Verbatim records

XIII Riigikogu, VII Istungjärk, Täiskogu korraline istung

Wednesday, 06.06.2018, 14:00

Edited

14:00 Istungi rakendamine
1. 14:09 Töölepingu seaduse, perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ning sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (596 SE) kolmas lugemine
2. 14:20 Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu (595 SE) kolmas lugemine
3. 14:24 Kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse eelnõu (598 SE) kolmas lugemine
4. 14:31 Elektrituruseaduse, energiamajanduse korralduse seaduse ja maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu (576 SE) kolmas lugemine
5. 14:57 Eesti Haigekassa seaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (602 SE) teise lugemise jätkamine
6. 15:26 Ametiühingute seaduse ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (604 SE) teine lugemine
7. 15:32 Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (ühtse rakendusteenuse loomine) eelnõu (628 SE) teine lugemine
8. 15:42 Erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (614 SE) teine lugemine
9. 16:46 Autoveoseaduse muutmise seaduse eelnõu (621 SE) teine lugemine
10. 16:53 Kiirgusseaduse, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ning töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (623 SE) teine lugemine
11. 16:57 Atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (624 SE) teine lugemine
12. 17:00 Jahiseaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu (633 SE) teine lugemine
13. 17:36 Kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (607 SE) teine lugemine
14. 17:44 Relvaseaduse, strateegilise kauba seaduse, lõhkematerjaliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (615 SE) teine lugemine
15. 18:01 Liiklusseaduse § 102 täiendamise seaduse eelnõu (635 SE) teine lugemine
16. 18:04 Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu (599 SE) teine lugemine
17. 18:06 Õiguskantsleri seaduse täiendamise seaduse eelnõu (609 SE) teine lugemine
18. 18:16 Isikuandmete kaitse seaduse eelnõu (616 SE) teine lugemine
19. 19:16 Välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (617 SE) teine lugemine
20. 19:38 Hasartmängumaksu seaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu (632 SE) esimene lugemine
21. 21:00 Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (610 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:02 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, tere siis täna teist korda! Alustame kolmapäevast istungit. Kellel on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? Jaak Madison, palun!

14:02 Jaak Madison

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Kuna eile meie fraktsiooni esimehe nupp puldil tõrkus ja istungi juhataja ei lasknud pärast eelnõu üle anda, siis parandame eilse vea ja teeme seda täna. Nagu juba palju räägitud on, mai alguses väitis värske tervise- ja tööminister Sotsiaaldemokraatlikust Erakonnast, et tal ei ole plaaniski viia valitsusse küsimust, kas ehk võiks ravimite käibemaksu määra alandada. Teatavasti 2004. aastal, peale Euroopa Liiduga ühinemist, tõusis käibemaksu määr 5%-le, enne Euroopa Liitu astumist oli see 0% ja 2009. aastal, kui üldine käibemaksu määr tõusis 20%-le, tõusis see ravimitel pea kaks korda: 5%-lt 9%-le. Sellest tingituna on väga suure surve all ka heategevusfondid, näiteks Kingitud Elu, kes pidi eelmisel aastal riigile maksma tervelt 126 000 eurot käibemaksu, mille tõttu jäi alustamata rohkem kui 30 inimese vähiravi ehk mitmed inimelud on sellepärast kaotatud. Sel aastal on nad esimese viie kuuga maksnud käibemaksu juba 99 000 eurot. See kõik on seotud ravimite käibemaksu määraga, mis praegu on 9%.
Sellest tulenevalt oleme esitanud Riigikogu otsuse eelnõu "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele algatada käibemaksuseaduse muutmine", mille kohaselt valdkonna eest vastutava ministri määrusega kehtestatud nimekirjas nimetatud ravim, sanitaar- ja hügieenitoode ning puudega isiku isiklikuks tarbeks mõeldud meditsiiniseade meditsiiniseadme seaduse tähenduses ja abivahend – kõigele sellele oleks käibemaksu määr 0%, nagu see Euroopas on juba Suurbritannias, Iirimaal ja Maltal. Soodustusi on tehtud märkimisväärselt Prantsusmaal, kus see käibemaksu määr on 2,1%. Seega astuksime ühte ritta väga arenenud riikidega.

14:04 Esimees Eiki Nestor

Eelnõude üleandmine käib Riigikogu täiskogu istungi alguses enne kohaloleku kontrolli. Hannes Hanso, palun!

14:04 Hannes Hanso

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikaitsekomisjoni eilse istungi konsensusliku otsuse kohaselt algatab riigikaitsekomisjon relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu ja seletuskirja tekst valmis riigikaitsekomisjoni ja Siseministeeriumi koostöös. Eelnõu kiire algatamine on vajalik, sest k. a 14. septembriks tuleb üle võtta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2017/853, millega muudetakse varasemat direktiivi relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta.
Algatatud seaduseelnõu sätted võimaldaksid kooskõlas Euroopa Liidus kehtivate nõuetega käidelda, sh valmistada-parandada Eestis selliseid relvi, mida kehtivas relvaseaduses märgitud ei ole. Toon siin näiteks hoiatus- ja signaalrelvad, samuti akustilised relvad. Euroopa Liidus kehtestatakse 2018. aasta 14. septembrist sellistele relvadele ühtsed tehnilised nõuded. Samuti kehtestatakse tulirelvade ja nende osade markeerimisele Euroopa Liidus ühtsed nõuded. Algselt oli riigikaitsekomisjonis kaalumisel, et algatatavas eelnõus toodud sätted võiks ehk lisada muudatusettepanekutena Riigikogu menetluses oleva relvaseaduse, strateegilise kauba seaduse, lõhkematerjaliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõusse 615, kuid see toonuks endaga kaasa eelnõu 615 laiendamise ja teise lugemise katkestamise kohustuse, mis välistanuks eelnõu 615 seadusena vastuvõtmise ja jõustumise s.a 1. juulil. Seetõttu otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega algatada eraldi relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Aitäh!

14:06 Esimees Eiki Nestor

Artur Talvik, palun!

14:07 Artur Talvik

Hea esimees! Head kolleegid! Annan Vabaerakonna fraktsiooni nimel üle planeerimisseaduse täiendamise seaduse eelnõu. Nagu te infotunnis – nii palju, kui siin inimesi oli – kuulsite, ei ole Vabariigi Valitsus peaministri isikus tänaseni suutnud otsustada, mis nad selle eriplaneeringuga, mis puudutab otseselt Tartu puidurafineerimistehast, teha kavatsevad. Nad on algatanud eriplaneeringu, aga meie fraktsioon leiab, et erahuvides eriplaneeringu algatamine ei ole niisugusel kujul, nagu see seaduses on, õige. Me leiame, et just nimelt eraalgatuslikult alustatud eriplaneeringud peavad olema kooskõlastatud, kokku lepitud kohaliku omavalitsuse ja kohaliku kogukonnaga ehk kohalike inimestega. Seda praegu seaduses ei ole. Me soovime vahe sisse teha: riiklikult tähtsate objektide puhul, nt energia- või

kaitseobjektid, võib eriplaneeringu regulatsioon kehtida sellisel kujul, nagu see praegu seaduses on, aga kui tulevad mängu eraettevõtted, tööstused, siis peab eriplaneeringuga ümberkäimine olema hoopis teistsugune. Kohalikul omavalitsusel peab olema õigus välja öelda oma seisukoht ja see peab olema siduv. Aitäh!

14:08 Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud kolm eelnõu, kodu- ja töökorra seaduse alusel võtame need menetlusse. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul on kohal 84 Riigikogu liiget.

---

1. 14:09 Töölepingu seaduse, perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ning sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (596 SE) kolmas lugemine

14:10 Esimees Eiki Nestor

Päevakorrapunkt nr 1: Vabariigi Valitsuse algatatud töölepingu seaduse, perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ning sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 596 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Keskerakonna fraktsiooni nimel Marika Tuus-Laul, palun!

14:10 Marika Tuus-Laul

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Taasiseseisvunud Eesti riik saab varsti juba 30-aastaseks, aga omastehoolduses, võib küll öelda, teeme esimesi reaalselt inimesi abistavaid samme. Kõikvõimalikke hoolduskoormuse uuringuid, projekte, väga tänuväärset tööd on teinud omastehooldajate foorum. Riigikoguski on hooldusteemat kõvasti arutatud ja praegune valitsus on nüüd jõudnud tõesti esimeste sammudeni, mis omastehooldajaid kas või pisutki abistavad.

Eks paljud meist teavad ka ise hästi, et äärmiselt nukker on näha oma ema, isa, abikaasat või last abituna voodis lamamas. Haiget on vaja sööta, joota, mähkmeid vahetada, tõsta jne, jne. See kestab tihti aastaid ja sageli pole oodata ka mitte mingisuguseid paranemise märke. Loomulikult annab hooldaja endast kõik, aga ühel päeval ta enam lihtsalt ei jõua, eriti sügava puudega lähedase puhul. Lisaks vaimsele ja füüsilisele pingutusele tuleb hooldajal sageli ennast töölt lahti võtta, mistõttu katkeb tööstaaž, õpingud jäävad pooleli. Tihti ei saagi need inimesed enam tööturule tagasi, nad lihtsalt käivad maha, tagajärjeks on läbipõlemine ja ummik. Riigil jäävad maksud saamata ja nende inimeste pension saab tulevikus väga väike olema.

Eks inimeste ette kerkib see probleem ikkagi väga järsku ja ootamatult: lähedane haigestub või sünnib puudega laps. Inimesed on teadmatuses, ei oska õigest kohast nõu ja abi küsida, nad ei tea infot nende vähestegi toetusvõimaluste kohta.

Omastehooldajate arv ei ole väike: umbes 30 000 naist ja 17 000 meest. See on ametlik arv, aga kindlasti on neid, kes polegi sellest teada andnud. Osa nendest, umbes 8000 inimest, ongi juba tööturult eemal, osa töötab osaajaga. Neile omavalitsustest antavad toetused on erinevad, pisut on need haldusreformi ajal kasvanud, aga need on siiski üsnagi väikesed.

Eriti ülekoormatud on loomulikult sügava puudega omaste hooldajad, nad on ju rakkes 24 tundi ööpäevas. Seepärast on tõepoolest väga hea meel, et juba 1. juulist s.a saame võimaldada sügava puudega isiku töötavale lähedasele hooldajale või määratud hooldajale tasustatud hoolduspuhkust viis päeva aastas töötasu alammäära ulatuses. Selle summa maksab tööandjale välja Sotsiaalkindlustusamet. See on muidugi vaid esimene samm. Tänane eelnõu räägib sügava puudega isiku lähedase või määratud hooldaja võimalustest saada täiendavalt viis päeva puhkust, kui nad töötavad töölepingu alusel, aga alates jaanuarist 2021 ei ole selle puhkuse aluseks enam puue, vaid hooldusvajadus. See muidugi tuleb tuvastada hindamise alusel, mille teostamise viisidest annab ministeerium meile teada aastal 2020. Ilmselt seostatakse puhkuse saamine ka teistel tingimustel töötavate inimestega, praegu võimaldatakse seda töölepingu olemasolu korral. Me seadustame praegu tõepoolest kohustusi ka järgmisele Riigikogu koosseisule ja valitsusele ja mitte kõigile see ei meeldi, aga

arvan, et probleemi lahendamisega tuleb edasi minna, et omastehooldajate abistamiseks moodustuks üks terviklik süsteem. Tulebki järk-järgult edasi liikuda ja põhieesmärgist mitte kõrvale kalduda. Siin hinnaalandusi teha ei saa. Aitäh teile ja palun toetage eelnõu!

14:14 Esimees Eiki Nestor
Sõnavõtuga kohalt soovib läbirääkimistel osaleda Martin Helme EKRE fraktsiooni nimel. Palun!

14:14 Martin Helme
Tegemist on tõepoolest seadusega, milles on vajalikke ja häid aspekte, mille poolt meie fraktsioon hea meelega tahaks hääletada, aga ei saa, sest siia on sisse sokutatud kooseluseaduse rakendusaktiga seonduvat. Me hääletame vastu.

14:15 Esimees Eiki Nestor
Helmen Kütt Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:15 Helmen Kütt
Austatud eesistuja! Lugupeetud ametikaaslased! Riigikogus tuleb täna lõpphääletusele seadus, mille alusel tekib täisealise sügava puudega inimese tööl käival lähedasel või määratud hooldajal 1. juulist õigus kuni viiele tasustatud puhkepäevale aastas. Kui seni on riigi kulul saanud tasustatud hoolduspuhkust puudega laste vanemad või nende hooldajad, siis õige pea laieneb see võimalus ka täiskasvanud puudega inimeste hooldajatele. Jah, see leevendab ainult mõnevõrra puuetega inimeste lähedaste ränka koormat, aga see on kindlasti üks konkreetne samm õiges suunas.
Kui sotsiaaldemokraadid läksid koalitsiooniläbirääkimistele, siis olid nad ainus erakond, kellel omastehoolduse teema laual oli. Ma tahan väga tunnustada sotsiaalkomisjonis tehtud erakondadeülest tööd. Sellesse eelnõusse, mis meile valitsusest ja Sotsiaalministeeriumist tuli, me kirjutasime peale pikki arutelusid sisse ka, et aastaks 2020 viiakse läbi teemakohane analüüs ja leitakse lahendused, et need ligi 10% muude lepingute alusel töötavaid inimesi saaksid sama õiguse, kui nende lähedane vajab hooldust. Eesmärk on laiendada lähiaastatel nende inimeste ringi, kellele on täiendavad puhkepäevad ette nähtud. Me ei soovi, et see ring piirdub ainult sügava puudega isikute hooldajatega. Nii kohustataksegi eelnõus Riigikogu ja valitsust koostama 2020. aasta 1. jaanuariks hooldusvajaduse ja selle hindamise süsteemi analüüs. Ja seda ikka selleks, et aastast 2021 lähtuks see puhkus tegelikust hooldusvajadusest, mitte sellest, kas hooldatavale on määratud puue.
Sotsiaaldemokraadid toetavad eelnõu ja on rõõmsad, et juba 1. juulist tekib suurel hulgal hooldajatel ja nende lähedastel inimestel võimalus seda puhkust saada. Aitäh!

14:17 Esimees Eiki Nestor
Rohkem soove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 596 lõpphääletus.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud töölepingu seaduse, perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ning sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 596. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu 596 vastuvõtmise poolt oli 71 Riigikogu liiget, vastu 7, erapooletuid 1. Seadus on vastu võetud.

---

2. 14:20 Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu (595 SE) kolmas lugemine

14:20 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu 595 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Mihhail Stalnuhhin Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:20 Mihhail Stalnuhhin

Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Halval ajal tavaliselt läheb mis tahes valitsus kallale kohalikele omavalitsustele ja ettevõtjatele. Nii oli viimati aastatel 2008–2011 ja konkreetselt elektriga. Selles ajavahemikus suurenes elektriaktsiis poolteist korda, liitumistasu kolm korda ja taastuvenergia tasu peaaegu viis korda. Praegu on head ajad ja meil on võimalus toetada neid, kellelt oleme midagi ära võtnud, nende hulgas ettevõtjaid. Praegune eelnõu on üks paremaid asju, mida siin Riigikogus meiega juhtuda saab. Muidugi läheb see eelarvele järgmisel aastal üht-teist maksma, arvestades, et tagasiulatuvalt katab see seadus ka käesoleva aasta umbes 3 miljonit eurot, aga alates 2019. aastast on see summa umbes 1,9 miljonit eurot. Aga me toetame sellega neid, kes panustavad tootmisesse, kelle toodangu hinnas elektri maksumus ületab 20%, ja teeme seda väga energiliselt. Elektriaktsiis langeb nende ettevõtjate jaoks – ja neid ettevõtjaid on alles ainult 240 – üheksa korda ja selge see, et see on väga positiivne asi. Eesti Keskerakonna fraktsioon toetab seda eelnõu ja palub seda teha ka kõigil teistel. Aitäh!

14:22 Esimees Eiki Nestor

Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde.
Austatud Riigikogu! Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu 595. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu poolt hääletas 71 Riigikogu liiget, vastu 7, erapooletuid ei olnud. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tubakaseaduse muutmise seadus on vastu võetud.

---

3. 14:24 Kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse eelnõu (598 SE) kolmas lugemine

14:24 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse algatatud kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse eelnõu 598 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Erki Savisaar Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:24 Erki Savisaar

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kinnisasja avalikes huvides omandamise seadus asendab kehtiva kinnisasja sundvõõrandamise seadust. Kinnisasja avalikes huvides omandamine on protsess, mille käigus toimub läbirääkimine omanikuga kinnisasja omandamiseks kokkuleppel ning kui omaniku nõusolekut ei saavutata, alles siis otsustatakse kinnisasja sundvõõrandamine.
Seni oli valikus vaid kinnisasja väljaost turuhinnaga kas vabatahtliku või sundkorras müügitehingu abil, nüüd on võimalusi rohkem. Esiteks, kiirmenetlus. Väga väikeste äralõigete korral tehakse pakkumine kiirmenetluseks, mille käigus hindamist läbi ei viida. Sellisel juhul on tasu fikseeritud ja see on seotud keskmise brutopalgaga, millele lisandub motivatsioonitasu. Praegu on see kokku minimaalselt 1303 eurot.
Teine võimalus on omandamine. Kui kinnisasja väärtus on suurem ja maaomanik soovib hüvitist rahas, siis pakutakse talle tasu, mille arvestamisel on silmas peetud kinnisasja väärtust, otseselt kaasnevat varalist kahju ja saamata jäävat tulu. Kahju hüvitamise põhimõte tähendab seda, et kahju kannatavale isikule tuleb võimaldada olukorda, mis on võimalikult lähedane sellele, kui tema kinnisasja ei oleks omandatud. Kui maaomanikuga saavutatakse kokkulepe, lisandub lõpptasule ka 20% motivatsioonitasu.
Kolmandaks, kuna maa on piiratud ressurss, ei ole põllupidajad ega metsamajandajad huvitatud rahalisest kompensatsioonist, samuti ei ole nad huvitatud, et nende maaüksused killustuksid. Selle olukorra lahendamiseks pakutakse alternatiivseid maakorralduse võimalusi ümberkruntimise ja maadevahetuse näol. Maakorralduse käigus muudetakse omanike kokkuleppel kinnisasjade piire ja see võimaldab riigile vajaliku maa asendada teise maaga.
Neljas võimalus on kinnisasjade vahetamine. On olukordi, kus on mõistlik läbi viia kinnisasjade vahetamine. Kuna maadevahetus ei ole seni just kõige paremini õnnestunud, piiratakse eelnõuga võimalust vahetada omavahel väga erineva sihtotstarbe ja erineva arengupotentsiaaliga kinnisasju. Lähtutakse põhimõttest, et vahetatavad kinnisasjad peavad olema kasutusotstarbelt sarnased ning

asuma sarnases turupiirkonnas.
Ja viimane valik on sundvõõrandamine. Kui maaomanikega kokkulepet ei saavutata, otsustatakse sundvõõrandamine juba menetluse jooksul välja selgitatud tasu eest ja täiendavat motivatsioonitasu ei maksta. Oluline on, et kokkuleppemenetluselt sundvõõrandamisele üleminek toimuks võimalikult ökonoomselt. Kinnisasja omanikule makstakse tasu välja. Kui tema kontonumber ei ole teada, deponeeritakse tasu Rahandusministeeriumi kontol. Kinnisasja valdus võetakse üle pärast tasu väljamaksmist. Kuid on ka leebem alternatiiv: sundvaldus. Sundvaldus seatakse siis, kui maad saab senisel otstarbel edasi kasutada ja maa omandamine ei ole seetõttu põhjendatud.
Ma loodan väga, et need lisandunud võimalused muudavad vahel väga valuliku ja emotsionaalse valduse üleandmise senisest mõistlikumaks ja inimsõbralikumaks, suurendades sellega ühiskonna turvatunnet ja ühtsust. Aitäh!

14:28 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, sõnavõtt kohalt Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:28 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Vabaerakonna fraktsioon on seisukohal, et see kinnisasja võõrandamisel pakutav uute võimaluste rohkus, millest Keskerakonna esindaja siin kõneles, võib meid paljudel juhtudel viia õigusriigist kaugemale ja anda ametnikkonnale päris suure mängumaa ja võimaluse muu hulgas inimeste survestamiseks. Toon näiteks kas või § 3, kus on juttu võimalusest, et kinnisasja puhul, mille väärtus on väiksem kui 50-kordne keskmine brutopalk, algatab selle protsessi ametnikkond. Selle tõttu me leiame, et see eelnõu niisugusel kujul ei ole selline, et me saame seda toetada. Aitäh!

14:29 Esimees Eiki Nestor
Sulgen läbirääkimised, rohkem kõnesoovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanekul viime läbi eelnõu 598 lõpphääletuse.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse eelnõu 598. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu poolt hääletas 71 Riigikogu liiget, vastu 8, erapooletuid ei olnud. Kinnisasja avalikes huvides omandamise seadus on vastu võetud.

---

4. 14:31 Elektrituruseaduse, energiamajanduse korralduse seaduse ja maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu (576 SE) kolmas lugemine

14:31 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse, energiamajanduse korralduse seaduse ja maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu 576 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel Martin Helme, palun!

14:32 Martin Helme
Lugupeetud spiiker! Lugupeetud kolleegid! Elektrituruseaduse vastuvõtmine tema praegusel kujul loob Eesti Energiale eelised oma monopoolse seisundi järsuks tugevdamiseks. Ja me teeme seda olukorras, kus me teeskleme, et Eesti elektriturg on justkui vaba turg. Tegemist on riigile kuuluva firma tellimusega ametnikkonnale, kelle kaudu on tehtud seadus, mis loob sellelesamale firmale tegutsemiseks võimsad eelised. Näiteks on selles eelnõus valikulised riigiabiloa sätted, mis võimaldavad Eesti Energial erinevalt teistest turuosalistest kvalifitseeruda olemasolevaks tootjaks Tootsi tuulepargis ja saada niimoodi võimaluse kasutada taastuvenergia toetuse skeemi. Ma veel kord rõhutan: ükski teine turuosaline sellest toetusskeemist osa ei saaks, Eesti Energia saaks, kui me selle seaduse vastu võtame. See selgitab, kuidas sai Eesti Energia hiljuti Nelja Energia projektis maksta konkureerivatest pakkumistest 100 miljoni võrra rohkem. Tootsi tuulepargi toetuse maht on 15 miljonit eurot aastas ja seda makstakse järgmised 12 aastat, mis teeb kokku umbes 180 miljonit eurot, mida me siis peatse seadusega aitame Eesti Energiale kantida. Elektrituruseadusega Eesti Energiale garanteeritav eksklusiivne eelis, mille annab

Tootsi tuulepargis vana toetusskeemi kasutamine, selgitab, kuidas sai Eesti Energia teha nii müstilise pakkumise võrreldes konkurentide omaga.
Tuleb tõdeda, et kõneks olev tulevane seadus sillutab teed selleks, et mitte ainult fossiilenergia-, vaid ka taastuv- ja tuuleenergiaturul antakse Eesti Energiale sisuliselt riigi monopoolse ettevõtte seisund. Selle tagajärg saab olla ainult üks: hinnatõus tarbijale. Ma tahan veel kord alla kriipsutada, et kui me selle seaduse vastu võtame, siis me vajutame nuppu selle poolt, et Eestis elektri hind paratamatult tõuseb. Mõne päeva eest tuli Eesti Energia juht Hando Sutter välja ütlemisega, et sellist looma nagu Eesti energiaturg pole olemas, on olemas ühtne Põhjamaade energiaturg, kus käib börsil kauplemine. Tegemist on muidugi täieliku jamaga. Kui me vaatame viimaste päevade elektri hinda Eesti turul, siis see on umbes kolmandiku võrra või isegi rohkem, üle 35% kõrgem kui näiteks Soomes. Miks see nii on? Sellepärast, et Estlink 1 on maas, Estlink 2 on ülekoormatud ja juba praegu sisuliselt monopoolselt tegutsev Eesti Energia oma Narva jaamades tootmist ei suurenda. Ettevõte tekitas teadlikult turudefitsiidi, mis ajaski Eestis hinna väga kõrgeks. Tagajärg on see, et meie inimesed maksavad elektri eest rohkem ja meie ettevõtjad maksavad elektri eest rohkem kui näiteks Soomes. Selle seaduse vastuvõtmisel aitame me Eesti Energial laiendada oma monopoolset seisundit ka taastuvenergia valdkonda ja selle tagajärg saab olla ainult kahjulik nii meie tarbijatele, tootjatele, tehnoloogia arengule kui ka majanduse konkurentsivõimele. Selle eelnõu poolt ei tohi olla. Aitäh!

14:35 Esimees Eiki Nestor
Artur Talvik Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:35 Artur Talvik
Hea esimees! Head kolleegid! Vabaerakonna fraktsioon on antud eelnõu vastu. Ma võiksin siin samamoodi lugeda ette tuuleenergia liidu kirja, aga ma seda ei tee, sest me suudame oma peaga ka mõelda. Kaks võib-olla peamist põhjust, mida me tahame esile tuua. Kõigepealt on puiduga Auvere jaama kütmine, millele see seadus avab tee. Tuletame meelde, et puiduga elektri tootmisel saab puidust energiat 1/3 jagu. Ja 2/3 sellest protsessist läheb sooja tegemiseks. Nii et kui puiduga energiat toota, siis selle ainukene mõistlik lahendus on koostootmisjaamad. Ja koostootmisjaamad on väiksed jaamad, mis võtavad seda puitu, mis selle tootmiseks läheb, võimalikult lähedalt piirkonnast. Auvere puhul, kui sinna tõesti tahetakse maksimumkoguses puitu sisse viia ehk siis kuskil 500 000 tihumeetrit, see tähendab seda, et seda puitu peaks hakkama kaugelt, muudest Eesti piirkondadest kohale vedama, mis omakorda vähendaks selle n-ö energiatootmise kasulikkust veel mitu protsenti.
Teine suur probleem, millest ka Martin eespool rääkis, on Eesti Energiale monopoolse seisundi andmine, seda eelkõige sellega, et Tootsi tuulepargile jäetakse taastuvenergia toetused veel rohkem kui 12 aastaks. Põhimõtteliselt me kõik oleme kirunud taastuvenergia tasusid, mis on väga suured. Taastuvenergia tootjad on justkui väga üle kullatud, aga täna teeme siis seaduse, millega jääme kuldama ainult Eesti Energiat. Lihtsa arvutuse kohaselt on nii, et kui ka Tootsi tuulepark saab taastuvenergia toetust sel moel, nagu see seadus praegu lubab, siis see tähendab seda, et 12 aasta jooksul saab Eesti Energia taastuvenergia toetust orienteerivalt 180 miljoni eurot, mis on tohutult suur summa. Selle summa võiks investeerida hoopis koostootmisjaamade ja väiksemate, n-ö hajutatud energiatootmise jaamade rajamiseks, aga seda kahjuks ei tehta.
Kokkuvõttes meil oli suurepärane võimalus minna üle taastuvenergia toetuselt vähempakkumise süsteemile, aga päris viimasel hetkel suudame selle ära möllida, kui see seadus praegu läbi läheb. Meie ei taha, et see säärasena läbi läheks, ja seetõttu hääletame vastu. Aitäh!

14:39 Esimees Eiki Nestor
Kristen Michal Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:39 Kristen Michal
Hea esimees! Head Riigikogu liikmed! Meie fraktsioonis on selle eelnõu kohta erinevaid arvamusi. Mina isiklikult suhtun sellesse toetavalt ja ma loodan, et enamik meie fraktsioonist samamoodi. Kriitikat on siin juba kõlanud. Ma ütleksin, et seda eelnõu on menetletud seitse-kaheksa aastat kolme-nelja valitsuse ajal. Mõni valitsus on olnud hea ja mõni veel parem. Ütleme, et neid põhimõtteid on kaalutud erinevates komisjonides, eelnõu on vahepeal seisma jäänud ja siis edasi liikunud. Kokku võttes ma väidan, et see uus seadus on parem: see on edasiminek tänasest seisust. Jah, kindlasti on ka kriitikat,

aga turuosalised on seda selginemist oodanud pikalt. Üks nüanss selle uue seaduse puhul on kindlasti see, et kõik need toetusskeemid tähendavad tarbijale väiksemat koormat.
Kui me vaatame ka laiemalt, siis Eesti riigi ja Eesti majanduse jaoks tähendab see ikkagi seda, et statistikakaubandusega on võimalik luua uusi töökohti. Praegu, kui majanduses on võib-olla head ajad – ja nüüd ma tahan öelda, et selle valitsuse kiuste –, ei ole see ehk nii aktuaalne. Aga veel mõni aasta tagasi, kui Virumaal oli tööpuudus väga suur, oli mõte sellest, et statistikakaubandusega luuakse metsanduses palju uusi töökohti, väga aktuaalne. Tollal oli vastuväiteid palju vähem. Ma arvan, et see teema on endiselt aktuaalne. Ühel hetkel tuleb ka kindlasti mingisugune jahenemine majandusruumis. See tähendab seda, et kõik vahendid, mille abil Eesti saab rohkem eksportida ja rohkem tulu teenida, on head.
Meie fraktsioonis oli erinevaid kaalutlusi ja eeskätt ma räägingi siin enda positiivsetest kaalutlustest. Kindlasti on küsimusi, osa neist on siin kõlanud, aga neid on veel. Need puudutavad selle eelnõu erinevaid nüansse. Aga vastutustundest ja soovist, et Eesti saaks parema regulatsiooni ka selles valdkonnas, me pigem kutsume üles seda eelnõu toetama. Me kindlasti ei toeta seda sajaprotsendiliselt, aga toetame neid eesmärke. Aitäh!

14:41 Esimees Eiki Nestor
Jaanus Marrandi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:41 Jaanus Marrandi
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Meie ees olev eelnõu 576 on seaduseelnõu, mis on siia saali lõpphääletusele jõudnud õige pika ja keeruka menetlustöö tulemusena. Paraku selle eelnõu kohta ei saa öelda, et kaua tehtud kaunikene. Õieti on see hea näide halvast seadusloomest, mida meie kogu siin endale lubada ei võiks. Eelnõu on kokku pandud kolmest-neljast osisest nagu pusle ja paraku pusletükid omavahel hästi ei haaku. Seepärast on justkui kasutatud natukene vägivalda.
Eelnõu esimese osa kohta, mis käsitleb otseliine – see on võib-olla eelnõu algne teema – ja annab võimaluse energiat suurtarbijateni viia väiksema võrgutasuga, on öelda ainult positiivset. See on ettevõtlusele hea ja soodustab loodetavasti energiamahukate investeeringute tegemist Eestis. Samuti ütlevad sotsiaaldemokraadid üheselt, et on vaja seadustada taastuvenergia toetuste vähempakkumised. Statistikakaubanduse ja taastuvenergeetika regulatsioonidega on vaja edasi liikuda, elu ise nõuab seda. Ehk siis paljud teemad, mis siin eelnõus on, on n-ö edasiviivad.
Probleemid algavad aga taastuvenergia toetustest, õieti tuuleenergia tootjatele makstavatest taastuvenergia toetustest. Küsimus on, mis mahub vana skeemi alla ja mis mitte. Teatavasti uus skeem ei fikseeri enam kindlat toetust, vaid toob kaasa vähempakkumised. Kui me vaatame Euroopa Komisjoni riigiabiluba ja sellest tulenevat, siis näeme, et vana ehk siis 53,7-eurost toetust megavati kohta – tuletage numbrid meelde, need on tähtsad! – ei saa maksta ühelegi tuuleenergia või taastuvenergia projektile, mida on hakatud arendama pärast maagilist kuupäeva 31. detsember 2016. Arenduse alguseks loetakse ka seda, kui on tellitud seade või alustatud ehitustöid või võetud kindel kohustus seade tellida. Lisaks ütleb Euroopa Komisjon, et arendajal peab olema *legal title to the land* ehk eesti keeles õigus ehitada sellele maale. Vaat seda õigust ehitada maale eelnõus ei nõuta, kuigi see on Euroopa Komisjoni selge põhimõte. Sellesama ühe lause ümber ongi käinud vaidlused kaugelt kauem kui vaid viimasel aastal.
Otse öeldes on peamine küsimus pikalt vindunud vaidlus Tootsi tuulepargi ümber, mida soovib arendada riigiettevõte. Sellele maale pole otseselt antud õigust ehitada. Teatavasti valitsus tegi esialgse otsustuse korras langetatud maa andmise otsuse ümber. Küll aga olevat justkui alustatud ehitust. Sotsiaaldemokraadid arvavad, et eelnõus peaks ütlema otse ja ilma vigurdamata, et Eesti riik ei soovi enam jätkata ülemäära suurte taastuvenergia toetustega. Tehnoloogiad on arenenud, tuulikute efektiivsus suurenenud. Kui Leedus sai hiljuti taastuvenergia vähempakkumisel osta taastuvenergiat – s. o toetus pluss energia ise – 45 euroga megavatt-tunni eest, siis on ilmselgelt anakronistlik ja vale, kui Eestis makstakse tuulepargi valmimise ajast – oletame, et see on aasta 2021 – näiteks 12 aasta jooksul ehk kuni 2033. aastani üksnes toetust 53,7 eurot, millele lisandub energia hind. Kokku võib see küündida 90 euroni megavatt-tunni kohta. Võrrelgem siis: Leedus 45 ja meil 90 eurot! Kui see rohkem kui kahekordne taastuvenergia toetuse vahe kaotada, saaks plaanitava 40 tuuliku asemel ehitada 80

tuulikut. Meie hinnangul ei ole mitte kuidagi põhjendatud võimalik soov luua riigiettevõttele sisuliselt kassaaparaat 150–200 miljoni euroga, mis tuleb rahva taskust. See ei ole vaba konkurents.
Palun kolm minutit lisaaega!

14:45 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

14:45 Jaanus Marrandi
Vaidlustes väideti, et kogu otsustusõigus toetuste määramise üle läheb teisele riigiettevõttele ehk Eleringile. Võib minna ja tegelikult peabki minema, selle üle vaidlust ei ole, eriti kui tegu on kõigi energeetiliste küsimustega. Paraku oleks vaja suurema õigusselguse huvides kirjutada sisse täiesti mitteenergeetiline ehk omandit puudutav tingimus, mis ei ole iseenesest ju keeruline. Kordan: õigus ehitada sellele maale võiks nõudena eelnõus sees olla. See on üheselt ka Euroopa Komisjoni suunistes riigiabi kohta.
Vaidlustes on kõlanud, kas me siis tahame võtta endale Eleringi asemel kohtumõistja rolli. Ei, ei taha. Me tahame suuremat õigusselgust ja tahame, et Eesti Energia üldkoosolek ehk rahandusminister ning valdkonnaministeerium ehk siis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium üheselt kinnitaks siin eelnõus ja ka Riigikogu poliitiline tahteavaldus oleks, et me ei soovi luua riigiettevõttele eriolukorda, ei soovi võtta riigiettevõttele Eesti elanike taskust kaks korda suuremat taastuvenergia toetust. Turg ütleb teisiti ja me saame topelt nii palju taastuvenergiat osta vähempakkumistelt. Rohkemat ei olegi vaja. On vaja riigipoolset tuge vabale konkurentsile ja seadusloome õigusselgusele.
Praegune eelnõu seda kõike ei tee ja avab sotsiaaldemokraatide arvates tagaukse liigsete toetuste maksmiseks riigiettevõttele. Seetõttu on selle eelnõu toetamine üsna keeruline. Ühelt poolt justkui oleks vaja, sest elu peab edasi minema, nii nagu eelkõneleja kõneles. Teiselt poolt ei ole teatud riigiettevõtte liigne eelistus mõistlik. Seetõttu on sotsiaaldemokraatidel nii nagu ilmselt paljudel erakondadel mitmesuguseid arvamusi. Mina isiklikult seda eelnõu toetada ei saa. Tänan tähelepanu eest!

14:47 Esimees Eiki Nestor
Sven Sester Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel.

14:48 Sven Sester
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kaua tehtud kaunikene võiks selle eelnõu kohta küll öelda. Sellega hakati pihta vist aastal 2012. Riigikogu koosseisud on olnud erinevad ja ka eelkõneleja, kes siin äsja paatosega rääkis, on nendes protsessides osaline olnud. Ja täna siis oleme kolmandal lugemisel. Ausalt öeldes on see eelnõu mõnes mõttes väga huvitav olnud. Ma olen pidanud nii komisjoni esimehena – komisjoni esimees ma olen küll ainult viimane aasta olnud – kui ka juhtivmenetlejana pidanud selle eelnõu üle läbirääkimisi erinevate osapooltega, kaasa arvatud poliitikutega. Pean teile tunnistama, et selline täpsus, mille puhul kaaskolleeg-poliitik, kes ei ole üldse energiaspetsialist, peab minuga läbirääkimisi niimoodi, et ajab näpuga järge memodes, mis tal on olemas, mis talle on ma ei tea kelle poolt ette antud, on minu jaoks olnud uskumatu.
Aga kokkuvõttes oleme nende läbirääkimiste tulemusena jõudnud selleni, et täna on see eelnõu kolmandal lugemisel. Mitu eelkõnelejat ütles, mille pärast on see eelnõu nii pikalt veninud, lausa seitse-kaheksa aastat. Minu arvates vastus on selles, et siin on väga suured huvid taga. Väga suured huvid on taga! 74 miljonit eurot maksumaksja raha jagatakse toetusteks. 74 miljonit! Siin on püütud selle protsessi sees võtta riigile kohtumõistja ülesannet, et kõik vaidlused suudetaks ära lahendada seadustega. Kujuteldamatu, kui palju tunde on sellele eelnõule pühendatud!
Kui mõelda selle üle, kas eelnõu menetlus on olnud kiire, kas menetlus on olnud selline, et pole kaasatud huvipooli, kas menetlus on olnud salajane, siis ma ütlen: ei, ei, ei! Menetlemine on kestnud, nagu te teate, kuus või seitse aastat, absoluutselt kogu informatsioon on kõigile osapooltele olnud kogu aeg kättesaadav. Majanduskomisjon on korraldanud lugematu arvu mitmesuguseid kohtumisi väiksemates ringides, suuremates ringides, kõigil osapooltel on olnud võimalus kaasa rääkida ja oma sisend anda. Ma arvan, et alust süüdistada ei ole. Kas on järgitud kõikide turuosaliste huve? Jah, ei ole järgitud kõikide turuosaliste huve. Samas ei saa ükski seadus olla selline, et see väljendab ühe turuosalise, ühe ettevõtte huve. Nii et seda kindlasti ei ole.
Kui vaadata sisu, siis kriitikanooled lendavad ette ja taha, ent aeg-ajalt tundub, et mõni, kes kriitikat

teeb, pole seaduseelnõu ennast lugenudki. On kritiseeritud, et oi-oi-oi, nüüd hakatakse biomassi kasutama. Tsiteerin klassikut: "Tule jumal appi!" Praegu ehk enne selle seaduse vastuvõtmist on olukord, et biomassi kasutamise lubamine on üldkoosoleku ehk ministri pädevuses. Selle seaduseelnõu kohaselt muudetakse olukord täiesti teistsuguseks. Nüüd on vaja teha analüüs, on vaja minna keskkonnakomisjoni, on vaja minna majanduskomisjoni ja lõpuks on vaja minna valitsusse – alles siis on võimalik biomassi kasutada, kui tahetakse seda teha. Ja seda ka vaid statistikakaubanduse raamides, kui tahetakse toetust saada. Võttes maha pinged seoses kartusega, et võib-olla nüüd hakatakse biomassi massiliselt kasutama ja enne seda võimalust ei olnud, ma kinnitan: täpselt tagurpidi! Täpselt tagurpidi! Kui vaadata, mida selle eelnõuga positiivset tehakse, siis paar eelkõnelejat seda juba markeerisid. Ma ütleksin ka, et selle eelnõuga me arvestame selgelt enam tarbijate huve ja parandame Eesti konkurentsivõimet. Kuidas see toimub? Praegu on vana toetusskeem ja osal turuosalistel on huvi jätkata vana toetusskeemiga.
Palun kolm lisaminutit!

14:52 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisa.

14:52 Sven Sester
Ma olen aru saanud, et osal ei ole huvi, et see eelnõu vastu võetaks. Sest vana toetusskeem on 53 eurot olenemata sellest, milline on turuhind. Me läheme üle toetusskeemile, mille kohaselt tõesti hakatakse lähtuma vähempakkumisest. Ja see on tarbija huvides. See on maksumaksjale vähem koormav ja see kindlasti osa turuosaliste huvides ei ole. Seda teeb see eelnõu! Rääkimata sellest, et me pöörame tähelepanu ka erinevatele taastuvenergia liikidele. Ma toon näite ühe regulatsiooni kohta, mida varem eelnõus ei olnud ja mille nüüd on majanduskomisjon sinna pannud. Kuni 1-megavatistele jaamadele – peaasjalikult on tegu päikseenergiaga – antakse lähiaastatel võimalus oma nn liigas konkureerida. Nad ei pea konkureerima suurte võimsate taastuvenergiatootjatega. Ja kuni 50-kilovatised jaamad polnud siis, kui see eelnõu valitsusest Riigikokku saabus, üldse sees. Nüüd antakse 50-kilovatistele võimalus kuni aasta 2020 lõpuni vanas skeemis olla, et toimuks ka selles sektoris areng. Ja ma ei räägigi otseliinist, mis on selle eelnõu algne sisu olnud. Suletud jaotusvõrku ei olnud enne sees. Nüüd on see sisse toodud, turuosalistega on räägitud. Suletud jaotusvõrgu võimaluse loomine annab Eestile selgelt uue konkurentsieelise. See alandab elektri hinda ja annab võimaluse rajada siin tulevikus energiamahukaid ettevõtteid.
Ma ütlen veel kord, et selle eelnõu üle on peetud palju läbirääkimisi. Jah, on turuosalisi, kes tunnetavad, et nad oleksid tahtnud saada paremaid positsioone. See on arusaadav. Neil on omad huvid. Aga tänasel hetkel on see hea eelnõu ja minu meelest parim tõestus sellele on majanduskomisjoni otsused: komisjon on konsensusotsustega saatnud eelnõu siia saali ning kiitnud oma istungil heaks nii muudatusettepanekud kui ka ettepaneku eelnõu vastu võtta. Nii et IRL seda toetab.

14:55 Esimees Eiki Nestor
Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi lõpphääletus.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse, energiamajanduse korralduse seaduse ja maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu 576. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu vastuvõtmise poolt oli 51 Riigikogu liiget, vastu 27, erapooletuid 2. Elektrituruseaduse, energiamajanduse korralduse seaduse ja maagaasiseaduse muutmise seadus on vastu võetud.

---

5. 14:57 Eesti Haigekassa seaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (602 SE) teise lugemise jätkamine

14:57 Esimees Eiki Nestor
Jätkame Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Haigekassa seaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 602 teist lugemist. Sotsiaalkomisjoni ettekandja, komisjoni esimees Helmen Kütt, palun!

14:57 Helmen Kütt

Austatud eesistuja! Head ametikaaslased! Eesti Haigekassa seaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine katkestati 16. mail. Muudatusettepanekute tähtajaks määrati 30. mai kell 17.15. Tähtajaks esitasid muudatusettepanekud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ja Eesti Vabaerakonna fraktsioon.

Sotsiaalkomisjon arutas eelnõu teise lugemise jätkamise ettevalmistamiseks kahel istungil: 31. mail ja 4. juunil. 31. mai istungil vaadati läbi eelnõu kohta esitatud muudatusettepanekud ning tehti menetlusotsused. Komisjoni istungil osalesid kõik sotsiaalkomisjoni liikmed, Sotsiaalministeeriumi terviseala asekantsler Maris Jesse, tervisesüsteemi arendamise osakonna peaspetsialist Ülle Jordan ning õigusnõunikud Jaanus Põldmaa ja Susanna Jurs.

Kõigepealt tutvustas Monika Haukanõmm Vabaerakonna fraktsiooni muudatusettepanekut nimetada haigekassa nõukogusse Riigikogu liige sotsiaalkomisjoni ettepanekul. Selle kohta esitati arvamus, et see ei pruugi tagada, et haigekassa nõukogusse määratakse just opositsiooni esindaja, aga ega opositsiooni esindaja muul põhjusel sinna kuuluda ei tahaks, kui lihtsalt saada paremat informatsiooni haigekassas toimuvast. Monika Haukanõmm selgitas, et esialgu plaaniti esitada muudatusettepanek selliselt, et nõukogusse määratakse sotsiaalkomisjoni aseesimees, kes on alati opositsiooni liige.

Tiina Kangro tutvustas Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni muudatusettepanekut, millega soovitakse vähendada Eesti Haigekassa nõukogu liikmete arv kuueni ja jätta haigekassa nõukogust välja Riigikogu esindaja. Toimus pikk arutelu, milleks see vajalik on, mis põhjusel see ettepanek on esitatud. Selgituseks oli ka see, et esialgne ministeeriumist valitsusse läinud ettepanek oli kuus liiget. Õigusnõunik Jaanus Põldmaa osutas sellele, et kui komisjon otsustab toetada üht või teist eelnõu, siis kahtlemata peame veel ka komisjonis arutama muudatusettepanekuid, mis eeldavad normitehnilisi parandusi. Ta selgitas seda just Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud muudatusettepaneku peale. Vabaerakonna fraktsiooni ettepaneku arvestamise korral ei ole vaja kehtivat sõnastust muuta.

Komisjonis toimus hääletus. Vabaerakonna fraktsiooni esitatud muudatusettepaneku poolt hääletas vaid Monika Haukanõmm, vastu Viktor Vassiljev. Järgmisena läks hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud muudatusettepanek. Selle poolt hääletas viis liiget – Igor Kravtšenko, Marika Tuus-Laul, Tiina Kangro, Viktor Vassiljev, Helmen Kütt – ja vastu neli: Jüri Jaanson, Maris Lauri, Liina Kersna, Monika Haukanõmm.

Samal istungil andis Maris Lauri teada, et ta ei soovi olla eelnõu komisjonipoolne ettekandja. Seda poliitiliste mängude tõttu, mis ei ole üldse mitte põhjendatud. Sellest tulenevalt kõnelengi mina siin täna teie ees, mitte nii nagu esimesel lugemisel, kui komisjoni esindas Maris Lauri. Minule tuleneb see suur au ja rõõm *ex officio* ehk siis minu ametist ja nii ma seda ettekannet teile siin teen. Komisjon otsustas teha ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 6. juuniks ehk tänaseks, teha ettepaneku teine lugemine lõpetada, saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, 13. juuniks ning teha ettepaneku viia läbi eelnõu lõpphääletus. Muidugi otsustati määrata ettekandjaks komisjoni esimees Helmen Kütt, sest teisi soovijaid ei olnud. Kõik need otsused olid konsensuslikud.

4. juunil toimus uus sotsiaalkomisjoni koosolek. Tulenevalt sellest, et komisjoni eelmisel istungil ehk 31. mail leidis toetust Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud muudatusettepanek, oli meil vaja koos Sotsiaalministeeriumiga esitatud muudatusettepanekud üle vaadata. Need puudutavad nõukogu koosoleku otsustusvõimelisust, kui kohal on üle poole nõukogu liikmetest, sh nõukogu esimees või aseesimees. Otsus loetakse vastuvõetuks, kui selle poolt hääletab vähemalt üle poole nõukogu liikmetest. Selle hääletamisel oli poolt neli inimest: Viktor Vassiljev, Marika Tuus-Laul, Helmen Kütt, Igor Kravtšenko ja vastu kaks: Maris Lauri ja Jüri Jaanson.

Neljas muudatusettepanek reguleerib olukorda, kus on 6-liikmeline nõukogu: 1. septembrist on nõukogus kaks Eesti Tööandjate Keskliidu ettepanekul nimetatud liiget, üks Eesti Ametiühingute Keskliidu ja üks Eesti Puuetega Inimeste Koja ettepanekul nimetatud liige ja kõnealuse seaduse § 9 lõikes nimetatud valdkondade eest vastutavad ministrid. Alates 1. septembrist 2018 on teiste nõukogu liikmete volitused lõppenud. Praegu nad veel seda kohta täidavad. Sotsiaalkomisjon pani selle hääletusele, see otsus oli konsensuslik: kõik kaheksa komisjoni istungil olnud liiget hääletasid selle poolt. Monika Haukanõmm puudus istungilt. Võeti vastu järgmised otsused: teha ettepanek teine lugemine lõpetada – poolt viis: Viktor Vassiljev, Marika Tuus-Laul, Helmen Kütt, Igor Kravtšenko ja Tiina Kangro, vastu kaks: Maris Lauri, Jüri Jaanson – ja kiita heaks eelnõu menetlusdokumendid. See oli konsensuslik otsus. Aitäh!

15:04 Aseesimees Enn Eesmaa
Kas ettekandjale on küsimusi? Aivar Sõerd, palun!

15:04 Aivar Sõerd
Austatud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Ma küsin muudatusettepaneku nr 1 kohta, mille esitas Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Millega nad põhjendasid ettepanekut Riigikogu esindaja välja jätta ja vähendada nõukogu liikmete arvu? Te ei käsitlenud oma ettekandes selle muudatusettepaneku esitaja argumente.

15:04 Helmen Kütt
Suur aitäh esitatud küsimuse eest! Sotsiaalkomisjoni protokollis on päris põhjalik ülevaade arutelust, mis põhjusel see ettepanek esitati. Inimesed avaldasid oma arvamust, mina komisjoni esimehena panin tähtajaks esitatud muudatusettepanekud hääletusele.

15:04 Aseesimees Enn Eesmaa
Urmas Kruuse.

15:04 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Teie erakond on ikka rääkinud demokraatiast ja ka opositsiooni rollist riigi juhtimisel. Täna me räägime nõukogust, mis otsustab umbes miljardi euro saatuse meie riigis, meie aga arutame üsna lihtsalt ja kergekäeliselt ettepanekut, et selles nõukogus ei pea olema Riigikogu esindajat, rääkimata opositsiooni esindajast. Kuidas teile selline asi tundub? Kas te saate komisjoni esimehena öelda oma isikliku arvamuse, kas teie arvates võiks selles nõukogus olla ka Riigikogu opositsiooni esindaja?

15:05 Helmen Kütt
Suur aitäh, hea ametikaaslane, selle küsimuse eest! Täna ma seisan siin komisjoni ettekandjana. Oma isikliku arvamuse sotsiaaldemokraadina ütlen ma kindlasti kolmanda lugemise lõpus, kui tulen siia kõnet pidama.

15:05 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur aitäh ettekandjale! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Maris Lauri!

15:06 Maris Lauri
Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Ma tulin siia pulti selleks, et põhjendada, miks ma loobusin komisjonis seda eelnõu menetlemast, ja vastata küsimusele, mis ikkagi selle eelnõuga juhtus.
Ma lähen ajas natuke tagasi. Tuletan meelde, et selle eelnõu menetlemisel oli diskussiooniteema eelkõige see, kes esindab Riigikogu selles haigekassa vähendatud koosseisuga nõukogus, ja ka see, kes on siis n-ö poliitikavälised esindajad. Täiesti ootamatult tegi IRL teise lugemise käigus ettepaneku eelnõu lugemine katkestada. See oli üllatus, sest mingit probleemi nagu ei olnud. Ja veelgi üllatavam oli ettepanek Riigikogu esindatus üldse välja jätta. Ärge mõistke mind valesti! Mulle meeldib, et haigekassa nõukogu koosseisu vähendatakse. Aga seda oli teatud mõttes kurb ja valus vaadata, kuidas meie kolleeg pidi põhjendama IRL-i seisukohta, mida ta ise ilmselgelt isiklikult ei toetanud. Ja vastus küsimusele, mis põhjendusega Riigikogu esindajad üldse välja tahetakse arvata, oli see, et koalitsiooni nõukogu otsustas. See oli vastus, sisulist põhjendust ei tulnud. Ma tuletan meelde, et mitte ükski kord pole Riigikogus arutatud seda, et Riigikogu esindaja võiks üldse haigekassa nõukogust välja jääda.
Nii et tehke, mis tahate, see oli poliitmängurlus ja on poliitmängurlus. See ei ole tõsiselt võetav käitumine, see on inetu ega ole väärikas Riigikogule. Just selliste asjadega pisendabki Riigikogu enda rolli seadusloomes. Just selliste asjadega määrivad poliitikud enda mainet – ei ole põhjendust, ei ole argumente, on lihtsalt mingi diil. Mul on väga kahju, et nii läks. Ja see ongi kõik, mis ma teile tahtsin öelda, et te teaksite tausta. Aitäh!

15:09 Aseesimees Enn Eesmaa
Monika Haukanõmm, palun!

15:09 Monika Haukanõmm

Tänan, härra esimees! Head Riigikogu liikmed! Paljuski tuleb nõustuda sellega, mida eelkõneleja just ütles. Vabariigi Valitsus, kuhu kuulub endiselt minu teada kolm erakonda – Keskerakond, sotsiaaldemokraadid ja IRL –, saatis meile Riigikokku Eesti Haigekassa seaduse muutmise eelnõu, milles koalitsioonipartnerid olid kokku leppinud. Nad olid kokku leppinud haigekassa nõukogu liikmete arvu vähendamises seitsmeni. Koosseisus oleks kolm poliitikut, neist kaks koalitsiooniministrit – tervise- ja tööminister ning rahandusminister – ja Riigikogust opositsiooni esindajana riigieelarve kontrolli erikomisjoni esimees, et oleks kaasatud esiteks Riigikogu ja teiseks opositsioon. Lisaks poliitikutele peab nõukogus olema ka kaks tööandjate esindajat, üks ametiühingu ja üks patsientide esindaja.
Muidugi me võiksime siin arutleda selle üle, kas tolles nõukogus üldse poliitikud peaksid olema või võiksid olla, aga see pole praegu küsimus – jääme selle eelnõu teema juurde. Koalitsioon pidas oluliseks, et haigekassa nõukogus on esindatud Riigikogu ja sh ka opositsioon, sest tegemist on meie kõigi jaoks üliolulise organisatsiooniga. Tuletan meelde, haigekassa eelarve on käesoleval aastal 1,28 miljardit eurot ehk kümnendik riigieelarvest. Riigieelarves on 10,58 miljardit eurot. See näitab, kui tähtsa eelarvereaga on tegemist.
Tuleb tunnistada, et IRL-i käik oli üllatus, kui ta tegi haigekassa seaduse muutmise eelnõu teise lugemise ajal ootamatu ettepaneku lugemine katkestada. See tuli üllatusena, sest muudatusettepanekuid nad ju ei teinud. Komisjonis avaldati küll rahulolematust, et nõukogus ei ole esindatud sotsiaalkomisjon, vaid riigieelarve kontrolli erikomisjon – just sellepärast, et sotsiaalkomisjonis toimuvad sisulised tervishoiupoliitilised arutelud ja kujundatakse seda poliitikat. Esitatud muudatusettepanek mõjus aga lausa külma dušina: IRL ei soovi mitte suurendada haigekassa nõukogu pädevust ja toetada selle sisulist tööd, vaid muuta haigekassa nõukogu veelgi väiksemaks ehk kuueliikmeliseks, valitsusele sobivamaks ja kuulekamaks. See võimaldab valitsusel aina lihtsamalt suunata haigekassa tegevust ilma igasuguse Riigikogu ehk kõrgeima võimu järelevalveta ning lükata seda, kuhu aga tahetakse.
Miks ma sellest räägin? Sellepärast, et IRL-i tegevus on pikas perspektiivis riiki lõhkuv, suunatud Riigikogu tegevuse marginaliseerimisele ja valitsuse võimu suurendamisele. Eile toimus siin Riigikogu suures saalis OTRK arutelu teemal "Riigireform ja hea halduse põhialused". Õiguskantsler Ülle Madise juhtis meie tähelepanu sellele, et Riigikogu otsustuspädevus peab kasvama. Tsitaat eilsest: "Ma väga loodan, et Riigikogu ei anna oma võimu valitsusele ära, vaid pigem võtab seda tagasi." Me kurdame tihtilugu siin suures saalis selle üle, et Riigikogu on muutunud kummitempliks, valitsuse käepikenduseks ja kuulekaks sülekoeraks. Ja mida me siis nüüd teeme? IRL-i soovil ja tahtel ning kahjuks ka teiste koalitsioonipartnerite toega astume järgmise sammu! No pole vaja Riigikogu ega opositsiooni lasta ministreid segama ja haigekassat oma käega ja omatahtsi juhtima – äkki esitavad keerulisi küsimusi või muutuvad ebameeldivaks! See, mis toimub, on poliittehnoloogia kõrgem klass, mille tagajärjel oli eelnõu kaitsja sunnitud oma ülesandest loobuma. Jah, nüüd kõlab väide: tegemist on ju demokraatiaga, ei tasu pahandada või üllatuda! Tegemist on tõesti demokraatiaga. Nagu mulle kiirelt selgeks tehti, paberile pannakse see, milles koalitsioonis suudetakse kokku leppida. Kuid ma tuletan meelde, et koalitsioonis istumine asendub varem või hiljem opositsioonis olemisega.
Ma palun ühe minuti lisaaega!

15:14 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, saate koguni kolm minutit juurde!

15:14 Monika Haukanõmm

Lõpetuseks. Sellest veelgi olulisemad on tasakaalustatud otsused, parimate lahenduste otsimine ja elluviimine, eriti nii olulises valdkonnas, kui seda on tervishoid. Tervishoid ei ole koht politikaanluseks, hämarateks kokkulepeteks ning väljapressimisteks. Aitäh!

15:14 Aseesimees Enn Eesmaa

Jevgeni Ossinovski.

15:14 Jevgeni Ossinovski

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Kuna siin on juba räägitud ajaloost, siis minagi räägin natukene ajaloost. Ja kuna mul oli au selle esimesel lugemisel seda eelnõu kaitsta, siis ka mõned

märkused, mis võib-olla olukorda selgitavad. Põhimõtteline küsimus on see – oleme selle üle hea kolleegi Eiki Nestoriga sõbralikult diskuteerinud, ja esimesel lugemisel, ma mäletan, oli härra Ligil oma nägemus selles küsimuses –, kas haigekassa nõukogu on sotsiaalparlament, millisena see loodi, või on ta täitevvõimu üks töövahend. Tollal sai valitud üks mudel haigekassa puhul, töötukassa puhul sai valitud teine mudel. Ühel hetkel Vabariigi Valitsus – kusjuures tegu oli kahe järjestikuse Vabariigi Valitsusega – jõudis seisukohale, et me võiksime kujundada haigekassa nõukogu ümber töötukassa mudeli alusel.
Mis puutub demokraatiasse, millele Riigikogu liige Kruuse tähelepanu juhtis, siis demokraatia on tagatud sotsiaalpartnerluse kaudu, mida töötukassa nõukogu kenasti austab, kasutades mudelit 2–2–2: nõukogus on kaks tööandjate, kaks ametiühingu ja kaks riigi esindajat. Aastal 2016 Taavi Rõivase valitsuse ajal kokku lepitud plaan oli tegelikult sama mudelit rakendada ka haigekassa puhul.
Kui praegune valitsus ametisse tuli, siis ta arutas seda küsimust ja jõudis Sotsiaalministeeriumi ette pandud ettepaneku osas sellisele seisukohale, et võiksime nõukogusse siiski lisada ühe opositsiooni esindaja, et tagada opositsiooni suurem kaasatus nii olulisse riigielu juhtimise funktsiooni. Ja siis jõuti arusaamani, et see inimene võiks esindada mitte niivõrd tervishoiupoliitilist kompetentsi, kuivõrd sotsiaalkindlustusfondi rahanduslikku jätkusuutlikkust jälgivat komisjoni ehk siis riigieelarve kontrolli erikomisjoni. See viis paigast ära sotsiaalpartneritega kokku lepitud pariteetsuse loogika 2–2–2. Rääkisin sotsiaalpartneritega läbi, nad olid ettepanekuga nõus. Ja sellisena see koalitsiooni kokkulepe Riigikokku ka jõudis. Sotsiaalministeeriumi algne plaan oli teistsugune ja vastab sellele, mis on täna seadusena ette pandud.
Nüüd, vastab tõele, et ka minule tuli mõninga üllatusena, et IRL-i esindajatel tekkis ühel hetkel teistsugune mõte: mõte lisada üks Riigikogu liige komisjoni juurde. Ja tõsi on ka see, et mina seda toetada ei saanud, kuna see rikkunuks sotsiaalpartneritevahelise tasakaalu, viinuks pariteetsuse paigast ära. Ja siis leitigi lahendus tagasipöördumises valitsuse esialgse plaani juurde, milleks on töötukassa omaga analoogne mudel, mis tagab eri osapoolte huvide kaitse ega võimalda riigi esindajatel partnerite ettepanekutest üle sõita. Kas opositsiooni esindaja võiks nõukogus olla või ei võiks, seda kindlasti võib arutada, aga ma pidasin oluliseks seda ajaloolist nüanssi siinkohal selgitada. Tänan!

15:18 Aseesimees Enn Eesmaa

Eelnõu sätete arutelu jätkab Urmas Kruuse.

15:18 Urmas Kruuse

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Ma isiklikult arvan, et see ei ole väga suur üllatus, et see muudatus tuli. Siin on küll mitu korda IRL-i ehk tänast Isamaad mainitud, aga ma arvan, et kui me vaatame riiki tervikuna, siis minu arvates on see väga halb trend, kui parlamendi, sh parlamendi opositsiooni esindus jääb erinevatest nõukogudest välja. Ja seegi kontroll, mis meie äriühingutes toimub, ei peaks olema lihtsalt Riigikogu kontroll, vaid sealgi peaks kindlasti olema opositsioon esindatud. Sest ükskõik, kuidas me ka ei vaata – minister, kes kuulub koalitsiooni, on seal üldkoosolekuna alati esindatud. Ja ka nende poliitiline surve on seal alati olemas. Täna me räägime aga maksumaksja rahast üle miljardi euro.
Siin võrreldakse seda mudelit töötukassa omaga ja tuuakse põhjenduseks, et lahendus on sarnane töötukassa mudeliga. Samas võiks meenutada eelnõu esimese lugemise vaidlusi. Diskussiooni käigus tekkis ka küsimus, miks nõukogus patsientide esindajat ei ole, kui me räägime suuremahulisest esindusest. Mina arvan, et oma loomult rahvasaadikud esindavadki kõige laiemalt maksumaksjat ja üldse rahvast. Ja ma olen veendunud, et see esindus peaks olema nõukogus tagatud.
On ääretult kurb, et tegelikult see kõik meenutab seda mängu, kus öeldakse, et kui meie oma tahtmist ei saa, siis ärgu saagu ka keegi teine. Ma olen nõus nende Riigikogu liikmetega, kes ütlevad, et sellised otsused pisendavad ja alandavad Riigikogu liikme staatust, muudavad meid ebavääri kaks. Pidevalt me kuuleme siin saalis, et Riigikogu liikmed ei tohiks nõukogudes olla. Samas ettevõtjad, kellel on omad varjatud ja mittevarjatud huvid, esindavad riiki meie nõukogudes. Ja siis me ühel hetkel loeme kusagilt, et üks või teine on ära kasutanud oma isikliku äri huvides *know-how*'d, mis ta mingis nõukogus on saanud.
See, et haigekassa nõukogus oleks parlament ka opositsiooni esindaja näol esindatud, on minu arust minimaalne, mis meil tuleks tagada. Ma väga loodan, et koalitsioonil on veel jõudu ja mõistust see eelnõu üle vaadata ja teha teatud muudatused. Mina isiklikult seda ei toeta, et parlamendi ja

demokraatia mõttes opositsiooni rolli iga sammuga vähendatakse. Sellel on väga halvad tagajärjed. Aitäh!

15:21 Aseesimees Enn Eesmaa
Aivar Kokk.

15:21 Aivar Kokk
Hea juhataja! Head kolleegid! Kui rääkida ajaloost, siis tõesti ajalugu algas nii, et eelnõu tuli meile sellisena, et ühtegi Riigikogu liiget seal nõukogus ei peaks olema. Siin noomitakse IRL-i, aga ma pean teile kurbusega ütlema, et tegelikult ei olnud IRL-i soov selline lahendus, nagu see täna siin on. Aga poliitika on kompromisside maa ja tihti tehakse kompromisse. Meie eesmärk oli väga selge: et nõukogus oleks kaks Riigikogu liiget, üks oleks sotsiaalkomisjoni esimees ja teine esindaks opositsiooni. Kahjuks me ei suutnud seda soovi oma partneritele maha müüa ja tänane situatsioon on selline, nagu see on. Kui keegi ütleb, et meie erakond soovib, et parlamendiliikmed ei oleks 10% riigi raha jagamise juures, siis kindlasti see nii ei ole. Aga kahjuks tänane eelnõu, mis laua peal on, on selline, nagu ta on. Eks iga Riigikogu liige hääleta oma südametunnistuse järgi. Aitäh!

15:23 Aseesimees Enn Eesmaa
Eiki Nestor.

15:23 Eiki Nestor
Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! See eelnõu on ju sündinud seetõttu, et kunagine võib-olla sinisilmne idee tervishoiuparlamendist kukkus läbi. Ja kukkus läbi poliitikute süül. Kukkus läbi seetõttu, et need erinevad huvid, mis selle miljardi euro ja suuremagi summa kasutamisel on, leidsid ikkagi kuidagi tee sinna nõukogusse. Kõigil valitsustel, kes sinna valesid inimesi määrama hakkasid, oli tegelikult võimalus seda mitte teha. Ja seda võimalust kasutas ainult üks valitsus: Mart Laari valitsus, kes ei nimetanud sinna nõukogusse oma esindajat seetõttu, et kõne alla tuli huvide konflikt.
Oodata nüüd, et tulevikus on see kuidagi teistmoodi, pole ilmselt alust. Ja selles mõttes on mulle eelnõu mõte minna tervishoiuparlamendilt üle kindlustusseltsi nõukogu peale mõistetav. Aga sellisel kujul, nagu ta täna nüüd meie ees on, on tal üks viga. Ma siiralt kiidan Vabaerakonda ja Monika Haukanõmme, kes on ilmselt selle muudatuse autor. Mul on väga kahju, et me ei saa seda siin saalis hääletada, kuna see on väga mõistlik kompromiss, mille Vabaerakonna fraktsioon teile ette pani, aga mis kahjuks komisjonis toetust ei leidnud. Muud ei ole hullu midagi. Täna me näeme, et tervishoiu teemadel, mis on väga tundlikud, pekstakse – vabandust otsekohese väljendi eest! – ministrit asjade eest, mille eest ta kuidagi vastutada ei saa ja mida ta ka teinud pole. Tulevikus on ka selle kindlustusseltsi nõukogu poliitiliste rünnakute objekt. Senine haigekassa nõukogu seda polnud ja see tagas tervishoiule mitmeteks aastateks sellise, ütleme, poliitrahu. Tulevikus ilmselt seda poliitrahu enam ei ole.

15:25 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem sõnavõtusoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Seaduseelnõu kohta on esitatud neli muudatusettepanekut, vaatame need koos üle. Esimene ettepanek, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult ja selle esitas Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Teine muudatusettepanek on Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikele 2 hääletamisele. Kolmas parandusettepanek on sotsiaalkomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Sama kehtib ka neljanda muudatusettepaneku kohta: esitaja on sotsiaalkomisjon ja juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 602 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

6. 15:26 Ametiühingute seaduse ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (604 SE) teine lugemine

15:26 Aseesimees Enn Eesmaa
Järgmine päevakorrapunkt: sotsiaalkomisjoni algatatud ametiühingute seaduse ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 604 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Helmen Küti!

15:27 Helmen Kütt
Austatud eesistuja! Head ametikaaslased! Ametiühingute seaduse ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Riigikogu sotsiaalkomisjon 21. märtsil k.a ja Riigikogu juhatus määras 22. märtsil eelnõu juhtivkomisjoniks sotsiaalkomisjoni. Ja ainult nii palju meeldetuletuseks, miks sotsiaalkomisjon selle seaduseelnõu algatas: eelnõuga tehtava muudatuse tulemusel kõrvaldatakse õiguslünk ning sätestatakse võimalus, et ametiühingute seaduses ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduses märgitud kohustuste rikkumise korral saab vastutusele võtta ka juriidilist isikut. Riigikohus jõudis 5. märtsil k.a seisukohale, et karistusseadustiku § 14 lõikes 1 väljendatud spetsiaalsuspõhimõtte kohaselt vastutab juriidiline isik vaid siis, kui see on ette nähtud seaduses. Tegemist on tegelikult tehnilise muudatusega, et kohustuste rikkumise korral saaks võtta vastutusele ka juriidilist isikut.
Eelnõu esimene lugemine toimus 8. mail. Muudatusettepanekute tähtajaks määrati 22. mai kell 17.15. Riigikogu liikmed, komisjonid ega fraktsioonid eelnõu muutmiseks ettepanekuid ei esitanud. Sotsiaalkomisjon palus kaasatud huvigruppidel oma arvamused esitada. Kaasamise käigus esitasid oma arvamuse Eesti Ametiühingute Keskliit, kes esitas selle kohe kahel korral, 6. aprillil ja 3. mail, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioon TALO ja Eesti Tööandjate Keskliit, kes tegid seda 9. aprillil. Vabariigi Valitsus otsustas 26. aprilli istungil toetada ametiühingute seaduse ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu Riigikogu esitatud kujul.
Sotsiaalkomisjon arutas eelnõu teiseks lugemiseks ettevalmistamist oma kahel istungil: 29. mail ja 4. juunil. 29. mail toimunud istungil toimus eelnõu arutelu koos huvigruppidega. Ühtlasi vaadati läbi saabunud arvamused ja tehti ka menetlusotsused. Istungil osalesid lisaks komisjoni liikmetele Sotsiaalministeeriumi tööelu arengu osakonna juhataja Thea Treier, Eesti Ametiühingute Keskliidu jurist Nelli Loomets, Eesti Ametiühingute Keskliidu volikogu esimees, Eesti Meremeeste Sõltumatu Ametiühingu peasekretär Kaia Vask, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsiooni TALO juhatuse esimees Ago Tuuling ja Eesti Tööandjate Keskliidu õigusnõunik Piia Zimmermann.
Eesti Ametiühingute Keskliit tegi ettepaneku laiendada vastutuse punkti nii, et vastutus järgneks ametiühingu valitud esindaja seadusliku tegevuse takistamise korral. Komisjoni algatatud eelnõus on kirjas, et vastutus järgneb siis, kui takistatakse ametiühingu valitud esindaja tegevust, kui ta tutvub töötaja töökorralduse tingimustega. Komisjon leidis väga üksmeelselt, et see muudatus ei ole enam tehniline ning laiendab vastutust. See eeldab läbirääkimisi sotsiaalpartnerite vahel, kooskõlastusi ja mõjuanalüüsi. Tegelikult peaks sellise ettepaneku esitama Sotsiaalministeerium seadusmuudatusena tavalist menetluskorda järgides. Sellelsamal arvamusel oli ka tööandjate keskliit.
Komisjon langetas järgmised menetluslikud otsused: teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu 6. juuni istungi päevakorda, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 13. juuniks ja siis läbi viia ka lõpphääletus. Kõik need otsused olid konsensuslikud. 4. juunil oli meil arutelu, kus kiideti heaks eelnõu teise lugemise menetlusdokumendid ja otsustati need esitada ka Riigikogu täiskogule. Selle poolt olid konsensusega kõik komisjoni liikmed. Aitäh!

15:31 Aseesimees Enn Eesmaa
Küsimuse ettekandjale esitab Mihhail Stalnuhhin.

15:31 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! Helmen, miks ühe ja sama asja eest karistatakse kord trahviühikuid aluseks võttes ja kord konkreetsetes eurodes?

15:31 Helmen Kütt

Aitäh küsimuse eest! Selle tõttu, et tegemist on ühel korral juriidilise isikuga ja teisel korral, nagu te näete sellest eelnõust, füüsilise isikuga. Too trahviühik, ma ütlen ka selle ära, on karistusseadustiku § 47 järgi 4 eurot. Kui on tegemist juriidilise isikuga, siis on rahatrahv kuni 3200 eurot. See otsustatakse juba vastavalt konkreetsele olukorrale.

15:32 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur tänu! Austatud ettekandja, rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Seda soovi ei ole. Eelnõu 604 kohta, nagu kuulsite, muudatusettepanekuid ei esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

7. 15:32 Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (ühtse rakendusteenuse loomine) eelnõu (628 SE) teine lugemine

15:32 Aseesimees Enn Eesmaa
Seitsmes päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (ühtse rakendusteenuse loomine) eelnõu 628 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Mihhail Stalnuhhini!

15:33 Mihhail Stalnuhhin
Austatud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Käesoleva eelnõu muudatusettepanekute tähtaeg peale esimest lugemist oli 25. mai. Selleks ajaks ei laekunud Riigikogu liikmetelt, komisjonidelt ega fraktsioonidelt ühtegi muudatusettepanekut. Samas arutasime teist lugemist kahel korral: 28. mail ja 4. juunil. Otsustasime, et siiski teeme kaks muudatusettepanekut, need on lisatud seaduseelnõule. Mõlemad on täpsustavad. Üks muudatusettepanek puudutab seda, et kolme sõna ühend "regionaalse abi andja" kustutatakse § 43 pealkirjast. See pannakse paika §-s 42, kuna muutub see, kes tegelikult on see regionaalse abi andja. Teisel juhul on tegemist sellega, et kui tehakse finantskorrektsiooni otsus, siis tuleb teha märge selle kohta, et sellel, kes on saanud riigiabi, on intressi maksmise kohustus. Tehtud on ka keeleline korrektuur. Muudatusettepanekud vaadati komisjonis läbi ja komisjon toetas neid konsensusega. Samuti konsensusega võeti vastu otsused esitada see eelnõu saali tänaseks, 6. juuniks ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Aitäh!

15:35 Aseesimees Enn Eesmaa
Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Suur aitäh ettekandjale! Avan läbirääkimised. Palun, Lauri Luik!

15:35 Lauri Luik
Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Selle seaduseelnõu puhul on mitmeid nüansse, mis mulle muret teevad. Ühelt poolt on see hea, et me üritame süsteemi muuta paremaks, paindlikumaks ja läbipaistvamaks, kui see praegu on. Aga teiselt poolt paneb muretsema, et endiselt ei ole selget plaani. Ma soovin lähemalt rääkida hasartmängumaksu nõukogu kaotamisest. Sellest teemast on viimastel aastatel korduvalt juttu olnud. On juhitud tähelepanu erinevatele nüanssidele, kuidas probleemi võiks leevendada ja olukorda paremaks muuta, aga praegu ma ei näe ikkagi konkreetset lahendust, kuidas seda üritatakse teha.
Minu hinnangul on hasartmängumaksu nõukogu väga hästi, selgetel põhimõtetel toiminud. Hasartmängumaksust laekuv raha jagatakse mitte suurte tükkidena riigieelarvest, vaid just nõukogu kaudu nii spordivaldkonnale, kultuurile, haridusele kui ka sotsiaalvaldkonnale. Selle juures on suur pluss olnud see, et nõukogu on koosnenud kõigi parlamendierakondade esindajatest pluss ministeeriumide kantsleritest. Lisaks veel on eelneva taustatöö teinud ministeeriumide spetsialistid. Selles suhtes on mul küll väga vähe ette heita ja ma ei saa nõustuda nendega, kelle sõnul hasartmängumaksu nõukogu tegevus on kuidagi läbipaistmatu või ei pole olnud korrektne ja hea. Aastate jooksul on meie tegevus hasartmängumaksu nõukogus olnud väga paindlik ja kiire. Eriti just väiksemad taotlejad, kes on soovinud saada tuge, on seda üsna kiiresti saanud. Kui nad näiteks ei ole kord kvartalis jagatavast kultuurkapitalist vahendeid saanud, siis on neil olnud alati võimalus tulla

hasartmängumaksu nõukogusse ja kui nende projekt on vastanud nõuetele, siis nad on sealt abi saanud. Tulevikus, mulle tundub, see võimalus kaob neil ära.
Üks argument, mida ma olen seletuskirjadest ja muudest tekstidest lugenud, on see, et hasartmängumaksu nõukogu on kuidagi kulukas olnud. Minu teada on see üks väheseid nõukogusid, mis tegutseb tasuta. Nõukogu liikmed tasu ei saa ja ma ei tea, kust see argument pärineb. Julgen küll väita, olles aastaid töötanud erinevates nõukogudes, et hasartmängumaksu nõukogu on olnud üks efektiivseimaid nendest nõukogudest, kus mul on olnud au töötada.
Üks probleem, mis nõukogu kaotamise tõttu minu arvates tekkida võib, on see, et kui siiani on otsustusprotsess olnud nõukogus, kus on esindatud kõikide parlamendierakondade esindajad ja lisaks veel ministeeriumide kantslerid, siis tulevikus hakatakse neid asju otsustama kas kuskil ministeeriumides või kes teab mis organisatsioonides. Ehk siis poliitiline tasand või poliitiline kontroll kaob ära ja otsustamine läheb ametnike tasandile. Ma ei tea, kas see on kõige parem lahendus – otsustamine kitsamasse ringi minu hinnangul minna ei tohiks.
Kokkuvõttes ma nõustun sellega, et kui me soovime midagi teha efektiivsemaks, paremaks ja veel läbipaistvamaks, siis loomulikult tuleb seda teha, aga selleks peab olema selge plaan. Praegu seda plaani ei ole. Praegu tõstetakse numbreid üle, kirjutatakse järgmises eelnõus, mis meil päevakorras tuleb, komakoha täpsusega mingisuguseid numbreid ministeeriumide eelarvetesse, aga kuidas hakkab raha edaspidi liikuma, seda ei tea. Ja sõnumit väikestele taotlejatele eelkõige – ma ei pea silmas suuri alaliite või suuri organisatsioone muudes valdkondades, kelle rahastus on enam-vähem stabiilne, pigem just väikseid taotlejaid – ei anta ja see on minu arvates suur probleem.
Ma väga loodan, et nende dokumentide juurde tekib lähiajal ka konkreetne rakendamise plaan, kuidas neid vahendeid edasi suunatakse. Loodan, et raha jagamine ei muutu vähem läbipaistvaks, kui see siiani on olnud, et otsustustasand on võimalikult lai ja loomulikult, et ka väiksemad taotlejad saavad endiselt tuge ja abi. Aitäh!

15:40 Aseesimees Enn Eesmaa
Mihhail Stalnuhhin.

15:40 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh, härra juhataja! Ma kasutan võimalust veel paar sõna öelda. Ma tulin sellepärast siia pulti, et stenogrammi huvides täpsustada: konkreetselt see eelnõu hasartmängumaksu nõukogu mitte kuidagi ei puuduta. Sellest saab rääkida päevakorra 20. punkti arutelu käigus. Muuseas, ma jagan seda muret, millest praegu rääkis siin kolleeg Luik, aga sellest räägime võib-olla tõesti hiljem. Selle eelnõu puhul ma tahaksin märkida üht uudset asja, millest sai räägitud ka esimesel lugemisel: toetusi hakkab peale selle seaduse vastuvõtmist asjaomaste meetmete raames saama – juhul, kui ta seda taotleb – ka füüsiline isik. Minu arvates on see väga positiivne. Nii et selle eelnõu puhul ma suuri probleeme ei näe. Aitäh!

15:41 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut, mõlemad on esitanud rahanduskomisjon. Juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult nii esimest kui ka teist muudatusettepanekut. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 628 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

8. 15:42 Erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (614 SE) teine lugemine

15:42 Aseesimees Enn Eesmaa
Kaheksas päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 614 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Märt Sultsi!

15:42 Märt Sults

Kolleegid! Valgustan menetlust juhtivkomisjonis esimese ja teise lugemise vahel. Teema on erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus k.a 9. aprillil, esimene lugemine toimus 9. mail. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks – see oli 23. mai kell 17 – laekus majanduskomisjonile kaks ettepanekut Riigikogu liikmelt Krista Arult, üks ettepanek Riigikogu liikmelt Jüri Adamsilt ja üks ettepanek Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt. Eelnõu kohta esitas oma arvamuse Muinsuskaitseamet, ühisarvamuse esitasid Eesti Omanike Keskliit, Eesti Muinsuskaitse Selts ja mälestistalude ühendus. Täiendava ettepaneku esitas komisjonile Rahandusministeerium. Majanduskomisjon ise küsis juriidilist hinnangut eelnõu kohta Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnalt. Kõigi eelnõu kohta esitatud ettepanekute ja arvamustega on võimalik tutvuda eelnõu kaardil.
Majanduskomisjon arutas eelnõu teiseks lugemiseks ettevalmistamist oma 28. mai ja 4. juuni istungil, millel osalesid ka Rahandusministeeriumi esindajad. Komisjon otsustas teha eelnõu kohta kaks muudatusettepanekut, millest ühe esitas majanduskomisjonile Muinsuskaitseamet. Eelnõu tekst läbis kahe lugemise vahel keeletoimetuse ning selles on tehtud tehnilisi ja keelelisi muudatusi, mis ühelgi juhul ei muuda eelnõu sisu.
Nüüd muudatusettepanekutest. Kokku on kuus muudatusettepanekut, millest kaks on Riigikogu liikme Krista Aru, üks Riigikogu liikme Jüri Adamsi ja üks Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Kaks on juhtivkomisjoni ettepanekud. Muudatusettepanekud nr 1–4 on seotud kirikutele omandireformi reservfondist toetuse andmist võimaldava punkti sõnastamisega ning muudatusettepanekud nr 1, 5 ja 6 ehitismälestiste jaoks toetuse andmist võimaldava punkti sõnastamisega.
Juhtivkomisjon tegi menetluslikud otsused ja ettepanekud. Majanduskomisjon otsustas esitada eelnõu teisele lugemisele Riigikogu täiskogu päevakorda tänaseks, 6. juuniks ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Komisjon otsustas samuti, et juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, võiks eelnõu lõpphääletuse läbi viia 13. juunil. Kõik otsused ja muudatusettepanekud kiideti heaks konsensusega, välja arvatud ettepanek rahastada muinsuskaitseliste objektide kordategemist või konserveerimist omandireformi fondi rahaga. Ettekandja jäi selles küsimuses erapooletuks. Heaks kiideti muudatusettepanek nr 2. Komisjoni ettepanek on muuta eelnõu punktis 2 sisalduv erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse § 7 lõike 1^1 punkt 8 ja sõnastada see järgmiselt: toetuse andmiseks kirikutele.
Heakskiitu leidis ka muudatusettepanek nr 5. Komisjoni ettepanek on täiendada eelnõu punkti 2 lõikega 9, mis võimaldaks kasutada erastamisest laekuvat raha toetuse andmiseks omandireformi käigus tagastatud ehitismälestiste restaureerimiseks ja konserveerimiseks. Minu isiklik arvamus oli selline, et kui omandireformi käigus tagastati mingi ehitismälestis, aga omanik ei saa selle korrashoiuga hakkama, siis tuleb see tema käest ära võtta või ta peab selle maha müüma kellelegi, kes sellega hakkama saab, mitte riik ei pea talle andma raha selleks, et ta saaks iseendale ostetud asja korda teha. See oli ka põhjus, miks ma jäin erapooletuks. Aitäh!

15:46 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Toomas Kivimägi saab küsida.

15:46 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma palun tegelikult stenogrammi täpsuse huvides, et sa kordaksid üle, kas muudatusettepanek kirikutele toetust anda sai konsensusliku heakskiidu või mitte. Mina enda teada – ja ma usun, et see on ka protokollis – hääletasin selle muudatusettepaneku vastu.

15:47 Märt Sults
Ma kohe vaatan seda. Muudatusettepanek nr 2 kiideti heaks, sõnastus oli järgmine: "Eelnõuga kavandatav ELRKS § 7 lõike 1^1 punkt on 8 suunatud sellele, et omandireformi ..." Siin on pikk selgitus, mida te saate lugeda seletuskirjast. Aga ma jään vastuse võlgu, sellepärast et hääletamistulemust ei ole siin kirjas.

15:47 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem küsimusi ei ole. Esimene küsimus jäi osaliselt vastamata. Avan läbirääkimised. Jüri Adams, palun!

15:48 Jüri Adams

Härra juhataja! Lugupeetud rahvaesindajad! Minu kõne sisuks on Tartu Maarja kiriku hoone taastamise küsimus. Sellega on seotud ka muudatusettepanek, mille me tahame panna hääletamisele. Me saatsime Vabaerakonna fraktsiooni ja teie kõikide meiliaadressidele meili, milles on lühikene tekst, kus on mõningad olulisemad faktid Tartu Maarja kiriku probleemist ja ajaloost ja kaks fotot. Kuna meil siin saalis ei ole võimalik pilte demonstreerida, aga pildid on selle asja puhul väga kõnekad, siis palun vaadake seda meili. Mul on tunne, et paljud teie hulgast on sellest hoonest mööda käinud, teadmata, et seal kunagi on kirik olnud. Ühel fotodest on näha kirikuhoone müürid ja torn pärast kiriku põlemist aastal 1941, ja teine on pilt, kuidas hoone näeb välja praegu.
Möödunud kolmapäeva infotunnis ma küsisin kultuuriminister Indrek Saarelt riigi seisukohta Maarja kiriku taastamise toetamise kohta ja minister silmanähtavalt ärritus selle peale. Kui ma õigesti aru sain tema sõnadest, kehakeelest ja hääletoonist, siis vastus seisnes selles, et Tartus on juba nii palju kirikuid taastatud, nii tohutult raha sinna läinud, ja nüüd tullakse veel ühe kiriku taastamiseks rahasooviga.
Eile ilmus Tartu Postimehe paberväljaandes Kultuuriministeeriumi ajutise kantsleri Tarvi Sitsi intervjuu samas küsimuses. Intervjuu sisu võib kokku võtta selliselt, et ärge selleks raha küsige, niikuinii seda raha riik ei anna. Ma pean tunnistama, et see oli minu jaoks üks arusaamise hetk, kui ma sain aru, et noored ja vanad inimesed näevad maailma erinevalt ja kui nad omavahel palju ei räägi, siis neil tekib valesid arusaamasid. Mul on tunne, et siin me oleme ka ühe sellise arusaamatuse tunnistajad.
Mina olen tartlane, kelle kõik esivanemad on vähemalt 150 viimast aastat olnud selle koguduse liikmed. Mina tean lapsepõlvest peale, et on olemas selline kirik, et tema hoone on kannatada saanud, et on olemas kogudus jne. Ja ma olen valesti järeldanud, et kui mina tean, siis järelikult kõik teavad. Aga härra Saare ja härra Sitsi puhul tuleb välja, et nemad lihtsalt ei tea seda probleemi. Nii ongi, et on vaja omavahel asjad selgeks rääkida.
Tartus on tõesti taastatud ajalooline Jaani kirik. Ka Pauluse kirik, mis samuti sõjas põles, on uhkelt taastatud. Aga miks õigel ajal ei tõstatatud küsimust Maarja kiriku taastamisest? Mispärast seda räägitakse alles praegu, nii hilja? Kirikuhoonet taotleti tagasi, aga omandireformi komisjonid andsid sellele eitava vastuse: ei kuulu tagastamisele. Kiriku torn oli lammutatud ja sellisel kujul oli see ümber ehitatud Eesti Põllumajanduse Akadeemia spordihooneks. Võib-olla mitmedki teist on seal kas palli mänginud või kergejõustikku teinud.
Palun lisaaega!

15:52 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

15:52 Jüri Adams

Tartus oli ju niimoodi, et kahest sealsest kõrgkoolist oli ülikoolil omandireformi käigus väga palju tagasi saada, aga Eesti Põllumajanduse Akadeemia oli nõukogude ajal loodud ja tema valduses oli mitmesuguseid hooneid ja muid varasid Tartus ja mujal ning temal oleks pidanud olema kohustus need tagasi anda. Üks vaidlus, mis siiani kestab, on Jaan Tõnissoni pärijate soov tagasi saada kunagise Erika mõisa maad, aga siin ei ole aega seda käsitleda. Lõpuks anti Maarja kiriku hoone tagasi aastal 2009. Vahepeal riik oli maaülikoolile selle uude asukohta Tähtvere mõisa taga ehitanud uue spordihoone, nii et vana muutus maaülikoolile mittevajalikuks. Ma arvan, et minister Saarel tuleb aru saada, et Eesti riigil tuleb anda oma panus selle kirikuhoone taastamisse. Sellest ei pääse. Seal on mitu põhjust. Üks on see, et see on koht, kust said alguse Eesti laulupeod, nii esimene aastal 1869 kui ka teine aastal 1879. Üldisemalt öeldes aga on Tartus veel muidki asju, mis tuleb taastada. Üks, mille taastamine käib, on Peetri kiriku koolimaja. Kindlasti kerkib küsimus varemetes vana Raadi mõisa peahoone taastamisest – olete seda kindlasti Eesti Rahva Muuseumi kõrval märganud. Ja siis jääb muidugi küsimus ajaloolisest Kivisillast: kas seda on võimalik ja vajalik taastada.
Ma tänan neid Reformierakonna liikmeid, kes majanduskomisjonis andsid oma hääle selle poolt, et ma saaksin selle küsimuse siin tõstatada. Ma kutsun teid hääletamisel demonstreerima oma arusaamist sellest, et Maarja kiriku taastamise küsimus on reaalne, mitte formaalne juriidiline küsimus.
See puudutab koguduse liikmeid, see ei ole nagu Niguliste, kus ei ole kogudust, või õigeusu kirik, mille

nominaalsed varad asuvad ka Petserimaal. Need on tegelikult niisugused rahalised jokk-mängud. Ma ei ole optimistlik, et see muudatusettepanek saab siin ülekaaluka toetuse, aga palun näidake suhtumist, et selle küsimusega on vaja tegeleda! Sellega seoses me teeme ka ettepaneku – need, kelle jaoks see asi on oluline – moodustada Riigikogus Maarja kiriku taastamise toetusrühm. Selle rühma asutav koosolek võiks toimuda homme pärast Riigikogu töö lõppu. Aitäh tähelepanu eest!

15:55 Aseesimees Enn Eesmaa
Toomas Kivimägi.

15:56 Toomas Kivimägi
Auväärt istungi juhataja! Head kolleegid! Omandireformi aluste seadus võeti vastu 13. juunil 1991, täpselt nädala pärast saab sellest 27 aastat mööda. Ma tahan küsida, kas ei oleks juba aeg saada omandireformiga ühele poole. Omandireformi kiire lõpetamise vajadust tõdeb ka seaduseelnõu algataja oma seletuskirjas, aga vastupidi öeldule luuakse selle eelnõuga tegelikult täiesti uued alused, mille põhjal raha eraldada, kusjuures nende uute aluste puutumus omandireformiga on rohkem kui küsitav. Veelgi enam: sel esmaspäeval majanduskomisjoni mitte konsensusliku heakskiidu saanud, aga ikkagi enamuse heakskiidu saanud muudatusettepanek ütleb lausa üheselt, et mingit seost omandireformiga olema ei pea ja mingit omandiõiguse rikkumist olema ei pea.
Siit tulenevalt on mul tekkinud küsimus, kas kavandatavad muudatused on üldse kooskõlas erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse üldpõhimõtetega. Seaduse § 7 ütleb, et laekunud raha kasutatakse vara tagastamise, kompenseerimise ja erastamise korraldamise ning muude maa- ja omandireformi läbiviimisega seotud kulude katteks. Uue kiriku ehitamine pole seda kohe kindlasti mitte. Tegelikult tähendab nende muudatusettepanekute heakskiitmine täna siin saalis seda, et Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfondist saab kõige klassikalisem Vabariigi Valitsuse reservfond number kaks. Ja seda tehes jäävad kindlasti saavutamata või realiseerimata mõned omandireformiga seotud soovid, millest, ma arvan, järgmised kõnelejad ka räägivad.
Seaduse muutmise eesmärk – seda ei ole eelnõu algataja salanud – on tegelikult Niguliste kirikule ja Petseri kloostrile raha eraldada. Me ei pea põhimõtteliselt õigeks säärastes üldnorme sätestavates seadustes üksikjuhtumeid esile tuua. Ent kui valitsus nimetab Niguliste kirikut ja Petseri kloostrit, siis on igati õigustatud härra Jüri Adamsi küsimus, miks ei ole loetelus Tartu Maarja kirikut. Veelgi enam, hääletusele minev seadusmuudatus võimaldab toetust taotleda kõikidel kirikutel ja samas pole kirjas mitte ühtegi alust, mitte ühtegi põhimõtet, mille alusel raha eraldatakse.
Reformierakonnale on vastuvõetamatu eelnõus kajastuv seisukoht, et okupatsioonikahjud peab hüvitama riik, keda okupeeriti. Eelnõu esimese lugemise turmtule järel on eelnõust välja jäetud väljend "sõja ja okupatsiooni käigus", ent see ei muuda asja sisu. Seletuskiri räägib mitmes kohas okupatsioonikahjude heastamisest ja okupatsiooni käigus tekkinud varaliste kaotuste hüvitamisest. Just neid kirikute esitatud taotlusi ju selle eelnõuga klaaritakse. Pelgalt mõne sõna väljajätmine ei muuda asja olemust, kui kõik muu jääb samaks. Eelnevast tulenevalt Reformierakond ei toeta seda eelnõu ja teeb ettepaneku teine lugemine katkestada. Eesmärk ei pühitse alati abinõu ja praegusel juhul kohe kindlasti mitte. Ja seda mitte põhjusel, et eesmärk ei oleks üllas. Ka Reformierakond toetab igati õigeusu kirikule Petseri kloostri eest kompensatsiooniks raha maksmist, samuti Tartu Maarja kirikule ja paljudele teistele kirikutele raha eraldamist, aga seda õigelt eelarverealt, mitte sellisel vildakal teel. Seepärast, kordan veel kord, Reformierakonna fraktsioon teeb ettepaneku selle eelnõu teine lugemine katkestada. Tänan!

16:00 Aseesimees Enn Eesmaa
Märt Sults.

16:01 Märt Sults
Härra eesistuja! Kolleegid! Mulle lõikas žiletina hinge härra eesistuja tehtud märkus, et ma andsin mittetäieliku vastuse. Et oma vastus täielikuks muuta, loen ette teksti Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokollist nr 209, mis on koostatud esmaspäeval, 4. juunil. Komisjon arutas ka punkti, millele Toomas Kivimägi vihjas. Otsustati, et selle punkti lõppsõnastus oleks: muuta eelnõu punktis 2 sisalduv erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse § 7 lõike 1^1 punkt 8 ja sõnastada järgmiselt: "toetuse

andmiseks kirikutele.". Toimus arutamine, toimus hääletamine. Poolt olid Sven Sester, Erki Savisaar, Jaanus Marrandi, Kristen Michal, Märt Sults, Raivo Põldaru ja Tarmo Kruusimäe, vastu hääletas Toomas Kivimägi. Suur tänu, et sellele tähelepanu juhiti, aga selle protokolli leht ei olnud dokumentide üldpakis. Nii et aitäh, ja tõde on jalule seatud.

16:02 Aseesimees Enn Eesmaa
Heimar Lenk.

16:02 Heimar Lenk
Ma palun lisaaega ka!

16:02 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, kaheksa minutit!

16:02 Heimar Lenk
Aitäh sõnaõiguse eest! Lugupeetud kolleegid! Ma ütleksin niimoodi, et omamoodi on siin saalis praegu üks ajalooline hetk. Ja ma arvan, et see seaduseelnõu läheb parlamendikultuuri ajalukku kui üks häbiplekk. Mulle tundub, et sellest seadusest kirjutatakse tulevikus ka raamatutes. Mul on südamest kahju – võiksin isegi öelda, et ma olen kurb –, et selline seaduseelnõu jõudis Riigikogu saali minu kodupartei Keskerakonna valitsemise ajal ja peaministripositsiooni hoidmise ajal. See seadus paneb Eesti rahva ees lihtsalt piinlikkust tundma.
Ma olen nõus eelkõnelejatega, et tuleks anda raha Maarja kirikule ja teistelegi kirikutele, võib-olla mitte küll Petseri kloostri kompenseerimiseks. Olles ise kirikukoguduse liige ja regulaarne pühakojas käija, olen ma kõikide nende ettepanekute poolt. Kuid, kallis rahvas, me ei saa võtta ära raha Maarja Küla lastelt, haigetelt lastelt, kes on jäänud elu hammasrataste vahele, ja anda selle raha kiriku katuse parandamiseks. Seda ei saa teha!
Praegusel juhul on ju jutt ainult sellest, millisest allikast nende ettepanekute elluviimist finantseeritakse. See on omandireformi reservfond. See on välja mõeldud juba 1991. aastal! Tõepoolest, 27 aastat tagasi, nagu härra Kivimägi ütles, võeti see seadus vastu ja siis loodi ka see fond. See loodi selleks, et aidata elu hammasrataste vahele jäänud sundüürnikke, kelle kodud Eesti enda valitsus võttis nende käest ära oma seaduste alusel. Neid inimesi sooviti tulevikus aidata ja püüda leida neile võimalus uus kodu saada – kas kuidagi kaasa aidata selle ostmisele või uue maja ehitamisele.
Neid sundüürnikke, me teame väga hästi, on 100 000 ringis, valitsuse andmetel 75 000 ringis – igal juhul väga suur arv. Ja need inimesed, kes samuti seisid Balti ketis ja laulsid lauluväljakul, et Eesti vabaks saada, on nüüd pettunud Eesti Vabariigis, sellepärast et see uus võim võttis neilt ära nende kodu. Neid perekondi on mitukümmend tuhat. Nad ei ole väga valjuhäälsed, eriti praegu, sest sundüürnikud said aru, et nüüd tuli võimule nende partei, kes on 27 aastat lubanud sundüürnike kannatusi leevendada. Keskerakond tuli võimule ja nad ootavad, et see erakond aitaks neid.
Aga nüüd ma seisan siin puldis ja näen, et seda ei tehta. Eelkõnelejal härra Kivimäel on õigus: me loome praegu valitsusele teist reservfondi, võttes ära – ma julgen seda sõna kasutada – vaesemate inimeste raha. Sest keskmine sundüürnik on tavaline Eesti kodanik. Neist suur osa maksab ikka veel pangalaenu sel põhjusel, et meie omaenda valitsus võttis neilt kodu ära. Kui me sellesse süüviksime ja mõtleksime selle asja üle järele, siis me saaksime aru, et me elame ebaõiglases ühiskonnas.
Ma toetan EKRE partei loosungit, mis nad ütlesid välja volikogus. Eesti ei ole õigusriik, kui me teeme selliseid seadusi. Eesti ei saa olla õigusriik, kui omaenda kodanikelt võetakse kodu ära ja seda ei kompenseerita mitte kuidagi. Tuletan meelde, et esimeses omandireformi aluste seaduse variandis oli punkt, et riik või omavalitsus asendab kaotatud kodu uue elamispinnaga samas elamurajoonis. Nüüd on eri valitsuste jooksul tehtud sellesse seadusesse umbes 40 parandust ja loomulikult kõik need üllad lubadused on unustatud.
Ma ei hakka ette lugema neid parandusettepanekuid, mis siin on. Neid ei tohi läbi lasta, need teevad häbi Eesti rahvale ja Eesti parlamendile. Ma loen aga seletuskirja teisest lõigust suure hämminguga, mida kirjutab majanduskomisjon. Eelnõu kohta esitasid arvamuse – seega nendega peeti nõu
– Muinsuskaitseamet, Eesti Omanike Keskliit ning Eesti Muinsuskaitse Selts ja mälestistalude ühendus. Kallis rahvas, ma küsin: miks nendega oli vaja nõu pidada? Nemad tahavad raha saada. Aga Eesti Üürnike Liiduga, kellelt raha ära võetakse, nõu ei peeta! Mis seadusloome see on, mis siin saalis sünnib?

Niimoodi ei tohi teha!
Ma arvan, et paari-kolmekümne aasta pärast, viiekümne, aga võib-olla ka saja aasta pärast loetakse raamatutest, missugune Riigikogu meil oli – kuidas ta nii rumal oli, kuidas ta oma Eesti inimeste eest ei seisnud.
Vaadake, omandireformi käigus me maksime nõukogude korra ajal natsionaliseeritud vara kinni. Sellest ajast on möödas 70–80 aastat, aga see pole lõppenud. Ma olen täiesti kindel, et sundüürnike lapsed ja lapselapsed käivad kalmistul ja meenutavad: näe, siin on minu vanaema, kellelt võeti tema Metsa tänava kodu käest ära. Meie läksime õde Marikaga mõlemad Metsa tänav 79 majast kompsudega välja, 78-aastane ema kaasas, ja nutsime. Isa oli paar aastat enne seda surnud – pärast seda, kui talle toodi majavalitsusest paber, et sina, mees, mine koos oma perega oma kodunt välja, oma kodunt, kuhu sa tulid elama 1946. aastal – sel aastal, kui mina sündisin –, ja seda täiesti ametlikult tol ajal kehtinud seaduste kohaselt. Aga nüüd on meil uus Eesti, vaba Eesti, demokraatlik Eesti, nüüd palun mine välja, võta oma lapsed ja kompsud! Ta sai insuldi ja suri õige pea. Niisuguseid juhtumeid on väga-väga palju.
Ma ütleksin niimoodi: kallid kaaslased, eelkõige Keskerakonnast, ärge toetage seda seaduseelnõu! Me läheme mustana ajalukku, seda ei või teha! Savisaare pojal ei maksa muiata selle peale, mida ma praegu räägin. Ta ei tea, mida tähendavad kannatused – vahest ta saab seda elu jooksul teada. Mina aga arvan niimoodi, et vanast peast, kui me kunagi hakkame elust lahkuma, tulevad need seadused meile meelde. 100 000 inimest on Eestis kodust välja tõstetud. Mõelgem selle peale! Stalin ei jõudnud nii palju küüditada. Üürnike liidus on selline ütlemine: Stalin küüditas kahe tunniga, Eesti Vabariik kahe-kolme kuu või paari aasta jooksul, tulemus oli sama. Ja meie nimetame seda kodudest väljatõstmist küüditamiseks või eestlaste deporteerimiseks Eesti Vabariigi enda päevil. Aitäh!

16:10 Aseesimees Enn Eesmaa
Tarmo Kruusimäe.

16:10 Tarmo Kruusimäe
Hea aseesimees! Head töökaaslased! Eelkõneleja jutust ei tohiks ilmarahvale, kes meid interneeduse toel vaatab, jääda sellist väärat muljet, et kodu on alati kodu. Kodu annab käsitada ka teistmoodi, mitte nii, nagu täna just määratleti, et natsionaliseeritud kodu, kuhu perekond 1946. aastal sisse kolis, ongi sellest sissekolimise hetkest ilma ostu-müügitehinguta või millegi selliseta tegelikult kodu. Ma leian, et Eesti Vabariik taastas õigluse, kui mõtles inimestele, kellelt oli kodu natsionaliseerimise käigus ära võetud. Paljud pered küüditati Siberisse. Lõpuks mingil määral õiglus taastati.
Seejuures tehti selle õigluse jaluleseadmisel aga väga palju kummalist. Minu jaoks on hästi kummaline näiteks see, kuidas Eestis sai üks tõeline pärl, Terje Aru, kelles on erinevate rahvaste geenid kokku jooksnud üheks naisterahvaks, peaaegu et veerandi vanalinna erastada õiguslikel alustel. Selline huvitav juhtum oli.
Selle eelnõu puhul käidi välja üks väike huvitav kompromissettepanek, mis, peab ütlema, ei jõudnud mitte kuskile. Selle tegid Eesti Omanike Keskliit ja Eesti Üürnike Liit. Omavahel sellel teemal ei räägitud, aga mõte oleks olnud see, et mõlemale esindusorganisatsioonile läheks 5% sellest rahast, sest nii Eesti Omanike Keskliit kui ka Eesti Üürnike Liit peaksid olema jätkusuutlikud organid veel vähemalt kümme aastat. Need mõlemad organid on tegelikult üles ehitatud väga kummalistel alustel, sinna on pappi peale visatud ja siis on seda kuskile kulutatud.
Kui me vaatame naaberriikidesse, siis näeme, et koduomanike liidud on äärmiselt jõukad ühendused, sest koduomanikud maksavad sinna raha. Üürnike liidu rahaline seis nii hea ei ole, kuid sellest uuest hetkest, mis nüüd tekib, lähevad ilmselgelt mõlemad hingusele või nad leiavad mingi muu rahastuse. Kui ma küsisin ministeeriumi esindajalt esimesel lugemisel informatsiooni, milliseks nad hindavad mõlema organisatsiooni jätkusuutlikkust ja kas Rahandusministeeriumil on juba valmis mõni uus esindusorganisatsioon, kes hakkab selle kahe senise ühenduse huve kaitsma, siis vastas too Hänni seda, et kõigil on võimalik teha ettepanekuid. Mis tähendab, et ilmselgelt ta ei saanud kas küsimusest aru või ta mõtles, et kavaldab meid üle. Ma küsisin täpselt sedasama ka järgmisel lugemisel ja vastus oli veel umbmäärasem. Seega ma ei tea, kas äkki ei soovita, et Eestis nii üürnikud kui koduomanikud oleksid tugevalt esindatud ja kindlustatud.
Praegu ma näen, et koduomanikud on teinud muinsuskaitsega kokkuleppe, mille alusel ehitismälestis, mis ei ole muinsuskaitse objekt, mis praegusel hetkel on käinud käest kätte, saaksid raha restaureerimiseks ja konserveerimiseks. Mil moel see on seotud erastamisest laekuva rahaga? Siia on

uus mõõde sisse toodud! Ka tänane kaasettekandja imestas samamoodi, kuidas see raha saab minna muinsuskaitse objektidele. Praegu on ehitismälestis tõesti väga umbmäärane termin. Ma tean, et aeg-ajalt kutsutakse laupäevakutel üles, et teeme Tallinna korda. Teeme ka need ehitismälestised korda, mille omanik on keegi, kes ei viitsi sinna panustada, nüüd las teeb rahvas! Aga kui rahvas seda ei tee, anname pappi, saab ikka asjaga hakkama.
Seadus on täpselt selline, nagu ta on. Kui teil on see konsensuslik tahe, te võite võtta 10 minutit või 15 minutit pausi – paneme pead kokku, kuidas edasi minna! Praegusel hetkel ei ole see lahendus jätkusuutlik, aga ma hääletan nii, nagu on kokku lepitud. Aitäh!

16:15 Aseesimees Enn Eesmaa
Jürgen Ligi.

16:15 Jürgen Ligi
Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Ma siiski soovitan koalitsioonisaadikutel hääletada nii, nagu on õige ja aus, mitte nii, nagu on kokku lepitud, sest tegelikult on see sulitemp, mis siin toimub. See on lihtsalt üks katse jagada huvigruppidele raha riigieelarvest mööda minnes, andes valitsusele uue reservi, et seda moosi jagada. Anname neile raha, aga ärme anna oma raha! Seal sahvris on, see on ripakil, võtame sealt! Esimese varguskatse peatas õiguskantsler. Nüüd siis proovitakse sama asja uuel moel, seaduse muutmise vormis – selline seadustatud vargus.
See ei ole mina, kes on selle mõtte sõnastanud. Põhimõtteliselt olen kuulnud seda meie ühelt riigiõiguse tipult, kes ütles, et valitsusele ei meeldi seadused ja kui on vaja midagi teha, siis saab seaduse ju ära muuta – häälteenamus on olemas. Ma olen korduvalt küsinud, kas parlamendi enamus, poliitenamus tohib teha mida iganes, kui raha on vaja. Praegusel juhul on head kombed ja tavad ära unustatud ja ma loodan, et need, kes siin valitsuse eelnõu teemal on jorisenud, tõepoolest hääletavad selle eelnõu vastu ehk siis täna teise lugemise katkestamise poolt.
Siin oli juttu sundüürnikest. Mul on muidugi kahju nende inimestega ühtmoodi hääletada, kuigi mina olen üks, kes oma kodu on niimoodi kaotanud. Ei saanud meie seda kodu 1946. aastal, vaid umbes 1936. aastal. Neli põlvkonda jõudis seda pidada oma koduks, aga siis selgus, et kellelgi on üks väidetav kasulaps ja väidetavalt ei olnud tema, see omanik, seda Nõukogude võimule andnud vabatahtlikult, kuigi andmed on, et andis vabatahtlikult. Aga see selleks. Nõukogude korra ajal oligi vabadust vähe. Põhimõtteliselt ikkagi ei tohi mida iganes rääkida selle eelnõu kontekstis. Nendele, kes olid üürnikud, ei olnud midagi tagastada, üürilepingut ei tagastatud omandireformi käigus. Nii et ärme ajame seda jama! Kuigi see puudutab minu kodu, ma siiski pean tunnistama suurt pilti. Restitutsioon oli Eesti rahva tahe, tõenäoliselt ainus võimalus, ja need, kellelt kodu või kinnisvara ära võeti, pidid selle tagasi saama. Meile oli see tõepoolest kodu, temale oli kasuisa kinnisvara, mida kasuisa üüris. Nii et emotsionaalne külg on üks, õiguslik on teine.
Aga see, et siin raha lihtsalt jagatakse, on muidugi piinlik, häbiväärne – nende sõnadega ma olen nõus. Kui tahetakse toetada kirikuid, siis palun tehke seda "oma rahast", riigieelarvest! Näidake normaalsete protseduuride ja eelistuste kaudu, mis on teie poliitika! Mitte nii, et meil on valimised tulemas ja poliitika on raha anda, vaid poliitika on see, millistele kirikutele antakse.
Muidugi, 2016. aastal tegite samamoodi: tulite ja hakkasite Lenini-nimelist kultuuripaleed taastama pühakojana, aga see plaan vähemalt jooksis riigieelarvest läbi. Praegu on lihtsalt valitsuse käes üks raha jagamise hoob. Võtke see raha, mis sellele paleele on mõeldud, ja andke sellele Tartu kirikule ka. Minule on see hingelähedane koht: mina õppisin seal korvpalli mängima. Aga ma ei ole nõus, et seda raha samamoodi sealt sahvrist võetakse – see on ebaloomulik. Kui on vaja kirikut taastada, siis ei anta seda mingisuguse valitsuse reservist, vaid see pannakse ausalt prioriteetide ritta ja valitsus ja Riigikogu peavad selle ausalt otsustama.
Palun lisaaega!

16:20 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, kolm minutit juurde!

16:20 Jürgen Ligi
Omandireformi reserv on ikkagi selgetel eesmärkidel loodud. Nendel asjadel, mis siia külge poogitakse, ei ole omandireformiga mitte mingit pistmist ja selles on asja teine häbiväärsus. Me kindlasti sellist

skeemi heaks ei kiida. Nii et ma kordan: me taotleme selle seaduseelnõu teise lugemise katkestamist ja tegelikult mitte vastuvõtmist. Aitäh!

16:20 Aseesimees Enn Eesmaa
Henn Põlluaas.

16:20 Henn Põlluaas
Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Kahtlemata on see eelnõu esimese ja teise lugemise vahel suure sammu edasi astunud. Sealt on kadunud äärmiselt vaieldav ja kahetsusväärne märge, justkui Eesti asuks kompenseerima okupatsioonikahju, mis tähendanuks seda, et me oleks okupatsiooni enda süüks võtnud – Eesti okupeeris Eesti Vabariiki. Kuidas sellised absurdsed asjad üleüldse kuskile eelnõusse sisse saavad minna?! See on ääretult kummaline ja ääretult kahetsusväärne. Küll aga on positiivne, et see säte on nüüdseks läinud.
Täna, nagu ka eelmine kord, on aga räägitud Petseri kloostri eest mingisuguste kompensatsioonide maksmisest. Seda ei ole küll seaduseelnõus otsesõnu öeldud, aga lahutamatult kuulub ju eelnõu juurde seletuskiri, kuigi tal ei ole juriidilist jõudu nii nagu seadusel endal. Seda seletuskirja muudetud ei ole ja me loeme tänagi sisuliselt sedasama seletuskirja, mis esimesel korral meile esitati ja kus räägitakse okupatsioonikahjudest ja kus räägitakse ka Petseri kloostrist. Petseri klooster asub Petserimaal. Petserimaa on nagu Narva-tagused aladki Venemaa poolt okupeeritud ja annekteeritud. Petseri klooster on Moskva ja kogu Venemaa patriarhile alluva õigeusu kiriku käes ja halduses. Nüüd hakata selle eest mingit kompensatsiooni maksma – see on absurdsus kuubis, sest seegi kinnitab sedasama väidet, justkui me oleks iseennast okupeerinud. Loomulikult, mitte kellelgi ei ole selle vastu midagi, et kirikutele raha anda – nii luteri kirikule kui ka õigeusu kirikule, aga ainult Eesti apostlikule õigeusu kirikule, mitte Moskva alluvuses olevale.
Kui me vaatame nüüd seda, kust see raha võetakse – omandireformi reservfondist –, siis see paneb sügavalt imestama, miks just sealt. See ei ole selle jaoks ette nähtud fond. Valitsusel oleks võimalik eraldada raha pühakodade programmi, riigieelarve kaudu. Millegipärast tahetakse endale üks fond juurde haarata.
Kui me vaatame muud osa seletuskirjast, kus räägitakse tühjadest korteritest Kohtla-Järvel jne, siis seegi probleem vajab ju lahendamist, aga ka selle jaoks ei ole tegelikult need summad ette nähtud. Kohtla-Järvet – seda linna, mida nüüd hakatakse normaliseerima ja neid tondilosse nende rahadega likvideerima –, seda linna ei olnud ju enne nõukogude aega olemaski. Kuidas me saame siis nüüd neid summasid kasutada selle jaoks?
Nii et selles eelnõus on kahjuks väga palju sasipuntraid veel lahendamata ja seetõttu ka Konservatiivne Rahvaerakond toetab selle teise lugemise katkestamist. Aga ma loodan, et selle teemaga tullakse ikkagi välja, sest see on oluline ja vajalik teema, ent ...
Palun lisaaega!

16:25 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, kolm minutit juurde!

16:25 Henn Põlluaas
... ent need lahendused, mis meile välja pakutakse, on paraku ääretult madala tasemega ega vasta sellele juriidilisele tasemele, mille korral me tohiksime eelnõu siin saalis läbi lasta.
Imestama on mind pannud kogu selle probleemi puhul, kirikute toetamise puhul ka see, et kui 1918. aastal Eesti kirikute maad natsionaliseeriti, siis Eesti Vabariik otsustas hiljem hakata neid maid kompenseerima. Selleks anti kirikutele välja võlakirjad, eraldi kupongid, mille alusel igal aastal kustutati osa sellest n-ö võlast. Vahele tuli teine maailmasõda, see kompenseerimisprotsess jäi pooleli, aga praegu me teame täpselt, kui palju me omal ajal kirikutele võlgnesime. Kümmekond aastat tagasi ma osalesin ise ka uuringus, kus püüti neid dokumente leida ja summasid välja rehkendada. Me teame täpselt, kui palju me tegelikult nende maade ja varade eest võiksime kirikutele tasuda ja ka peaksime tasuma. Miks me ei tee seda sellel alusel? See on minu jaoks suur küsimus. On täiesti arusaamatu, et ühte väga lihtsat viisi ei kasutata ja selle asemel räägitakse meile okupatsioonist ja ma ei tea millest veel. Nii et meie üleskutse on: teeme ikkagi asju arukalt ja targalt, mitte uisapäisa! Aitäh!

16:27 Aseesimees Enn Eesmaa
Hanno Pevkur.

16:27 Hanno Pevkur
Head kolleegid! Ma võib-olla ei oleks siia pulti tulnud, aga vaadates seda muudatusettepanekut, mis on meie lauale tulnud, tekkis mul paratamatult küsimus, kas me ikka peaksime sellist õigusloomet siin saalis tegema.
Omandireformi aluste seadus on üks Eesti vanimaid seaduseid, mis meil praegu kehtib: vastu võetud 13. juunil 1991 ja jõustunud 20. juunil 1991. Sellel seadusel olid oma selged eesmärgid: kas anda inimestele vara tagasi või kui seda ei ole võimalik tagasi anda, näiteks see on hävinud, siis see kompenseerida. Kaks eesmärki: kas vara tagasi või vara kompenseerida. Ja siis otsustas riik, et omandireformi tagamiseks tuleb luua ka reservfond. Selle fondi loomisel oli samamoodi selge eesmärk: see peab olema seotud omandireformiga, okupatsioonikahjudega.
Eelnõu, mida me täna hääletama hakkame, läheb sellest eesmärgist ikka väga kaugele. Põhimõtteliselt tahab Riigikogu suur saal öelda, et vahet pole, mis on eesmärk, aga Vabariigi Valitsus leidis hoiupõrsa, kus on raha. 14 miljonit on omandireformi reservfondis, lööme laiaks. See ei ole heaperemehelik käitumine. Ja kui vaadata, kuidas on varasemad valitsused käitunud, siis näeme, et isegi siis, kui Keskerakond oli aastail 2005–2007 valitsuses, ei käidud omandireformi reservfondiga niimoodi ringi. Eesti riigi ülevalpidamisel on mingid põhimõtted. Me oleme loonud teatud fondid või teatud reservid endale selle jaoks, et neid kasutada eesmärgipäraselt. Omandireformi reservil on oma eesmärk ja kui me nüüd hakkame muutma selle põhimõtet nii, et otsustame lihtsalt sealt toetust anda, siis me keerame pea peale printsiibid, mis me ise oleme omal ajal siin saalis kehtestanud.
Teine küsimus: millist okupatsioonikahju me siis justkui hakkame heastama? Kes keda okupeeris ja kuidas keegi siis peaks saama hüvitatud? Ei ole väga selge vähemalt selle muudatuse puhul, mille me nüüd siin ehk teeme. Ja vaadake, see ongi põhiline etteheide, mis mul sellele seadusmuudatusele ja üldse sellele seadusele on. Tark valitsus tuleb kokku ja leiab, et oleks vaja raha anda kirikutele. Kas keegi siin saalis on vastu, et kirikutele raha anda? Ma usun, et mitte. Kui on riigil võimekus ja võimalus kirikuid aidata, siis loomulikult tuleb kirikuid aidata, aga see ei saa toimuda nii, et kehtiva õigusega minnakse vastuollu, et valitsus tuleb kokku ja ütleb, et anname omandireformi reservist, siis aga tuleb õiguskantsler ja ütleb, et kuulge, see on seadusvastane ja isegi põhiseadusvastane. Ja siis leitakse, et kui on seadus sellel plaanil ees, siis saab ju seadust muuta. Kindlasti on see võimalik ja seadust saab muuta nii, et samad põhimõtted jäävad kehtima. Praegu me aga muudame seadust nii, et see ei klapi selle eesmärgiga.
Sellest tulenevalt, head kolleegid, on Reformierakonna ettepanek eelnõu teine lugemine täna katkestada ainuvõimalik lahendus. Midagi muud me teisel lugemisel õiguslikult teha ei saa. Ma väga loodan, et me selle eelnõu teise lugemise katkestame. Kui valitsuskoalitsioonil on soov kirikutele raha anda, siis tuleb leida selleks legaalne viis, mitte väänata kehtivat õigust. Aitäh!

16:32 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits.

16:32 Peeter Ernits
Hea juhataja ja head kolleegid! Ma ei ole jäänud nii nagu Heimar Lenk ja mõned teised mu kolleegid selles asjas elu hammasrataste vahele, aga ma pean siin praegu olema. Eelmisel korral, esimesel lugemisel, kui oli ettepanek see tagasi lükata, siis ma hääletasin tagasilükkamise poolt ja ka praegu ma ei näe mingit võimalust seda mitte teha.
Natuke taustast. Mäletate, Rein Taagepera nimetas üsna hiljuti riiklikult tähtsa küsimuse arutamisel, et me oleme siin vaid kummitemplid ja muutume selleks veelgi rohkem. Ma ei ole sellega nõus. Aga mis siis tegelikult on? Mäletate, justiitsminister Reinsalu on meile siit puldist vähemalt korra öelnud, et põhiseadust tuleb osata lugeda, seda ei maksa võtta sõna-sõnalt. Ja järgmisel nädalal hakkan ma teile siin rääkima, et kõik veekogud ei ole mitte veekogud. Näiteks veehoidla ei ole uue seaduseelnõu järgi veehoidla, vaid on rajatis. See on nagu mingi voluntarism, et kui on olemas omandireformi reservfond, siis tegelikult on see hulk aega hoopis valitsuse reservfond nr 2 või nr 3. Sellega me oleme juba harjunud.
Kui siin enne öeldi, et alles praegu on see tekkinud, siis ma tuletan meelde, et tolle valitsuse uue

reservfondi loomine toimus juba palju varem. Mäletate, kui ametis oli Juhan Parts? Peaminister ei olnud siis Jüri Ratas, aga Estonian Airile leiti need kümned miljonid just samast hoiulaekast, samast põrsast – ei olnud mingisugust probleemi. Ja kui selle järgi võtta, siis jumal hoidku – kirikule või kellele iganes, küsige ainult! Samas, kui me praegu ütleme jah raha andmisele Niguliste ja Petseri kloostri eest, aga Tartu Maarja kirikule ütleme ei, siis see ei klapi kuidagi.
Lisaks oleme pannud – või on pandud, mina ei ole pannud – sellesse eelnõusse segamini, võib öelda, nagu pudru ja kapsad, lõpuks veel Kohtla-Järve õnnetud korterid. Aga omandireformi hammasrataste vahele jäänud inimesed on paraku pika ninaga jäetud. Jah, öeldakse, et kunagi me leiame selle raha ja pole oluline, kust me selle saame. Tõepoolest, ka mina olen seda meelt, et kirikutele tuleks anda raha, aga kogu see pott – vähemalt sellisel kujul ja sellisel moel – ei klapi mitte kuidagi.
Kui ma nüüd seda eelnõu loen, siis tõesti enam okupatsioonikahjusid sees ei ole, aga tsiteerin seletuskirja: "Tulenevalt rahvusvahelisest õigusest peab okupatsiooniga tekitatud kahju hüvitama okupant, mitte aga riik, kes okupatsiooni all kannatas." Aga edasi: "Kavandatava seaduse muudatusega loob Eesti riik aluse toetuse andmiseks selleks, et üles näidata solidaarsust ja mõistmist kirikute suhtes ..." Siin on okupatsiooni teema ja sõna sees. Ja nagu ma aru saan, pole selle taga ei keegi muu kui taas justiitsminister Reinsalu, kes mõni aeg tagasi rääkis, et peab Venemaalt okupatsioonikahjude hüvitamist küsima. Nüüd siis selline sõnastus.
Kokkuvõtteks: ega santi ei paranda miski. Isegi kui me palkame maailma kõige paremad meikarid – ma ei pea silmas Silver Meikarit –, kes teevad suurepärase meigi, sant jääb sandiks! Sellisel kujul ei saa mina seda eelnõu mitte kuidagi toetada, kuigi, ma rõhutan taas, kirikutele tuleks raha anda, aga omandireformi reservfondist igal juhul mitte. Aitäh tähelepanu eest!

16:36 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Oudekki Loone!

16:37 Oudekki Loone
Kallid kolleegid! Siin on täna kõlanud palju valusaid ja õigeid sõnu ja ega mul väga palju lisada ei ole. Aga ma tahan juhtida tähelepanu ühele asjale: see on õiglus. Siin saalis me ju võiksime püüda teha Eestit selliseks, et see oleks võimalikult õiglane. Kui me kunagi tegime omandireformi, oli selge, et ükskõik, kuidas seda omandireformi teha, keegi saab pihta. Keegi kannatab selle nimel, et meil on oma iseseisev vaba õigusriik. Ja Eesti riik on otsustanud, et nendele inimestele, kes kannatasid, tuleks see kannatus kuidagi kompenseerida, et iseseisev Eesti riik on õigusriik, mis jälgib, et keegi ei saa alusetult pihta. Ja erastamisest laekuva raha kasutamise mõte oligi täpselt see: Eesti riik hoolib kõigist oma kodanikest. Ja kui mõnikord juhtub, et mingisuguse reformi tulemusena keegi saab paratamatult pihta, kellelgi on halvem, siis üks õiglane riik kompenseerib selle pihtasaamise. Sest see on ohverdus. Sundüürnikud tegid ohverduse selle nimel, et meil oleks see riik, et meie siin saalis üldse saaksime mingeid seadusi vastu võtta. Ja sellepärast selle raha kasutamine millekski muuks kui neile inimestele osaks saanud ebaõigluse korvamiseks on minu arvates alatu. Aitäh!

16:39 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem sõnavõtusoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Eelnõu muutmiseks on tehtud ettepanekuid, vaatame need läbi. Esimene muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Teine muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, otsus: arvestada täielikult. Kolmas muudatusettepanek on Riigikogu liikmelt Krista Arult, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Neljas muudatusettepanek Riigikogu liikmelt Jüri Adamsilt, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Krista Aru, palun!

16:39 Krista Aru
Austatud juhataja, palun seda väga head ettepanekut hääletada!

16:40 Aseesimees Enn Eesmaa
Nii teeme paari minuti pärast.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele neljanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Jüri Adams. Juhtivkomisjoni otsus on jätta see arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused
Ettepaneku poolt hääletas 21 rahvasaadikut, vastu oli 42, erapooletuks jäi üks kolleeg. Ettepanek ei leidnud toetust.
Viies muudatusettepanek, majanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult.
Kuues muudatusettepanek on Riigikogu liikmelt Krista Arult, juhtivkomisjoni otsus: arvestada sisuliselt.
Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 614 teine lugemine lõpetada, kuid Riigikogu Eesti Reformierakonna fraktsioon teeb ettepaneku erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 614 teine lugemine katkestada. See on võimalik pärast hääletust.
Kas Riigikogu on valmis hääletama?
Panen hääletusele Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepaneku erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 614 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt hääletas 45 rahvasaadikut, vastu oli 40. (Aplaus.) Seaduseelnõu teine lugemine on katkestatud. Määran muudatusettepanekute tähtajaks 20. juuni kell 16.

---

9. 16:46 Autoveoseaduse muutmise seaduse eelnõu (621 SE) teine lugemine

16:46 Aseesimees Enn Eesmaa
Üheksas päevakorrapunkt: majanduskomisjoni algatatud autoveoseaduse muutmise seaduse eelnõu 621 teine lugemine. Ettekandjaks palun majanduskomisjoni liikme Erki Savisaare!

16:46 Erki Savisaar
Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Autoveoseaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Riigikogu majanduskomisjon k.a 30. aprillil. Eelnõu esimene lugemine Riigikogus toimus k.a 8. mail ning esimene lugemine lõpetati. Autoveoseaduse muutmine on tingitud vajadusest täpsustada Euroopa Liidu õigusest tulenevalt mõningaid sätteid ning lisada vedaja ja veokorraldusjuhi hea maine nõuete loetellu täiendav väärteokoosseis. Eelnõu menetlemise ajal pöördus ettepanekutega majanduskomisjoni poole Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Vabariigi Valitsus otsustas oma 31. mai istungil toetada autoveoseaduses kavandatavaid muudatusi koos MKM-i pakutud täiendustega. Komisjonile esitatud ettepanekute ja arvamustega on võimalik tutvuda Riigikogu veebilehel.
Majanduskomisjon arutas autoveoseaduse muutmise seaduse eelnõu oma 28. mai ja 4. juuni istungil. Istungitel vaadati läbi komisjonile kaalumiseks esitatud muudatusettepanekud ning langetati eelnõu menetluslikud otsused. Istungitel osalesid MKM-i teede- ja raudteeosakonna veondus- ja liiklustalituse juhataja Hindrek Allvee ning juhtivspetsialist Eda Rembel. Eelnõu saadeti tehnilise ja keelelise korrastamise eesmärgil Riigikogu Kantselei stenogrammi- ja tõlkeosakonda ning keeletoimetaja märkused on eelnõu teksti sisestatud.
Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 22. maiks kella 17.15-ks ei laekunud ühtegi muudatusettepanekut Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega teistelt komisjonidelt. Juhtivkomisjonile esitas kaalumiseks muudatusettepanekud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Komisjon tegi otsused muudatusettepanekute kohta hääletuse teel ning need otsused on kantud muudatusettepanekute loetelusse. Komisjon toetas kõiki esitatud muudatusettepanekuid konsensusega. Parema loetavuse huvides on muudatusettepanekute selgitused jäetud loetelusse iga muudatusettepaneku juurde.
Juhtivkomisjon võttis vastu otsuse saata majanduskomisjoni algatatud autoveoseaduse muutmise seaduse eelnõu Riigikokku teisele lugemisele tänaseks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ning juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, viia läbi kolmas lugemine 13. juunil ja panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

16:49 Aseesimees Enn Eesmaa
Urve Tiidus, palun küsimus!

16:49 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab muudatusettepanekut nr 6, sest sellel on huvitav seos väärteomenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega, mida me menetlesime siin saalis mõned nädalad tagasi. Suur saal otsustas siis üksmeelselt jätta autoveoseadusest välja sätted, mis võimaldavad autovedaja suhtes kohaldada haldusmeetmeid juhul, kui teekasutustasu jääb maksmata, st sellise rikkumise eest. Loogiline põhjendus oli, et mõjutustrahvil ei ole õiguslikku tähendust ehk see on mittekaristuslik. Nüüd on majanduskomisjon heaks kiitnud muudatusettepaneku autoveoseaduse kohta, et kui sa jätad teekasutustasu maksmata, siis määratakse sulle mõjutustrahv, millele järgneb riigilt veel teisi sanktsioone, näiteks tegevusloa peatamine. Minu küsimus on, miks tegi majanduskomisjon sellise kannapöörde, kui õiguskomisjon oli teisiti otsustanud ja saal seda praktiliselt üksmeelselt toetanud.

16:50 Erki Savisaar
Aitäh! Majanduskomisjon tõesti arutas seda ettepanekut suisa kahel korral. Me leidsime, et kuna sarnaseid meetmeid kasutatakse meie vedajate suhtes välisriikides, siis miks ei võiks need kohalduda ka Eestis. Komisjon otsustas seda muudatust konsensuslikult toetada.

16:51 Aseesimees Enn Eesmaa
Urve Tiidus, teine küsimus, palun!

16:51 Urve Tiidus
Aitäh selle vastuse eest! Ma siiski küsin veel täienduseks. Sisuliselt luuakse ju topeltkaristuse võimalus, eks ole? Te põhjendasite seda sellega, justkui teistel on ja meil ei ole, ja õiguskomisjon võttis ka selle võimaluse ära. Kas te oskate hinnata, kas selline riigi seadusloome parandab kuidagi näiteks autovedajate käitumist või lisasanktsioonide kehtestamine siiski suurendab meelevalda ja võimalikke kohtusse minekuid?

16:51 Erki Savisaar
Aitäh! Tegemist on lisavõimalusega, mitte kohustusega. Ja ma arvan, et mingile hulgale vedajatest mõjub see kindlasti distsiplineerivalt.

16:52 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur aitäh ettekandjale! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovite avada läbirääkimised? Seda soovi ei ole. Eelnõu 621 kohta on esitatud seitse muudatusettepanekut. Nagu kuulsite, on kõik majanduskomisjonilt, kuid vaatame need ükshaaval läbi. Esimene muudatusettepanek, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Nii on ka teise muudatusettepaneku puhul, samuti kolmanda, neljanda, viienda ja kuuenda muudatusettepaneku puhul. Ka seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud majanduskomisjon ja juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Me oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 621 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

---

10. 16:53 Kiirgusseaduse, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ning töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (623 SE) teine lugemine

16:53 Aseesimees Enn Eesmaa
Järgmine päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud kiirgusseaduse, keskkonnaseadustliku üldosa seaduse ning töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 623 teine lugemine. Palun ettekandjaks kõnepulti keskkonnakomisjoni liikme Meelis Mälbergi!

16:53 Meelis Mälberg
Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Nimetatud eelnõu 623 algatas Vabariigi Valitsus 30. aprillil 2018. aastal. Esimese lugemise lõpetasime siin saalis 16. mail ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 23. mai kell 12. Seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid ei laekunud.
Esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil käsitles keskkonnakomisjon seda eelnõu kahel istungil: 28. mail ja 4. juunil. 28. mai istungile olid kutsutud Keskkonnaministeeriumi kliima- ja kiirgusosakonna

juhataja Getlyn Denks ja sama osakonna peaspetsialist Maris Arro. Teist korda arutas keskkonnakomisjon eelnõu 4. juuni istungil, kuhu olid kutsutud Keskkonnaministeeriumi kliima- ja kiirgusosakonna nõunik Reelika Runnel ja õigusosakonna jurist Marko Lelov. Nagu ma ütlesin, ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud, aga komisjon ise tegi koostöös Keskkonnaministeeriumiga eelnõu kohta kuus muudatusettepanekut. Tegu on puhtalt keeleliste ja tehniliste täpsustustega, mis mitte kuidagi eelnõu sisu ei muuda.
Oma istungil tegi komisjon ka järgmised menetluslikud otsused: teha ettepanek võtta eelnõu 623 teine lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda 6. juuniks k.a, teha ettepanek eelnõu 623 teine lugemine lõpetada ja juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, võtta eelnõu kolmas lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda 13. juuniks k.a ja viia läbi eelnõu lõpphääletus. Komisjon tegi kõik otsused konsensuslikult. Aitäh!

16:55 Aseesimees Enn Eesmaa
Krista Arul on ettekandjale küsimus. Palun!

16:56 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Teil on siin kaaskirjas märgitud, et huvirühmad on eelnõu toetanud. Kas huvirühmad on saanud tutvuda esimese ja teise lugemise vahel komisjoni enda tehtud ettepanekutega ja need ka täiesti omaks võtnud?

16:56 Meelis Mälberg
Aitäh! Nagu ma ütlesin, need muudatusettepanekud, mis me komisjonis tegime, ei muuda mitte kuidagi eelnõu sisu ja komisjoni istungitele neid huvigruppe ei kutsutud. Näitena võin tuua ühe muudatusettepaneku – need kõik on sinna lisatud –, kus on lihtsalt täpsuse huvides nimetatud direktiivi numbrit, mis aga ei muuda mitte kuidagi eelnõu sisu.

16:56 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur aitäh ettekandjale! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Seda soovi ei ole. Eelnõu kohta on esitatud kuus muudatusettepanekut, vaatame need üheskoos üle. Esimese muudatusettepaneku on esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Sama käib teise muudatusettepaneku kohta, samuti kolmanda, neljanda, viienda ja kuuenda muudatusettepaneku kohta – kõik need on esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 623 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

---

11. 16:57 Atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (624 SE) teine lugemine

16:57 Aseesimees Enn Eesmaa
Järgmine päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 624 teine lugemine. Palun kõnetooli ettekandjaks keskkonnakomisjoni liikme Valeri Korbi!

16:58 Valeri Korb
Head kolleegid! Atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 624 algatas Vabariigi Valitsus 30. aprillil k.a. Esimene lugemine lõpetati siin saalis 16. mail ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 23. mai 2018 kell 12. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud.
Esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil käsitles komisjon eelnõu ühel korral, 28. mai istungil. Huvirühmade arvamused eelnõu kohta, mis olid toetavad, selgitati välja sidevahendite abil. 28. mail – pärast seda, kui oli natuke arutatud, mis oli toimunud pärast esimest lugemist, kui me seda siin saalis vaatasime – otsustas komisjon teha ettepaneku võtta eelnõu 624 teine lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda 6. juuniks 2018 (konsensuslikult), teha ettepaneku eelnõu 624 teine lugemine lõpetada (konsensuslikult) ning juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, võtta eelnõu 624 kolmas lugemine

Riigikogu täiskogu päevakorda 13. juuniks (samamoodi konsensuslikult) ja teha ettepaneku viia läbi eelnõu lõpphääletus (konsensuslikult). Aitäh!

16:59 Aseesimees Enn Eesmaa
Konsensus valitseb ka selles, kas esitada ettekandjale küsimusi. Neid ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised, kui selleks on soovi. Seda soovi ei ole. Eelnõu 624 kohta pole muudatusettepanekuid esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

---

12. 17:00 Jahiseaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu (633 SE) teine lugemine

17:00 Aseesimees Enn Eesmaa
12. päevakorrapunkt: keskkonnakomisjoni algatatud jahiseaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu 633 teine lugemine. Palun ettekandjaks keskkonnakomisjoni esimehe Rainer Vakra! Kuluaaridest kostub, et Vakra on tulemas. Oled kõnepulti teretulnud!

17:01 Rainer Vakra
Austatud juhataja! Head kolleegid! Mul on rõõm teie ees seista ning taas kord tutvustada jahiseaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu ja seda, mis on toimunud juhtivkomisjonis ehk keskkonnakomisjonis esimese ja teise lugemise vahel. Meenutan, et eelnõu algatas keskkonnakomisjon 8. mail aastal 2018. Esimese lugemise lõpetasime siin koos teiega 16. mail 2018 ning muudatusettepanekute tähtaeg oli 22. mai k.a kell 12. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil oleme eelnõu ühe korra käsitlenud keskkonnakomisjoni istungil. Loomulikult on oluline märkida, et huvirühmade arvamus eelnõu kohta on olnud toetav – selle selgitasime välja juba eelnõu algatamise faasis. Lisaks saime vahepeal, 28. mail, arvamuse Vabariigi Valitsuselt, kes toetab eelnõu ja soovitab meil selle siin Riigikogus vastu võtta. Nii et meil on olemas ka ministeeriumi ja valitsuse kooskõlastus. Lühidalt: ma mäletan, et meie esimene lugemine venis siin mitmetunniseks ja meil jäi tegelikult õhku kaks küsimust. Me arutasime neid õhku jäänud küsimusi ka esimese ja teise lugemise vahepeal komisjonis. Kõigepealt see, et kui me räägime linnujahi puhul koolitusest kõikidele välisturistidele, selleks et parandada nende teadmisi Eestis kehtivast jahiõigusest, nende arusaama Eesti jahikultuurist ja -eetikast, siis mis on sellise koolituse maht. Esialgse kava järgi on see pea paaritunnine koolitus. Teine küsimus oli see, kas n-ö välisjahituristid peavad selle koolituse läbima iga kord. Vastus on lühidalt jah. Meile andis vastuse Tõnu Traks, kes on Keskkonnaministeeriumi metsaosakonna nõunik. Ta ütles, et oluline on läbida koolitus kohapeal, vahetult enne jahti, kuna siis saab külalistele kõige paremini tutvustada kohalikke eripärasid ja ohutusnõudeid. Seetõttu on hea, kui jahikülalised saavad koolituse iga kord uuesti.
Kolmas küsimus – mida me küll esimese lugemise ajal ei arutanud, aga millest sai oluline temaatika komisjoni istungil – oli see, mis nõuetele peavad vastama koolituse korraldajad. Tõnu Traks selgitas, et neid tingimusi täpsustatakse määrusega (nt Eestis kehtiva jahitunnistuse olemasolu, viieaastane jahipraktika). Nendele nõuetele, mis määruses kehtestatakse, peavad tulevikus vastama kõik koolitajad ehk koolituse läbiviijad.
Kokku võttes saab öelda, et keskkonnakomisjon tegi eelnõu kohta ka neli menetluslikku otsust: esiteks, ettepanek võtta eelnõu Riigikogu päevakorda tänaseks, teiseks, eelnõu teine lugemine lõpetada, kolmandaks, kui me selle teise lugemise siin teiega koos täna lõpetame, võtta eelnõu Riigikogu päevakorda 13. juuniks 2018 ja ühtlasi viia läbi ka eelnõu lõpphääletus. Kõik need otsused tegi keskkonnakomisjon keskkonnasõbralikus õhkkonnas ja üksmeelselt. Aitäh!

17:05 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ettekandjale. Toomas Jürgenstein, palun!

17:05 Toomas Jürgenstein
Aitäh! Hea Rainer! Küsimus on natuke üldisem. Eks mind on ka huvitanud, miks see linnujaht nii tundlik teema on. Võtame näitena selle, et kui ma panen Facebooki üles pildi, kus ma olen püssi ja kolme lastud

hanega – olgu öeldud, ma ei ole jahimees, see on kujutluslik näide –, siis tulevad umbes sellised reaktsioonid, et Toomas, kas sa oled lolliks läinud. Samas, kui ma panen sinna pildi spinningu ja kolme püütud haugiga, siis tulevad küsimused, et kust kohast sa püüdsid ja mis kellaajal, ma tulen ka jne. Millest ikkagi sinu arvates tuleb niisugune vahetegemine elusloodusе puhul?

17:06 Rainer Vakra

Aitäh, hea Toomas! Sina oskad küsimusi seada selliselt, et need on tõepoolest filosoofilised, praegusel juhul ma kasutaksin sõna "keskkonnafilosoofilised". Loomulikult ma pean ütlema, et esimese ja teise lugemise vahel keskkonnakomisjon seda küsimust ei arutanud. Aga ma siiski võtan minuti ja selgitan selle eelnõu valguses omalt poolt veel kord, et kogu see linnujahiküsimus on olnud eetikaküsimus. Ja nagu sa kindlasti tead, eetikat ongi lõppkokkuvõttes väga raske seadusse kirjutada.
Ühelt poolt võin ma kõrghariduse esimese astme läbinud loodusteadlasena öelda, et kindlasti on siin ka evolutsioonilised küsimused, kas me tahame seda või mitte. Inimene peab ennast looduse krooniks. Ta võtab asja nii, et tema on kõige kõrgemal, siis on imetajad, sealt edasi me jõuame kalade ja lülijalgseteni, lõppkokkuvõttes juba ainuõõsseteni jne. See on paratamatult seni nii olnud. Ma arvan, et praegu läheb n-ö eetilises pildis ühiskonna jaoks tõepoolest piir selle koha pealt, kus kalad on veel need, kellest võib pilti üles panna. Kuigi ma usun, et kindlasti on ühiskondasid – ja võib-olla jõuab selline arusaam ühel hetkel ka Eestisse –, kus ka kalade kui elushingede kohta piltide ülespanemine *online*- või sotsiaalmeediasse tekitab küsimusi.
Lõppkokkuvõttes on eetika ikkagi alati mõõdetav ühes kultuuriruumis ja ühes ühiskonnas. On teatud eetikareeglid, ja selge on see, et praegu välisturistide jahieetika neile ei vasta. Teiselt poolt ma usun, et kindlasti on neid ühiskondi, kus sulle ka selle kolme kala pildi puhul – see oleneb muidugi veel sellest, mis kalaliigiga konkreetselt tegu on – öeldakse täpselt samamoodi, nagu sa linnupildi kohta tsiteerisid.

17:08 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

17:08 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea komisjoni esimees! Esimesel lugemisel jäi lahtiseks see küsimus, et mis võiks olla eksami orienteeriv hind. Kas te olete seda lugemiste vahepeal natukenegi arutanud ja ministeeriumist infot kogunud? Ja kui nagunii läheb määruse tegemiseks või muutmiseks, kas siis nähakse ette ka lisatingimused jahi korraldajate vastutusele võtmiseks? Seda küsiti teilt mitu korda ka esimesel lugemisel.

17:09 Rainer Vakra

Aitäh! Kõigepealt ma tunnustan teid. Mul on hea meel, et te väga hästi ja väga detailselt töötate suures saalis kaasa sellesama jahiseaduse muudatuse küsimustes. Tõepoolest, ka komisjonis oli meil härra Traksile küsimus selle maksumuse kohta. Ta väljendus väga selgelt, et maksumus saab tuleneda ainult sellest, kui mahukas tuleb lõppkokkuvõttes see koolitus, mille määrus sätestab. Ma saan lühidalt vastata, et me praegu ei prognoosi ega hakka siin üles viskama numbreid, mis see maksma läheb. Küll aga ütlen, nii nagu on ka kokku lepitud, et iga kord maksab koolituse eest jahiturist ehk jahile tulija. Konkreetset numbrit ei oska praegu öelda, aga vastus oli igatahes selline, et tegemist ei ole ei sadade ega tuhandete eurodega.

17:10 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Kruusimäe, palun!

17:10 Tarmo Kruusimäe

Tänan! Kas see seadusmuudatus või nõue on proportsionaalne ka Euroopa teistes riikides levinud praktikaga? Ja kas meie kultuurilised ja traditsioonilised harjumused ei riiva mingil määral välismaalt tulnud jahimeeste õigusi näiteks trofeega eksponeerimisel?

17:10 Rainer Vakra

Aitäh! Me oleme nüüd astunud sellele libedale teele, et läinud sammu tagasi: ma vastan põhimõtteliselt jälle nendele küsimustele, millele ma vastasin siin saalis esimese lugemise ajal. Aga ma arvan, et tegemist on nii olulise küsimusega, et lühidalt võib siin need põhitõed üle korrata. Tegemist on selgelt jahieetika ja jahikultuuri küsimusega. Keskkonnakomisjon on ühiselt, koos kõikide osapooltega leidnud – koos ornitoloogide, Eesti Jahimeeste Seltsi, aga ka ministeeriumiga –, et Eesti jahikultuur ja jahieetika väärivad järgimist, see on meile oluline. Seetõttu on äärmiselt vajalik, et me tõepoolest õpetaksime neid teadmisi ja selgitaksime enda kultuuriruumi ka nendele, kes tulevad siia linnujahti pidama.

17:11 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp, palun!

17:11 Külliki Kübarsepp
Aitäh! Nii esimesel lugemisel kui ka täna siin saalis sa ise ütlesid välja selle, et peaeesmärk on muuta eetikat ehk inimeste käitumist. Samas olete öelnud, et seda on väga raske teha. Küsimus, mis esitati ka esimesel korral, on see, millised on võimalikud alternatiivid, selleks et jahituristi käitumist muuta. Millised on nende võimalike alternatiivide mõjud ja ka sellesama praeguse lahenduse mõju? Ma toon isegi ühe komponendi välja: kui tõesti iga kord hakatakse seda koolitust läbi viima, siis mida see tähendab turismindusele tervikuna ja meie väikeettevõtjatele kohapeal?

17:12 Rainer Vakra
Aitäh! Nagu ma ütlesin, on kõik osapooled olnud algusest peale kaasatud, ja keskkonnakomisjon oli juba enne seda, kui ornitoloogid tulid välja üldise pöördumisega, kuhu oli saadud 2569 allkirja, kõnealust küsimust arutanud. Nagu ma esimese lugemise ajal rõhutasin, kütitakse Soomes 400 000 – 600 000 veelindu aastas, meil aga kokku pea 12 000 hanelist-parti. Sellest tulenevalt on keskkonnakomisjon tõepoolest ühiselt, konsensuslikult jõudnud järeldusele, et tegemist on eetikaküsimusega.
Mõtteid ja ideid on kindlasti rohkem laual olnud, aga on üks küsimus, mida te olete korduvalt küsinud – palun vabandust, et ma jätsin eelmine kord vastamata. Sama küsis komisjonis ka hea kolleeg Andres Metsoja: kui jahikülalised vaatamata koolitusele siiski reegleid rikuvad, kes siis vastutab? Tõnu Traks selgitas tegelikult väga pikalt, et vastavate rikkumiste eest on ette nähtud sanktsioonid ja vastutab ikkagi jahi korraldaja. Nüüd on see ka siin välja öeldud. Kui keegi osaleb ettenähtud koolitusel ja rikub hiljem ikkagi reegleid, siis peab sellele järgnema karistus.

17:14 Esimees Eiki Nestor
Tarmo Kruusimäe, palun!

17:14 Tarmo Kruusimäe
Tänan! Kui nüüd sellest lähtuda, et Eesti ühiskond on äärmiselt haavatav, kui nad analoogilisi pilte näevad, siis kas me ei peaks laiemalt vaatama kogu meediat ja filmikunsti, mitte ainult sotsiaalmeediat? "Vene jahi eripära" ei ole ju sel juhul hea film, sest annab teistsuguse signaali. Nii et sotsiaalmeedias me küll keelame, aga samas me näitame televisioonis filme, kus jahimehed enda trofeedega poseerivad.

17:14 Rainer Vakra
Aitäh! Ma saan aru, et me ka siin saalis pöörame väga palju tähelepanu konkreetselt pildile ja sellele, mis toimub kas sotsiaalmeedias või üleüldse meedias. Tegelikult on ju selle koolituse eesmärk selgelt laiem. Koolitus koosneb ikkagi kolmest osast ja ma loen need ette, et me saaksime kõik ühtemoodi aru. Sotsiaalmeedia ja piltide ülespanek on selle probleemi olemusest vaid üks killuke. Koolitus hakkab koosnema järgmistest osadest: esiteks, õigusaktid, mis reguleerivad linnujahi pidamist Eestis, teiseks, jahiohutuse nõuded, kolmandaks, Eesti jahikultuur ja jahieetika ning jahinduse hea tava.

17:15 Esimees Eiki Nestor
Raivo Aeg, palun!

17:15 Raivo Aeg
Aitäh! Mina tõepoolest küsisin eelmine kord selle koolituse n-ö välba kohta. See hakkab nüüd olema iga kord: kui jahimees käib siin näiteks regulaarselt, igal aastal, linnujahil, siis ta peab selle koolituse läbima. Kas see ei ole natuke ülepingutatud, üle võlli minek?

17:16 Rainer Vakra
Aitäh! Jahihooaeg on näiteks pardi puhul 20. augustist kuni 30. novembrini. Me oleme Eesti Jahimeeste Seltsiga sel teemal vestelnud, et neid, kes jõuavad selle lühikese aja jooksul siin kordi ja kordi jahil käia, on vähe. Aga nüüd sellest küsimusest, et kui inimene tõepoolest tuleb iga aasta 20. augustil, kas ta peab siis uuesti selle koolituse läbi tegema. Vastus ministeeriumilt, millega ka komisjon rahule jäi, oli selline. Koolitus viiakse läbi konkreetses kohas, kust jaht algab. Igal kohal on oma looduslikud eripärad, eripärad, mis tulenevad sellest, kui kaugel või lähedal on elanikud, ja muud inimkeskkonna teguritest tulenevad eripärad. Igal pool on ka erinevad ohutusnõuded.
Praegu on ministeeriumil küll teadmine, et see koolitus võiks iga kord uuesti toimuda. Nagu teie kindlasti teate, on ohutusreeglite kordamine siis, kui relvad on mängus, pigem kõigile kasulik. See, kui me tund või kaks tundi enne jahipidamist käime põhilised reeglid üle, ei jookse ju mööda külgi maha. Küll aga, nagu ma ütlesin, on need lõppkokkuvõttes määruses kajastuvad otsused. Seetõttu ma kaitsen seda mõtet, et me kõiki detaile ei pea siin Riigikogus lukku panema. Nagu te ütlesite, kui on näha, et selline skeem ei toimi – meil on inimesed, kes on juba kolm-neli korda koolituse läbi teinud ja tulevad siia tõepoolest iga nädalavahetus –, siis on võib-olla mõistlik see määruses teistmoodi sõnastada. Igal juhul me paneme selle teadmise kirja ja võtame selle siit kaasa.

17:18 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

17:18 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mõneti on minu küsimus võib-olla esimese lugemise teema, aga ma siiski küsin üle. Loomulikult ei ole inimestel tarkust kunagi küll, aga kui palju sellest saadavast koolitusrahast läheb näiteks tagasi loodushoidu? Peale selle, et koolitus mõjutab jahimehe käitumist ja võib-olla ka mingisugust eetikat.

17:18 Rainer Vakra
Aitäh! Siinkohal ma olen teiega kindlasti nõus, et rohkem teadmisi on parem kui vähem teadmisi ja kordamine on tarkuse ema. Mis puudutab koolituse maksumust – seda küsisid ka komisjoni liikmed –, siis me leppisime kokku, et see on täpselt nii suur, kui kulub selle koolituse läbiviimiseks. Ehk see ei ole kusagile riiklikusse fondi ega jahimeeste seltsi liikuv raha, vaid see on täpselt selline summa, mis ministeeriumil või ka Keskkonnaameti valitud lepingulistel partneritel konkreetselt läheb selle koolituse läbiviimiseks. Eesmärk on hoida koolituse hind võimalikult madalal, mitte lisada sinna mingeid lisatasusid, nimetagem neid kas maksudeks, fondi rahastamiseks või millekski muuks. Eesmärk on teha need koolitused ikkagi koolituse omahinnaga – kasutame siis sellist väljendit.

17:19 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, Rainer Vakra! Rohkem küsimusi ei ole.

17:19 Rainer Vakra
Aitäh teile ja ilusat päeva!

17:19 Esimees Eiki Nestor
Avan läbirääkimised. Tarmo Kruusimäe, palun!

17:20 Tarmo Kruusimäe
Hea esimees! Head töökaaslased! Jahilkäik vajab hirmsasti kannatlikkust, mida mul ei ole – no lihtsalt ei ole. Seega ei ole minust saanud ei kirglikku jahimeest ega ka ussileotajat. Täna ma kuulen seda juttu teist korda, aga see ei ole veenev – no ei ole veenev! Meil ei ole olnud õigusaktidega probleeme

selle koha pealt, et keegi oleks pumppüssiga jahtinud näiteks kährikut või meil oleks olnud palju drastilisi juhtumeid, kus laetud relvaga jahimees oleks hüpanud üle tara ja kaotanud lahtiläinud relva tõttu jala. Pigem on probleem selles, et jahimehed eksponeerivad trofeesid.
Täna me räägime lindudest, aga ilmselgelt laieneb see kõik ka metsloomadele ja nagu siin juba kuulda oli, vist ka kalameestele. Ja sellest sotsiaalmeedia poolest: me räägime ainult sotsiaalmeediast, sellepärast et seal on inimesed haavatavad. Aga Edgar Valteri raamatu põhjal tehtud multifilmis, mis räägib jahikoer Ramsesest, on metsloomade vägivaldne hävitamine, likvideerimine ja nende laipade najal poseerimine. Mida arvavad sellest reaalselt jahimehed? See kultuur on ju tegelikult andnud aluse ka meie kirjakunstile. Võtame kas või koopamaalingud: juba siis ei tehtud pilte hoolivusest ja siduvast ühiskonnast, vaid ikka mammuti küttimisest ja sellest, kuidas ta lõpuks kätte saadi, sest see oli tollel ajal eluliselt oluline. Kui ikka mammutit kätte ei saadud, siis andis pesakond lihtsalt otsad.
Tänaseks oleme enda ühiskonna arenguga täpselt sinnamaale jõudnud, et vana kultuur meid enam edasi ei vii ja purustame kõik need "silmad"! Me räägime ainult sotsiaalmeediast, aga läheme kunstinäitustele – mis me näeme? Kuninglikud jahid ja lihtsamat sorti jahid. See on läbi ajastute hoidnud seda kultuuri, lisaks veel ka relvakasutuskultuuri. Nüüd me võtame sellest ühe osa ära. Varsti võib-olla häirib mõnda inimest see, kui mõnel mehel on jahimehele iseloomulik müts, mille peal on metsis. Ja kui inimesi hakkab häirima kalapüük ning see, kui mehed ja naised eksponeerivad end koos kaladega, siis lähevad võib-olla need n-ö tunnused – ridvad, landid, õnged, tamiilid – leti alla ja kalamees peab muunduma, maskeerimisülikonnas edasi tegutsema. No ajab naerma, aga me saame aru, et seadusloome on tõsine tegevus.
Minu enda abikaasat häirib isiklikult see "Kiirabihaigla" sari, kus näidatakse opereerimist. Ma arvan, et minuga nõustuvad päris paljud naiskolleegid, et operatsioon on ikka õõvastav vaatepilt küll. Me küll teame, et tegemist on filmikunstiga, aga me saame siiski emotsionaalselt aru, millega on tegu. Kuhu me jõuame, kui me avame nn laeka ja leiame, et haavatavad ühiskonnakihid võivadki korjata allkirju, mille tulemusena me hakkame piirama elu loomuliku osa kajastamist? Ma mäletan seda, kui suur võit oli aasta tagasi see, kui keelustati metsloomade osalus tsirkuses. Loomapaitajad aplodeerisid üleval ja argument oli see, et keegi ei soovi tsirkuses tunda kõrbenud metsloomakarvade lõhna. Küll aga võivad ju koduloomad, koerad-kassid, tsirkuses edasi olla. Kas siis kõrbenud koera- või kassinaha lõhn on meeldivam kui metslooma oma? Kui me tahame lajatada ja meil ei ole rohkem nutti, kuidas saada nutitelefonidele vastu, siis lajatame ikka kõigile – ka kaladele ja kõikidele! Kas sääsetapp ei ole iseenesest sama? Ja ärgem unustagem sööbikut ja pisikut! Aitäh!

17:25 Esimees Eiki Nestor
Raivo Aeg, palun!

17:25 Raivo Aeg
Hea koosoleku juhataja! Head kolleegid! Ma olen ise jahimees aastast 1986. Ma olen Eesti Jahimeeste Seltsi juhatuse liige ja ka Riigikogu jahinduse toetusrühma juht. Nii et deklareerin kohe ära, et ma esindan siin tõepoolest jahimeeste huve.
Kui me räägime, et välisturistid ei ole eetilised, nad tulevad siia, sülitavad meie korra, seaduste ja tõekspidamiste peale, siis võtke või jätke, aga mina seda ei usu. Ma tean väga hästi, milline oli jahikultuur aastal 1986 ja nõukaajal, milline see oli Eesti Vabariigi taasiseseisvumise esimestel aastatel ja milliseks see on tänaseks muutunud. Kui nõukaajal ja 1990-ndate alguses tõmmati tõesti selga puhvaika, mille peal oli sõjaväest kaasa võetud viisnurgaga rihm, jalas olid äsja laudast tulnud sõnnikused säärikud ja kohati olid jahimehed kas poolpurjus või päris purjus, siis tänaseks on olukord kardinaalselt muutunud. Tänu millele? See on muutunud just nimelt tänu nendele vihatud välismaa jahituristidele ja meie jahimeeste külaskäikudele, jahiretkedele oma sõprade juurde välisriikidesse. Sealt on see kultuur kaasa võetud. Kõik see, mida me praegu näeme – mismoodi jahti peetakse, jahipidamistavad, korralikud jahiriided, lugupidav suhtumine kütitud ulukisse, trofeede väärindamine ja kütitud ulukile austuse avaldamine, kui jaht lõpeb –, on viimase 10–15 aastaga Eesti jahinduskultuuri tulnud tänu nendelesamadele välisturistidele või sidemetele välisjahimeestega. Nii et minu kõrva kriibib praegu küll täiesti see väide, et välisjahituristidel ei ole jahikultuuri, nad ei tea, mis on jahikultuur.
Petitsioonist. Loomulikult tuleb seista selle eest, et kui on rikkumised ja mingid asjad, mis on teatud inimeste gruppidele vastumeelsed, mõjuvad nende psüühikale või riivavad enesetunnet, siis tuleb asja selgitada, see teema üles tõsta. Aga see petitsioon, millest me täna räägime ja millele ma eelmine kord

osundasin, oli inimeste hullutamine – nende inimeste hullutamine, kes tegelikult sisu ei mõista, aga allusid provokatsioonile ja valedele. Petitsioon algas valeväidetega. See algas sõnadega, et tuhanded jahituristid tulevad igal sügisel Eestisse ja tapavad illegaalselt tuhandeid veelinde, siin toimuvad tuhandete veelindude illegaalsed tapatalgud. Kindel statistika on selline, et jahituriste tuleb Eestisse tegelikult igal sügisel *circa* 600 – see on maksimum –, mitte tuhandeid. Ja kui me vaatame, kui palju neid linde siis tapetakse, sh illegaalselt, siis mitte ühtegi illegaalset jahti ei ole tuvastatud. Mitte ühtegi illegaalset välisturistide jahti ei ole tuvastatud – jätke see meelde!
Ja kui me vaatame neid hulkasid, millest siin eelmine kord väga selgelt juttu oli, lahkame neid, siis Eestis kütitakse sügisesel linnujahiperioodil tõepoolest 12 000 – 13 000 hanelist ja partlast, samal ajal kui meie naabrid soomlased kütivad 400 000 – 600 000. Needsamad ornitoloogid, kes selle hullutava petitsiooniga inimestelt allkirjad välja petsid, möönavad ka ise, et tegelikult ei ole mitte mingisugust ohtu nendesamade haneliste ja partlaste populatsioonile. Needsamad väited …
Palun aega juurde!

17:29 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

17:29 Raivo Aeg
… ja sotsiaalmeedia pildid, mida siin keerutati, on mitme aasta tagused. Eelmise aasta sügisest, 2017. aasta jahiperioodist peale ei ole sotsiaalmeedias leitud mitte ühtegi pilti, mis oleks viidanud ebasündsale jahipidamisele. Ja ka see on üldse vaieldav, kas need pildid, mis sealt Kuveidi sotsiaalmeedia lehtedelt leiti – ma ei vaidle selle üle, kas need pärinevad Eestist –, on üldse õõvastavad. Kui jahimeeste grupp on lasknud paarkümmend jahilindu ja neid ka pildistatakse jahipäeva(de) lõpus, siis see on tõepoolest debati ja dilemma koht, kas see on või ei ole mingi eetikaga vastuolus, sest jahitrofeede väärindamine, eksponeerimine ja see, kuidas neid esitletakse, on üks osa jahikultuurist. Nii et mina olen endiselt seisukohal, et meie keskkonnakomisjon läks teatud mõttes kompromissile, et teema mingis mõttes laualt maha saada. Eelmine kord ma tunnustasin Rainer Vakrat selle eest, et ta on seda asja mõistlikult juhtinud. Seda ma julgen ka täna kinnitada. Need ambitsioonid, mis olid petitsiooni esindajatel esialgu, olid täiesti hullumeelsed. Kui me oleks sellega kaasa läinud, siis me oleksime Eesti n-ö jahimeeste maailmakaardil üheks mustaks laiguks värvinud. See oleks näidanud, et Eesti riik on usaldamatu: me ei usalda teiste riikide partnerorganisatsioonide või institutsioonide väljaantud tunnistusi, mis tõendavad vastavate jahikursuste läbimist ja eksamite andmist, samuti jahieetika omaksvõttu ja tunnistamist, mis paratamatult peab sellega kaasnema ja ka kaasneb. Kui üks inimene on sooritanud eksami, ta on n-ö jahimeheks astunud, siis ta peab selle eetika omaks võtma ja ka võtab. Loomulikult on alati musti lambaid, aga 99,9% tunnistavad sedasama jahipidamise korda ja jahieetikat, võtavad selle omaks. Aitäh!

17:32 Esimees Eiki Nestor
Rainer Vakra, palun!

17:32 Rainer Vakra
Austatud esimees! Ma siiski ühe minuti selgitan ka veel neid punkte, mis on tegelikult väljaspool seda sotsiaalmeediat. Ma nägin, et meiega liitus keskkonnakomisjoni liige Andres Metsoja, kes kindlasti teab neid vastuseid. Aga mulle tundub, et mitte Raivo Aeg, vaid enne teda kõnelenud kolleeg rääkis väga pikalt ainult sellest, mis toimub internetiavarustes ja kuidas keegi pilti teeb.
Ma toon selle peale ühe näite: see on loetelu Eestis kehtivatest seadustest, mis on igati mõistlik kõigile turistidele selgeks teha. Näiteks see, et Eestis ei tohi töötava mootoriga veesõidukist veelinde lasta, või see, milliseid jahiulukeid, sh linde, võib üldse lasta, millised liigid on punases raamatus. Kolmandaks, Eestis ei tohi veelinnujahil kasutada pliihaavleid, mis on ühiskonnas väga oluline teema. Millised on jahikoera kasutamise nõuded? Ja veel see, et ei tohi kasutada elektroonilist peibutusvahendit. Või veel lihtsamalt: milline on Eestis kehtiva seaduse järgi võõral maatükil ja veekogul viibimise õigus? Mida tohib ja mida ei tohi teha võõral kinnistul viibides, sh veekogu ääres: kus tohib telkida ja lõket teha, milliseid oksi võib murda, kas onni võib ehitada, kus ja kui lai on kallasrada ehk kus keegi liikuda tohib? Või näiteks see, et Eestis ei tohi mitte mingil juhul lähemal kui 200 meetri kaugusel hoonest pauku teha. Need on kindlasti küsimused, mida Raivo Aeg, jahimees juba 1986. aastast, teab une pealt, aga ma ei ole

sugugi kindel, et välisturist seda teab. Ja ma arvan, et sellisel juhul ei ole see koolitus mitte ainuüksi vajalik – see on hädavajalik ja mõistlik lahendus. Aitäh!

17:34 Esimees Eiki Nestor
Raivo Aegi nime nimetati ja tal on õigus seda kohapealt õiendada. Palun, Raivo Aeg!

17:35 Raivo Aeg
Jah, ma kindlasti kasutan selle õiguse ära. Ma ei tea, üks räägib ühest ja teine räägib teisest asjast. Kui me räägime siin jahi ohutusest, siis linnujaht on üldse üks ohutumaid jahipidamise viise, võrreldes näiteks ajujahiga. Nii et see väide, et me hakkame selle koolituse kaudu jahi ohutust tagama, ei päde absoluutselt. Teistelt külalisjahimeestelt ja turistidelt, kes võtavad osa meie teistest jahipidamise viisidest, me ju ei nõua mingisugust kahetunnist täiendavat koolitust iga kord, kui nad siia tulevad. Me usume, et nende riigis välja antud jahidokumendid on nad tunnistanud pädevateks jahimeesteks, kes teavad eetikast, ohutustehnikast jne.

17:35 Esimees Eiki Nestor
Lõpetan läbirääkimised. Eelnõu 633 kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Teine lugemine on lõpetatud.

---

13. 17:36 Kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (607 SE) teine lugemine

17:36 Esimees Eiki Nestor
Nüüd jõuame juba Vabariigi Valitsuse algatatud kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 607 teise lugemiseni. Riigikaitsekomisjoni ettekandja on Ants Laaneots. Palun!

17:36 Ants Laaneots
Austatud istungi juhataja! Kolleegid! Vabariigi Valitsus algatas kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu k.a 2. aprillil. Eelnõu esimene lugemine lõpetati k.a 2. mail. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, k.a 16. maiks kella 17.15-ks ei esitatud eelnõu kohta väljastpoolt juhtivkomisjoni ühtegi muudatusettepanekut. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu oma 29. mai ja 4. juuni istungil. 29. mai riigikaitsekomisjoni istungil osalesid ka Kaitseministeeriumi ja Siseministeeriumi esindajad.
Veel kord eelnõu põhimõtetest. Eesti sõjaline riigikaitse ja kaitsevõime baseerub reservväel, mis moodustub ajateenistuses sõjaaja üksuste põhiselt välja õpetatud isikutest, kelle oskusi säilitatakse ja täiendatakse õppekogunemistel, mistõttu on arutuse all olev eelnõu riigikaitse ja julgeoleku seisukohalt oluline. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 124 kohaselt on kõik kodanikud kohustatud osa võtma riigikaitsest seaduses sätestatud alustel ja korras. Kahjuks ei järgi kõik Eesti meeskodanikud seda põhiseaduse nõuet. Eelnõu kohaselt saavad Kaitsevägi ja Kaitseressursside Amet lisaks ettekirjutustele, sunniraha ja väärteokaristuste määramisele hakata korduvalt Kaitseväe teenistuskohustusest kõrvalehoidjate suhtes taotlema halduskohtult mootorsõiduki juhtimise õiguse, väikelaeva ja jeti juhtimise õiguse, relvaloa, relva soetamisloa, kalastuskaardi ning jahipidamisloa kehtivuse või väljastamise peatamist.
Muudatusettepanekutest. Siinkohal märgin, et riigikaitsekomisoni liige Johannes Kert tegi ettepaneku esitada eelnõu kohta juhtivkomisjoni muudatusettepanek, millega tõsta ajateenistusse kutsutavate kutsealuste ealist ülempiiri kuni 45 aastani. See tekitas loomulikult komisjonis diskussiooni ja eriarvamusi. 29. mai istungil pakkus Johannes Kert konsensuse saavutamiseks ajateenistusse kutsutavate kutsealuste ealiseks ülempiiriks 35 aastat. Riigikaitsekomisjoni palvel esitas Kaitseministeerium ajateenistusse kutsutavate kutsealuste ealise ülempiiri 45 aastani tõstmise kohta arvamuse, mis oli juurdepääsupiirangutega. Võin lühidalt öelda, et see oli negatiivne.
Riigikaitsekomisjon ei saavutanud konsensust ajateenistusse kutsutavate kutsealuste ealise ülempiiri tõstmises seniselt 27 aastalt ülespoole. Teatavasti langetab riigikaitsekomisjon oma otsused reeglina konsensusega ja oleme püüdnud sellest kinni pidada. Riigikaitsekomisjoni liige Johannes Kert teatas 30.

mail, et loobub oma ettepanekust sätestada eelnõus senisest kõrgem ealine ülempiir ajateenistusse kutsutavatele kutsealustele põhjusel, et mitte venitada eelnõu menetlust ja muudatusettepanekuga pidurdada teiste konsensuse leidnud seisukohtadega edasiliikumist. Siinkohal märgin, et ajateenistusse kutsutavate kutsealuste ealise ülempiiri tõstmine olnuks samuti täiendav kaitseväeteenistuskohustuse täitmist tagav mõjutusvahend. Mina arvan, et võiks ära oodata, milline on käesolevas eelnõus sätestatud mõjutusvahendite rakendamise mõju. Riigikaitseküsimustes on vaja saavutada konsensus, mis on väga tähtis. Lisaks vajab arutuse all olev eelnõu Riigikogu koosseisu häälteenamust, sest see puudutab kohtumenetlust.
Lähemalt esitatud muudatusettepanekutest. Riigikaitsekomisjon esitas eelnõu kohta kolm täpsustavat muudatusettepanekut. Lisaks tegi riigikaitsekomisjon mõned keelelised täpsustused, mis on eelnõu tekstis alla joonitud. Eelnõu algatajat esindavad Kaitseministeeriumi ametnikud toetasid riigikaitsekomisjoni muudatusettepanekuid ja tehtud keelelisi täpsustusi.
Riigikaitsekomisjon kiitis oma 4. juuni istungil konsensusega heaks eelnõu teise lugemise teksti, muudatusettepanekute loetelu ning seletuskirja. Varem, 29. mai istungil, otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda k.a 6. juuniks ehk tänaseks, teha Riigikogule ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ning kui nii läheb, viia kolmas lugemine läbi 13. juunil 2018. aastal. Tänan!

17:42 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ettekandjale. Krista Aru.

17:42 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kas riigikaitsekomisjon pöördub siis oma järgmiste või ülejärgmiste istungite ajal tagasi selle ajateenijate vanuselise ülempiiri küsimuse juurde?

17:42 Ants Laaneots
See on natuke laiem küsimus. Me vaatleme praegu, mida teevad meie põhjamaade kolleegid. Meile on näiteks teada see, et soomlased on seda ka pikendanud: 27-lt 30 aasta peale. Kuna me ei saavutanud riigikaitsekomisjonis konsensust, siis me ei tahtnud aega raisata – meil on ju varsti n-ö suvine vaheaeg. Võib-olla me tuleme selle juurde tagasi kas sügisel või järgmisel kevadel.

17:43 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, Ants Laaneots! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Ütlen ise nii palju, et soovitan komisjonil uuesti läbi mõelda, kas see eelnõu ikka vajab täiskogu häälteenamust. Mina selle eelnõu kiiresti ülevaadanuna ütlen, et ei vaja, aga eelnõu algatajaga tuleks konsulteerida. Eelnõu kohta on esitatud kolm muudatusettepanekut, kõik juhtivkomisjonilt: esimene, teine ja kolmas. Eelnõu 607 teine lugemine on lõpetatud.

---

14. 17:44 Relvaseaduse, strateegilise kauba seaduse, lõhkematerjaliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (615 SE) teine lugemine

17:44 Esimees Eiki Nestor
Järgnevalt Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse, strateegilise kauba seaduse, lõhkematerjaliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 615 teine lugemine. Riigikaitsekomisjoni ettekandja Margus Tsahkna, palun!

17:44 Margus Tsahkna
Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Relvaseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu on täna teie ees teisel lugemisel ja ma tuletan teile meelde selle sisu. Tegu on väga olulise eelnõuga. Nimelt, selle eelnõuga anname me erasektorile õiguse Eestis käidelda relvasüsteeme, lahingumoona ja laskemoona. Seda eelkõige kolmel suurel eesmärgil: esiteks, selleks et pikemas perspektiivis tagada Eesti enda strateegiliste varude, eelkõige laskemoona, aga loodetavasti ka relvade tootmine; teiseks, selleks et anda meie kaitsetööstusele tuult tiibadesse; kolmandaks, mis on eriti

oluline, selleks et suunata meie kõige kallim raha, mida me maksumaksjatelt kogume ja riigikaitsehangete abil eri süsteemidesse juhime, oma kaitsetööstuse kaudu enda majanduse arendamisse.
Nüüd teise lugemise juurde. Tuletan meelde, et Vabariigi Valitsus algatas selle eelnõu 9. aprillil. Eelnõu esimene lugemine lõpetati siin saalis k.a 2. mail. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 16. mai kell 17.15. Eelnõu kohta esitasid igasuguseid ettepanekuid juhtivkomisjon ja Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Riigikaitsekomisjon arutas seda eelnõu enne teist lugemist oma 28. mai, 29. mai ja 4. juuni istungil. Nendel istungitel osalesid nii Kaitseministeeriumi, Siseministeeriumi kui ka eelnõu ettevalmistamisse kaasatud huvigruppide esindajad: Eesti Kaitsetööstuse Liidu tegevjuht Ingvar Pärnamäe ja liige Valdek Laur, lisaks OÜ Eesti Arsenal juhatuse liige Jens Haug. Siseminister Andres Anvelt esitas eelnõu kohta 31 muudatusettepanekut. Riigikaitsekomisjon tuvastas nendega seotud huvigrupid ja kutsus ka neid riigikaitsekomisjoni 29. mai istungile. Sellel riigikaitsekomisjoni istungil osalesid kutsututest Raido Reimann ja Erkki Tikan Front Line Eesti MTÜ-st.
Nii nagu ma mainisin, esitas Siseministeerium enne eelnõu teist lugemist siseministri kaudu ehk tema allkirjaga 31 muudatusettepanekut. Neid käsitles riigikaitsekomisjon väga põhjalikult ja eraldi. Kuna Siseministeeriumi ettepanekud puudutasid põhimõttelisi muudatusi relvaseaduses, mille puhul on valdkonnakomisjoniks õiguskomisjon, küsis riigikaitsekomisjon nende kohta ka õiguskomisjoni põhimõttelist seisukohta. Riigikogu õiguskomisjonil ei olnud Siseministeeriumi ettepanekute kohta sisulisi vastuväiteid. Samas juhtis õiguskomisjon tähelepanu, et Riigikogu juhatuse kehtestatud "Juhiste Riigikogus seaduseelnõu menetlemise hea praktika kujundamiseks" punkti 9 järgi on nõnda, et kui juhtivkomisjon otsustab muudatusettepanekuid arvestades eelnõu olulisel määral ümber kujundada enne teist lugemist, eelkõige täiendades seda põhimõttelise tähtsusega uute regulatsioonidega, teeb ta selleks, et võimaldada Riigikogu liikmetel esitada muudatusettepanekuid eelnõu muutunud osade kohta, täiskogule ettepaneku teine lugemine katkestada. Teise lugemise katkestamise korral ei saaks eelnõu seadusena jõustada 1. juulist k.a, nagu on eelnõus ja riigikaitsekomisjoni poolt kavandatud. Nimelt avas Siseministeerium täiesti uue teema, millest ma hiljem ka natuke räägin, ja selle tulemusena oleksime me pidanud, järgides meie enda head õigusloome tava, täna tegema ettepaneku siin teine lugemine katkestada. Samas on selle konkreetse seaduseelnõu ettevalmistamine kestnud peaaegu kaks aastat ja eesmärk on konkreetselt piiritletud, puudutades just nimelt kaitsetööstust, relvade, laskemoona ja lahingumoona käitlemist. Riigikaitsekomisjon otsustas konsensuslikult nõnda, et me algatame nende Siseministeeriumi tehtud muudatusettepanekute jaoks eraldi eelnõu.
Riigikaitsekomisjoni esimees Hannes Hanso andis täna siin saalis vastava eelnõu ka üle ja nüüd on Riigikogu juhatuse otsustada, milline komisjon seda siis menetlema hakkab – kas õiguskomisjon või riigikaitsekomisjon.
Ühest teemast veel, mida ma tahan siin puldis ära mainida. Nii mina isiklikult kui ka riigikaitsekomisjon laiemalt on seisukohal, et uute suurte teemade avamine muudatusettepanekute kaudu, mis tulevad ministeeriumidest ja on tehtud valitsuse enda esitatud eelnõude kohta, ei ole iseenesest hea tava. See lööb tegelikult menetluse segamini ja annab aluse n-ö kobareelnõule ehk mingite uute teemade avamisele enne teist lugemist. Ma tahan ka rõhutada, et üks põhjus, miks Siseministeerium nii mahuka uue sisulise teemaga muudatusettepanekute kaudu välja tuli, oli see, et 14. septembriks on vaja üle võtta Euroopa Parlamendi ja nõukogu relvadirektiiv.
Samas on selge, et selliste Euroopa direktiivide ülevõtmine ei tule meile ootamatult – need on pikaajalised protsessid. Me arutasime, et kuigi juba 14. septembriks on vaja liikmesriikidel oma õigussüsteeme, oma õigust kohandada, selleks et see direktiiv jõustuks ja rakenduks, ei ole seda sisuliselt võimalik teha. Siseministeeriumi esindajad tõid küll ettekäändeks selle, et Euroopa tasemel on rakendussätete ja muude määruste vastuvõtmine veninud, seda tehakse veel praegugi, aga riigikaitsekomisjoni väga selge suunis või nõuanne Siseministeeriumile oli pöörduda vastavate Euroopa institutsioonide poole, et taotleda selle direktiivi rakendamise pikendust. Oleme ausad, kui juba Eesti, kes on näidanud oma valmisolekut väga kiiresti asju menetleda ja otsustada, ei suuda selle menetlusega 14. septembriks valmis saada, siis ma kardan, et Euroopas on selliseid riike väga palju. Ja meil on olemas täiesti õiguslik ja ka sisuline alus sellise ettepaneku tegemiseks.
Nüüd nende muudatusettepanekute juurde, mis on teieni jõudnud. Enamik nendest on meie enda, riigikaitsekomisjoni ametnike tähelepanekutest ning Siseministeeriumi ja Kaitseministeeriumi ettepanekutest tingitud. Need on faktitäpsustused, keelelised ja normitehnilised muudatused. Nii et me tegelikult ei ole siin muutnud seda sisu, mis oli esialgu läbi räägitud. Muudatusettepanekute

põhjendused on eelnõu teise lugemise seletuskirjas olemas, ma ei hakka siin teile seda kõike ette kandma. Need, kes on asja vastu huvi tundnud, on kindlasti kõige sellega tuttavaks saanud.
Kaks muudatusettepanekut esitas ka Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, millest üks sai riigikaitsekomisjoni toetuse osaliseks ja teine mitte. Teine ettepanek ei saanud ühtegi poolthäält ega tule seega siin saalis arutuse alla. Aga meil oli sisuline arutelu ja ka EKRE esindaja Tiit Madison oli nõus sellega, et tegelikult on see regulatsioon juba olemas. Ettepanek puudutas neid isikuid, kelle tausta kontrollitakse – kas reguleerida täpsemalt seaduse tasemel, et mitte ainult Eestis eriõpet, eritreeningut saanud isikud, vaid ka meile sõbralikes riikides eritreeningut saanud isikud võiksid vastavaid lubasid saada. Tegelikult on see regulatsioon riigi tasemel olemas.
Ja nüüd menetluslikest otsustest. Riigikaitsekomisjon kiitis 4. juuni istungil konsensusega heaks eelnõu teise lugemise menetlusdokumendid. Juba varem, 29. mai istungil, otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 6. juuniks ehk tänaseks ja teha Riigikogule ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada. Ja ma väga loodan, et see eelnõu Riigikogus, kui teine lugemine täna lõpetatakse, veel sellel istungiperioodil, enne suvevaheaega vastu võetakse. See jõustub siis 1. juulil, mis on meie kaitsetööstusele väga oluline.
Ma tahan siit puldist eraldi tänada meie riigikaitsekomisjoni ametnikke ja kõiki neid, kes on selle väga mahuka eelnõu väga tempoka ettevalmistusega tegelenud. See on väga suur töö olnud ja see on oluline teema. Meie siin teeme poliitilisi otsuseid, aga see asi peab olema ka väga korrektselt vormistatud. Nii et suur tänu kõigile, kes on sellega tegelenud! Aitäh!

17:54 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ettekandjale. Andres Metsoja, palun!

17:54 Andres Metsoja
Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud ettekandja, tänan ettekande eest! Mulle jäi kõrvu üks nimi: te ütlesite, et EKRE esindajat käis komisjonis asendamas Tiit Madison. Mis ajast on meil Riigikogus selline kord, et mitte Riigikogu liige võib komisjoni liiget asendada?

17:55 Margus Tsahkna
Palun vabandust, ma eksisin! Seal oli ikka härra Jaak Madison, kes on Riigikogu liige. Kuskilt ajusopist tuli mingisugune asi. Suur tänu parandamise eest!

17:55 Esimees Eiki Nestor
Rohkem küsimusi ei olegi. Aitäh! Avan läbirääkimised. Hannes Hanso, palun!

17:55 Hannes Hanso
Lugupeetud kolleegid! Ma jätkan sealt, kus eelkõneleja pooleli jäi. See on üks väga oluline seadus, mida me siin praegu menetleme, ja võrdlemisi klassikaline näide sellest, kuidas elu ettevõtluses ja terves sektoris areneb seadusandlusest ette: seadusandlus paneb ette mingisugused piirid, mis ei lase enam edasi areneda.
See, mida me siin tegelikult teeme, on õigusliku raamistiku loomine, selleks et meie enda riigi ettevõtjad saaksid hakata mitte ainult valmistama, vaid ka hooldama, importima ja eksportima laskemoona, lahingumoona, lahingumasinaid ja muid sõjarelvi. Ja see ei puuduta ainult seda, mida me klassikalises mõttes sõjarelvaks nimetame. Meil on kaitsetööstuse liitu tänaseks kogunenud üle 110 ettevõtte, kes on selle valdkonna huvilised või panustavad sinna ühel või teisel moel. Nad tegelevad kõikvõimalike militaarvaldkonnaga otseselt või ka natuke kaudsemalt seotud teemadega. Näiteks elektrooniline sõjapidamine – asjad, mis pauku ei tee, ent on väga olulised selleks, et tänapäeva tingimustes saaks sõda pidada –, energialahendused, isikuvarustus, küberkaitse, laevaehitus, lasersüsteemid, militaarmeditsiin, militaarsõidukid, piirikaitse- ja vaatlussüsteemid, kõikvõimalikud pioneerilahendused, samuti juba nimetatud relvastus ja moon, robootika, sidesüsteemid, väljaõppevahendid ja simulaatorid, muud tugisüsteemid ja -teenused. Väga paljud neist olid meil siin Riigikogus kuu või poolteist tagasi Riigikogu liikmetele ja töötajatele näha. Ka mehitamata maismaasõiduk sõitis siin hoovi peal ringi.
Oma endises kaitseministriametis tegelesin väga aktiivselt selle teemaga. Samamoodi on eelkõneleja käinud messidel üle maailma, kus meie kaitsetööstus on olnud väljas selle väga ekspordile suunatud

valdkonnaga. Me peame ka seadusandjana neile rohkem võimalusi avama. Eestis on teatud asjad, mida me ei saa teha – laskemoonatööstust, olgu mürske või muud sellist, meie praegused seadused siia lihtsalt ei luba. Aga ma arvan, et riigi julgeoleku seisukohast on nii, et mida rohkem on meil kohapeal seda sektorit, kodumaist tööstust, seda parem. Kujutage ette kriisiolukorda. Näiteks sõja korral tekivad kindlasti kõikvõimalikud füüsilised piirangud siia asjade, tehnika ja moona toomisel ning mida rohkem meil neid asju siin kodus on, sh varustuskindluse mõttes, seda parem see meie jaoks tegelikult on. Seda seadust on väga pikalt ette valmistatud ja ega see menetluse aeg siin Riigikogus just liiga pikk ei ole olnud. Ma tahan väga tänada inimesi, kõigepealt komisjoni liikmeid, aga ka Riigikogu tervikuna, et esimene lugemine läks meil päris libedalt. See on võrdlemisi ajakriitiline asi. Ma loodan, et me ka täna saame sellele toetuse taha. Kolmas lugemine peaks toimuma juba järgmisel nädalal, et me saaks selle seaduse juba 1. juulist ametlikult välja kuulutada ja kehtima panna.
Kõik see uus tehnika, mida Eesti riik Kaitseväele hangib, olgu need näiteks jalaväe lahingumasinad või iseliikuvad suurtükid, on juba iseenesest relvasüsteemid. Neilt ei ole võimalik toru pealt ära keerata ja kuhugi mujale ettevõttesse hooldusesse saata. Väga nadi oleks, kui me oma seadusandluse tõttu peaks hakkama oma tehnikat ilmtingimata hooldama kusagil välisriigis, kus seadused seda võimaldavad. Me teeksime selle seadusega ekspordile suunatud, väga innovatiivsele, väga kallile ja väga teadmistepõhisele sektorile väga olulise teene. Aitäh kõigile! Ja oma fraktsiooni nimel võin veel öelda, et kõik fraktsiooni liikmed toetavad seda. Suur tänu teile!

18:00 Esimees Eiki Nestor
Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 615 kohta on esitatud 16 muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Nagu te aru saate, on riigikaitsekomisjoni enda muudatusettepanekuid loomulikult arvestatud. Esimene, teine ja kolmas ettepanek on riigikaitsekomisjonilt. Neljas on Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioonilt ja arvestatud täielikult. Viies on Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioonilt ja jäetud arvestamata, kuid ei kuulu täiskogus hääletamisele. Kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas, kümnes, 11., 12., 13., 14., 15. ja 16. ettepanek on riigikaitsekomisjonilt. Eelnõu 615 teine lugemine on lõpetatud.

---

15. 18:01 Liiklusseaduse § 102 täiendamise seaduse eelnõu (635 SE) teine lugemine

18:01 Esimees Eiki Nestor
Järgnevalt Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse § 102 täiendamise seaduse eelnõu 635 teine lugemine. Riigikaitsekomisjoni ettekandja on Madis Milling. Palun!

18:02 Madis Milling
Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Selle eelnõu esitas Vabariigi Valitsus k.a 14. mail ja esimene lugemine toimus k.a 30. mail. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, k.a 4. juuniks kella 10.30-ks ei esitatud eelnõu kohta väljastpoolt juhtivkomisjoni ühtegi muudatusettepanekut.
Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma esmaspäevasel, 4. juuni istungil ja tegi ühe muudatusettepaneku, mille eesmärk on viia eelnõu pealkiri kooskõlla normitehnika eeskirjaga. Riigikogu juhatuse poolt kinnitatud Riigikogus menetletavate eelnõude normitehnika eeskirja § 35 lõige 4 sätestab, et kui seaduses tehtav muudatus seisneb üksnes seaduse täiendamises, pealkirjastatakse eelnõu seaduse täiendamise seadusena. Eeskirja § 35 lõige 3 sätestab, et kui muudetakse või tunnistatakse kehtetuks vaid üks paragrahv, lõige või punkt, võib selle paragrahvi numbri pealkirjas ka esitada. Sama põhimõte tuleneb ka Vabariigi Valitsuse hea õigusloome ja normitehnika eeskirjast. Eelnõu algataja toetas muudatust.
Menetluslikest otsustest. Riigikaitsekomisjon kiitis oma 2018. aasta 4. juuni istungil konsensusega heaks eelnõu teise lugemise teksti, muudatusettepanekute loetelu ja seletuskirja. Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon eelnimetatud istungil konsensusega teha Riigikogule ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu k.a 13. juuniks kolmandale lugemisele, juhul kui teine lugemine lõpetatakse. Tänan!

18:04 Esimees Eiki Nestor

Kas ettekandjale on küsimusi? Aitäh, Madis Milling! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu kohta esitas ühe muudatusettepaneku riigikaitsekomisjon ise ja sellega probleemi ei ole. Eelnõu 635 teine lugemine on lõpetatud.

---

16. 18:04 Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu (599 SE) teine lugemine

18:04 Esimees Eiki Nestor
Põhiseaduskomisjoni algatatud Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu 599 teine lugemine. Ettekandja on põhiseaduskomisjoni liige Jaak Madison. Palun!

18:04 Jaak Madison
Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Teisele lugemisele on jõudnud Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille kohaselt markeeritakse ära Eesti Vabariigi hümn, milleks on Friedrich Paciuse "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm", sõnad Johann Voldemar Jannsenilt. Komisjon arutas teise lugemise menetlustoiminguid 29. mail, kus oldi nõus eelnõu teisele lugemisele saatmisega ja teise lugemise lõpetamise toetamisega, et kolmas lugemine saaks toimuda täpselt nädala pärast, 13. juunil. Kõik need otsused olid konsensuslikud. Ühtegi muudatusettepanekut tähtajaks ei laekunud. Seega oli õhkkond väga meeldivalt sõbralik ja koostööaldis. Aitäh!

18:05 Esimees Eiki Nestor
Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Aitäh, Jaak Madison! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 599 kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Teine lugemine on lõpetatud.

---

17. 18:06 Õiguskantsleri seaduse täiendamise seaduse eelnõu (609 SE) teine lugemine

18:06 Esimees Eiki Nestor
Järgnevalt põhiseaduskomisjoni algatatud õiguskantsleri seaduse täiendamise seaduse eelnõu 609 teine lugemine. Juhataja võtab enne seda viis minutit vaheaega. Jätkame kell 18.11.
V a h e a e g

18:10 Esimees Eiki Nestor
Juhataja võetud vaheaeg on lõppenud. Jätkame päevakorraga: põhiseaduskomisjoni algatatud õiguskantsleri seaduse täiendamise seaduse eelnõu 609 teine lugemine. Põhiseaduskomisjoni ettekandja Jüri Adams, palun!

18:11 Jüri Adams
Härra istungi juhataja! Lugupeetud rahvaesindajad! Ma palun vabandust oma hilinemise pärast ja loodan, et seda enam kunagi ei juhtu! Tulles eelnõu juurde tuletan meelde selle sisu: õiguskantslerile pannakse juurde kaks tööülesannet. Esiteks, Eesti on ühinenud ÜRO 1993. aastal vastu võetud resolutsiooniga, millega kohustatakse liikmesriike nimetama vastavaid tingimusi täitev inimõiguste järgimise asutus. Selleks me nimetaksime õiguskantsleri koos tema kantseleiga. Teiseks, Eesti on ühinenud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga, kus on ka selline kohustus, et iga riik peab nimetama asutuse või asutused, kes selle konventsiooni täitmisega tegeleksid. See oleks samuti ülesanne õiguskantslerile.
Muudatusettepanekuid selle eelnõu kohta ei laekunud, küll aga laekus põhiseaduskomisjonile kaks kirja: üks inimõiguste instituudi sihtasutuselt ja teine Eesti Puuetega Inimeste Kojalt. Mõlemas kirjas oli kaks olulist punkti. Üks oli see, et nad kiitsid heaks selle otsuse või vähemalt nõustusid sellega, mida me siin praegu menetleme. Teiseks, mõlemast kirjast kumas läbi kahtlus, kas neid tulevikus piisavalt kaasatakse töösse, mida nad on juba aastaid teinud ning mis konventsiooni ja resolutsiooni sisuga kokku läheb. Põhiseaduskomisjonil ei ole mingisugust põhjust arvata, et õiguskantsler oma kantseleiga ei hakkaks neid ja teisi pädevaid organisatsioone sellesse töösse kaasama – seda enam, et

kaasamiskohustus on nendes rahvusvahelistes algtekstides kirjas.
Mul on teile põhiseaduskomisjoni nimel ettepanek lõpetada täna eelnõu teine lugemine ja suunata see kolmandale lugemisele, mis toimuks nädala pärast, järgmisel kolmapäeval, kui loodaks selle eelnõu ka seadusena vastu võtta. Ma ütlesin siin ka eelmine kord, et nende kahe otsusega kaasneb kahtlemata kulusid, mis peaksid kajastuma järgmise aasta riigieelarves. Kuna riigieelarve projekti ettevalmistamise protsess praegu käib, siis oleks igati mõistlik, et me ei jätaks selle seaduse vastuvõtmist sügise peale.

18:15 Esimees Eiki Nestor
Kas komisjoni ettekandjale on küsimusi? Mart Nutt, palun!

18:15 Mart Nutt
Aitäh, härra esimees! Ma ei tea, kas seda siin päris küsimuse vormi seada, aga mul on protokolliline täpsustus, et üks neist kahest kirjast oli inimõiguste keskuselt, mitte inimõiguste instituudilt.

18:15 Jüri Adams
Palun vabandust, teil on täiesti õigus. Ma püüan stenogrammis oma puterdamise ära parandada. Ma otsisin tol hetkel, kui ma seda ütlesin, vastavat teksti, et täpselt tsiteerida, aga ei leidnud ja n-ö fantaseerisin. Nii et õige on Sihtasutus Eesti Inimõiguste Keskus.

18:15 Esimees Eiki Nestor
Rohkem ettekandjale küsimusi ei ole. Aitäh, Jüri Adams! Avan läbirääkimised. Muudatusettepanekuid eelnõu 609 kohta ei esitatud. Eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

---

18. 18:16 Isikuandmete kaitse seaduse eelnõu (616 SE) teine lugemine

18:16 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud isikuandmete kaitse seaduse eelnõu 616 teine lugemine. Põhiseaduskomisjoni ettekandja on komisjoni esimees Marko Pomerants. Palun!

18:16 Marko Pomerants
Tere päevast, lugupeetud Riigikogu esimees ja head Riigikogu liikmed! Tõepoolest on tegemist olukorraga, kus me oleme valmis isikuandmete kaitse seaduse eelnõu teiseks lugemiseks. Ajakirjandusinimesed on selle eelnõu vastu juba teatavat huvi üles näidanud ja seetõttu ma lähengi kohe muudatusettepanekute juurde.
Nimelt, muudatusettepanek nr 1 puudutab isikuandmete töötlemist ajakirjanduslikul eesmärgil. Kui siin saalis on täna inimesi, kes arvavad, et 6. juunil 2018 on Eestis olemas selline asi nagu ajakirjandusvabadus, siis ma kinnitan neile, et see ajakirjandusvabadus jääb samale tasemele ka peale selle eelnõu vastuvõtmist, vaatamata põhiseaduskomisjoni tehtud esimesele ettepanekule, mille sisu on isikuandmete töötlemine ajakirjanduslikul eesmärgil. Nimelt, isikuandmeid võib andmesubjekti nõusolekuta töödelda ajakirjanduslikul eesmärgil, eelkõige avalikustada meedias, kui selleks on ülekaalukas avalik huvi ning see on kooskõlas ajakirjanduseetika põhimõtetega. Isikuandmete avalikustamine ei tohi ülemäära kahjustada andmesubjekti õigusi. Meil käib debatt selle üle, kas see ülekaalukas avalik huvi tähendab mingisugust ajakirjanduse suukorvistamist. Tegemist on kehtiva õigusega ja ajakirjandus on selle seaduse kohaselt ka toiminud.
Mis see avalik huvi siis on või kuidas seda mõista tuleb? Avalik huvi tähistab olukorda, mis püüab avalikkuse tähelepanu. Avalik huvi on ülekaalukas olukorras, kus avalik huvi on nii oluline, et isikuandmete avalikustamine on põhjendatud. Ülekaaluka avaliku huvi nõue kaalutlusargumendina püüab tasakaalustada ja õigustada eraelu puutumatusele tekkivat riivet. Pelgalt avalik huvi ei taga tasakaalu privaatsusõiguse ja ajakirjandusvabaduse vahel. Isikuandmete kaitse üldmäärus nõuab, et seadusandja ühitaks õigust privaatsusele ja sõnavabadust. Seda saab teha ainult tasakaalu saavutamise abil. Selline tasakaal on Eesti õiguses seni olnud ja põhiseaduskomisjoni ettepaneku alusel peaks selline tasakaal ka jääma.
Küsimus on olnud selles, kas üks liikmesriik saab teha erandeid sellest üldmäärusest. Vastus on, et

saab. Seoses isikuandmete töötlemisega ajakirjanduslikel eesmärkidel ning akadeemilise, kunstilise või kirjandusliku eneseväljenduse tarbeks näevad liikmesriigid ette vabastusi või erandeid, sh siis, kui need on vajalikud, et ühitada õigus isikuandmete kaitsele sõna- ja teabevabadusega. Nii et selle punkti puhul ei ole tegemist mitte ajakirjanduse ahistamisega, vaid privileegiga käsitleda isikuandmeid ka olukorras, kui on olemas ülekaalukas avalik huvi, ilma et andmesubjekti nõusolek oleks olemas. See oli esimene muudatusettepanek.
Teise muudatusettepaneku on teinud meie kolleeg, Riigikogu liige Aadu Must. Tema arvates oleks tarvis sätestada, kuidas on teadusvaldkonnas täidetud eetikakomitee roll. Muudatusettepanek on järgmine: kui teadusuuring põhineb eri liiki isikuandmetel, siis kontrollib vastava valdkonna eetikakomitee enne käesolevas paragrahvis sätestatud tingimuste täitmist. Kui teadusvaldkonnas eetikakomitee puudub, siis kontrollib nõuete täitmist Andmekaitse Inspektsioon. Rahvusarhiivis säilitatavate isikuandmete puhul on eetikakomitee õigused Rahvusarhiivil. Me oleme seda Aadu ettepanekut arvestanud sisuliselt. Järgmises, kolmandas muudatusettepanekus on Aadu ettepanekule lisatud üks täiendus, et see puudutab nii teadus- kui ka ajaloouuringut. Nii et sellest kohast me saime üle.
Neljas muudatusettepanek käsitleb olukorda pärast andmesubjekti surma. Aadu on teinud ettepaneku, et pärast andmesubjekti surma on tema isikuandmete töötlemine lubatud andmesubjekti abikaasa, alaneja või üleneja sugulase, õe või venna ning nimetatute puudumisel pärija kirjalikul nõusolekul, välja arvatud seaduses toodud teistel juhtudel. Isikuandmete töötlemiseks ei ole vaja nõusolekut, kui andmesubjekti surmast on möödunud 30 aastat või alaealiselt surnud andmesubjekti surmast on möödunud 60 aastat. Siinkohal jäi põhiseaduskomisjon ettepaneku algatajaga eriarvamusele. Põhjus on järgmine: me peame mõistlikuks, et lähtutakse pärimisseadusest, kus esikohal on pärija, ja kõik need sugulased, kes on selles ettepanekus nimetatud, võivad ka pärijate ringis olla. Ettepaneku või asja olemus on ju veel see, et nõusolek tuleks siis, kui on mitu pärijat, saada vähemasti ühe pärija käest. Nii et komisjon ei pidanud otstarbekaks muuta toimivat õigusloogikat.
Mis puudutab viiendat muudatusettepanekut, siis tegemist on kordusega, mis on kaetud ühe teise punktiga sellestsamast lõikest, st kui seadusega on ette nähtud teisiti. Seitsmenda ettepanekuga me täiendasime surmaandmete loetelu, et ka matmise aeg ja koht oleksid mainitud lisaks isikuandmetele, milleks on nimi, sugu, sünni- ja surmaaeg ning surma fakt. Selle ettepaneku on teinud kohalikud omavalitsused, kes peavad ka kalmisturegistreid. Päriselus oleks sellise piirangu tekitamine täiesti ebamõistlik. Me peame õigeks, et lähedastel oleks võimalik haudu leida, tahtmata seda kuidagi raskendada.
Ülejäänud muudatusettepanekud on täpsustused või täiendused õigusselguse huvides. Nende taga võib tihtilugu olla näiteks Andmekaitse Inspektsioon või siis pädev järelevalveasutus. 14. muudatusettepaneku puhul on tegemist n-ö rakendussätetega. Teatavasti peab selle seaduseelnõuga, kui ta seaduseks saab, kaasnema ka rakendusseaduse eelnõu, mis laekus Riigikogu menetlusse selle nädala alguses. Ja ma ütlen teile, et ei ole ühtegi head põhjust, miks alustada selle rakendusseaduse eelnõu arutelu enne meie sügisest istungjärku. Järelejäänud nelja tööpäeva jooksul me ei jõua peale algatamise viia läbi ühtegi sisulist arutelu – suvi tuleb vahele –, aga need rakendussätted on ka olulised. Põhiseaduskomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine täna lõpetada ja kui selline asi peaks juhtuma, siis võtta 13. juunil, järgmisel nädalal, see eelnõu seadusena vastu. Aitäh!

18:25 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Hanno Pevkur, palun!

18:25 Hanno Pevkur

Aitäh! Hea Marko, komisjonis me vaidlesime päris palju sel teemal ja tegelikult üsna sisukalt. Ma usun, et ka Aadu Musta muudatusettepanekud said lõpuks komisjonis hea lahenduse. Küll häirib mind jätkuvalt selle eelnõu menetlemise puhul see, et me komisjonis ei näinud rakendusakte. Eile andis valitsus need tõesti parlamendile üle. Selles valguses on mul sulle siiski küsimus, kas sa komisjoni esimehena oled valmis täna seda seaduseelnõu lugemist katkestama, selleks et neid akte, nii rakendusakte kui põhiteksti, koos vaadata. Rakendusaktidele otsa vaadates võib öelda, et meil on suure tõenäosusega ka seal tegemist kas või sellesama ajakirjanduse temaatikaga. Nii et tegelikult peaks neid koos vaatama. Kas sa oled valmis seda eelnõu lugemist täna katkestama?

18:26 Marko Pomerants

Aitüma! Ei ole valmis, põhiseaduskomisjon ei ole teile sellist ettepanekut ette pannud.

18:26 Esimees Eiki Nestor
Raivo Põldaru, palun!

18:26 Raivo Põldaru
Aitäh, härra esimees! Hea ettekandja! Ülekaalukas huvi ja see, et andmesubjekti õigused ei ole ülemäära kahjustatud – kes neid asju hindab? See sõltub ju puhtalt hindaja vaatevinklist. Kes nende asjadega tegeleb?

18:27 Marko Pomerants
Kõigepealt peavad ajakirjanikud ise selle esimese kaalumise koha selgeks saama, lähtudes lisaks oma eetilistest arusaamadest. Ja nagu Eesti Vabariigis ikka, lõpuks mõistab õigust kohus.

18:27 Esimees Eiki Nestor
Mihhail Stalnuhhin, palun!

18:27 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Liitun eelmise küsijaga. Ülekaalukas huvi ja see, et õigusi ei tohi ülemäära kahjustada – tähendab, tegelikult tohib kahjustada, aga ülemäära ei tohi. Mis sa arvad, kas üks korralik seadus võib üldse sisaldada selliseid sõnu nagu "ülekaalukas" ja "ülemäära"?

18:28 Marko Pomerants
Aitüma! Selline õigusnorm kehtib praegu Eesti Vabariigis ja selle õigusnormi alusel on Eesti ajakirjanikud saanud oma artiklid kirjutatud, oma lood tehtud.

18:28 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

18:28 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud komisjoni esimees, ettekandja! Te alustasite oma tutvustust ja ülevaadet väga kenasti ja rõhutasite ka ise, et ajakirjanduses on tekkinud segadus – kas nüüd hakatakse ajakirjandust piirama? Kas sellest tulenevalt ei oleks vaja aeg maha võtta, seda tõesti natuke selgitada ja töötada isikuandmete kaitse seadusega veel edasi? Ja teiselt poolt, miks ikkagi komisjon lükkas tagasi professor Aadu Musta hea ettepaneku lahkunud isiku elukohaandmete kohta? Miks on nende töötlemiseks kindlasti vaja nõusolekut enne inimese surma?

18:29 Marko Pomerants
Aitüma! Komisjon ei teinud midagi muud, kui arvas, et on põhjendatud seaduseelnõu algataja ettepanek lähtuda pärimisseadusest, et kõik seadused oleks n-ö ühe loogika järgi üles ehitatud. See oli see põhjus. Ja kinnitan teile, et mingisugust täiendavat ajakirjanduse piiramist selle eelnõuga ei plaanita.

18:29 Esimees Eiki Nestor
Mart Helme, palun!

18:29 Mart Helme
Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud esineja! Ma tegelikult natuke jätkan Raivo Põldaru küsimust. Ma ei ole võib-olla hea jurist – ega ma ei olegi hea jurist, ma pole üldse jurist, ma olen ajaloolane –, aga ma ei saa päris hästi aru, kas see eelnõu on n-ö kahesuunaline tänav. Kui see avalik huvi on suunatud näiteks konkreetsele ajakirjanikule, siis kas ka ajakirjandus on kohustatud oma allika avaldama? Võtame praegu hiljutise Igor Mangi juhtumi, kus teda süüdistavad naised, kelle nime ega nägu me ei tea, kelle kirjutatud avaldusi politseile me ka ühegi ahistamises süüdistajaga identifitseerida ei oska. Nii et see konkreetne näide: kas "Pealtnägija" peaks praeguse väga selgelt kaaluka avaliku huvi korral need allikad avaldama?

18:30 Marko Pomerants
Aitüma! Ajakirjanduse allikate kaitse koha pealt me muudatusi ei kavanda.

18:30 Esimees Eiki Nestor
Igor Gräzin, palun!

18:30 Igor Gräzin
Mul on informatiivne küsimus. Mul on tunne, et see seadus ei ole võib-olla tõesti üldse nii hull, nagu mõned kolleegid mõtlevad. Kuna ma ei ole neid direktiive lugenud, siis ma lihtsalt sellepärast küsin. Ühesõnaga, andmed on näiteks sünniaasta ja elukohad. Aga kas näiteks paparatso tehtud foto või see, kui naabritädi teab, et mees läks Musta Mari litsimajja õhtul kell pool 11, läheb ka andmekaitse alla? Kas see käib selle seaduse alla või mitte? Andmekaitse puudutab ikka reaalseid registrites olevaid asju.

18:31 Marko Pomerants
Aitüma! Püüan küsimusele vastata. Selle kohta on olemas Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika. Kõige parem näide on Monaco printsess Caroline, kes on vähemasti aastaid kümme käinud kohtuteed, kus on püütud selgeks teha, millal on tegu tema eraeluga ja millal ta täidab mingisuguseid avalikke funktsioone. Loogiline on see, et avaliku elu tegelane peab vahepeal taluma seda, et tema isiku vastu on lihtsalt uudishimu, aga Euroopa Inimõiguste Kohtu lahend ütleb, et tal on ka õigus eraelule.

18:32 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

18:32 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma olen aastaid olnud peatoimetaja ja ka Eesti Ajakirjanike Liidu juht. Ma olen lugenud oma kolleegide seisukohti ja nende arvates on see, millega sa välja oled tulnud, jama. Ma tahaks nüüd sinult n-ö reaalset vastust. Kas ajakirjanikud ei jaga matsu, miks mingisugune Riigikogu komisjoni esimees võtab endale õiguse öelda, et just meil peab olema see ülekaalukas avalik huvi? Euroopa direktiiv ja määrus ütlevad, et seda ei pea olema, kuigi praeguses seaduses on see sees. Miks me oleme siin praegu ninatargemad kui need, keda see puudutab?

18:33 Marko Pomerants
Aitüma! Tegemist ei ole ajakirjandusvabaduse seadusega – meil on põhiseaduses üks põhiõigusi ka sõna- ja väljendusvabadus –, vaid isikuandmete kaitse seadusega. Selle seaduseelnõuga me püüame viia tasakaalu kaks huvi: ühelt poolt ajakirjanduslik huvi ja teiselt poolt isikute õigus privaatsusele. Ja kogu sellesama seaduspügala toimimise aja, mis on ka praegu jõus, on Eesti ajakirjandus kõik oma lood tehtud saanud. Mina olen kuulnud, et ajalehed ilmuvad iga päev, ja kelleltki ei võeta mitte midagi ära. Ja sellest tuleb ikka endiselt aru saada, et Eestis teeb seadusi Riigikogu. Ettepanekuid teevadki kas Riigikogu liikmed või komisjonid tervikuna. Põhiseaduskomisjon leidis üksmeelselt, et selline muudatusettepanek on põhjendatud. Parandan: oli üks erapooletu isik, Jüri Adams, kes ei jõudnud lihtsalt teemasse sisse minna. See on tema enda sõnade kirjeldus.

18:34 Esimees Eiki Nestor
Igor Gräzin, palun!

18:34 Igor Gräzin
Ma esitan küsimuse ja siis selgitan. Küsimus on selline: kas on vahe, kelle käes need andmed on? Ma ei ole Peeter Ernitsaga nõus selles mõttes, et ajakirjandus kahtlemata ei esinda ühiskondlikku huvi. Ja kõige vähem esindab ajakirjandus ülekaalukat ühiskondlikku huvi. Ajakirjaniku eesmärk on teenida oma peremehele kasumit. Küsimus on selles, et isiklikku rahakotti teenitakse kasumit teise inimese arvel. Nii et seda ei saa öelda, et ajakirjandus esindab avalikku huvi – kindlasti ta ei tee seda kapitalistlikus ühiskonnas. Aga hoopis teine asi on näiteks see, kui keskrajooni sõjakomissariaat korjab oma sõdurite või kutsealuste kohta andmeid – need on siis riiklikud andmed. Kas ma saan õigesti aru, et jutt on rohkem nendest riiklikest andmetest või ikkagi ükskõik mis andmetest?

18:35 Marko Pomerants
Isikuandmete kaitse seaduses puudutab ajakirjandust ühe paragrahvi üks lõige ja kogu lugu. Tegemist on n-ö positiivse diskrimineerimisega selles mõttes, et ajakirjanikele on loodud eelis. Kui eksisteerib ülekaalukas – või kaalukas, see oleneb sellest õigusterminist – avalik huvi, siis on neil õigus isikuandmeid käsitleda, ilma et nad isikutelt nõusolekut küsiksid. Kui me võtame eri liikmesriigid, siis ei ole võimalik välja tuua sellist ühte joont, teha ühte tabelit, et siin on ülekaalukas avalik huvi, siin on avalik huvi jne. Ajakirjandusvabadust reguleeritakse lihtsalt väga erinevate õigusaktidega. Aga on näiteid, kus sellist privileegi ajakirjandusele üldse eraldi toodud ei ole.

18:36 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

18:36 Peeter Ernits
Hea juhataja ja ettekandja! Ega ma nüüd küll ka n-ö ajakirjanikuna asjast aru ei saanud. Me mäletame, et kui Euroopa Komisjon andis liikmesriigile võimaluse *au pair*'idele erand teha, siis me ütlesime, et pole vaja. Praeguses isikuandmete kaitse seaduses on see ülekaalukas avalik huvi sees, aga üle Euroopa kehtiv direktiiv ütleb, et piisab avalikust huvist. Seega minu küsimus on, mille poolest erineb Eesti ülejäänud euroliidu riikidest, et meil peab seaduses jätkuvalt olema ülekaalukas avalik huvi, kuigi teistel piisab avalikust huvist.

18:37 Marko Pomerants
Aitüma! Selgitasin teile, et liikmesriikide praktika võib erinevate seaduste koosmõjus väga erinev olla. Mujal võib olla hoopis rangem regulatsioon, mis ei tulene üldse sellest isikuandmete määrusest. Eestis peetakse oluliseks ka isikute privaatsust, mis on mõistlik.

18:37 Esimees Eiki Nestor
Rohkem ettekandjale küsimusi ei ole. Aitäh, Marko Pomerants! Avan läbirääkimised. Mihhail Stalnuhhin, palun! Kolm minutit lisaaega.

18:37 Mihhail Stalnuhhin
Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Mõnikord on täitsa mõnus siin saalis olla – oleks nagu Žvanetski kontserdil ja kuulaks supernaljakaid nalju. Mul tuli siin vahepeal meelde üks juhtum 2006. aastast, kui me juhuslikult presidenti valisime. Ma tahan teile meelde tuletada – ma ütlen kohe ette, et mul ei ole ei Rüütli ega Ilvese suhtes mingit isiklikku ega poliitilist sümpaatiat –, et enne valimisi, umbes kaks kuud varem, prognoositi Rüütli võitu. Seda arutati, võeti kokku kõik omavalitsusjuhid ja uuriti välja, kellele kuulub nende poolehoid. Ja nagu ma mäletan, kaks kuud enne valimisi hinnati selleks ülekaaluks 14 häält, et asi läheb valimiskogusse ja Rüütel võidab seal pluss 14-ga. Rüütel teatavasti kaotas. Mind hakkas tollal huvitama, millega oli võimalik seda selgitada.
Esimene asi, mida ma uurisin, oli meie meedia. Võtsin ühe üldtuntud internetiportaali ja vaatasin, millega seal tegeleti 30 päeva enne presidendi valimispäeva. Selgus kummaline asi: Ilvese vastu ei olnud mingit avalikku huvi. Absoluutselt mitte mingit! Ainult kiiduartiklid. Kritiseerivaid artikleid oli üks ja sellele viidati viisakusest. See oli artikkel ühelt Ameerika poliitikult, kes Eestis ka poliitikat tegi. Ta pakkus seda mitmele suurele Eesti lehele, aga need ei tahtnud seda. Kesknädal trükkis selle ära. Kuskilt mujalt te ei oleks saanud teada Toomas Hendrik Ilvese kohta, kes ta oli: millega ta tegeles, millised patud tal olemas olid. Nii et absoluutselt mingit avalikku huvi ei olnud. Mis huvi võiks presidendikandidaadi vastu olla?
Aga oli vana tubli Rüütel, keda kõik teadsid – mitte niiviisi, et mees tuli kuskilt välismaalt ja hakkame nüüd uurima –, kes ikka elas siin. Tema kohta me saime 30 päeva jooksul teada umbes 200 igasugust huvitavat asja. Seda, et mees pidi olema juba siis, 2006. aastal, dementne, peaksite ka teie mäletama. Sellel teemal kirjutati oma 20 artiklit. Isegi mõned arstid, autoriteetsed, kõrgharidusega, intelligentsed inimesed, arutlesid sellel teemal, kas tohib usaldada inimest, kes nimetab 20 daatumit ja ühega eksib – kas ta ikka oleks seda kohta väärt, ta ju põeb juba dementsust. Ma ei tea, kas needsamad, kes sellel teemal arutlesid, on veel elus. Mõned on võib-olla juba kalmistul, aga meie ekspresident Rüütel on endiselt terve ja mingit dementsust – nägin ja kuulasin teda umbes kuu aega tagasi – ei ole ma

märganud.
Äkki selgus ka see, et tal on poeg Venemaal. Tõesti, kas te ei mäleta seda tohutut huvi? Ma tahan öelda, et kas seda siis nimetatakse avalikuks huviks – huvi kuulujuttude vastu. Hea küll, avalik huvi. Siis hakati veel uurima, et äkki oli Rüütel kunagi KGB töötaja, sest ta oli Nõukogude Liidu ajal ka kõrgel kohal, kui mingi mees istuma pandi. Keegi kuskil pajatas, et Rüütel olevat selle mehe kohta halvasti öelnud, ja selle üle arutleti kümnes artiklis. Selline on meie meedia! Talt on tellitud lood mingi inimese kohta ja sellele inimesele on nagu surmanuhtlus välja kirjutatud – tapetakse ära, tambitakse surnuks. Kas seda mäletate, kuidas Rüütlist neeger tehti? Kas on olemas kas või üks internetiportaal, kus ei trükitud ära seda lehekülge väljamõeldud entsüklopeediast? Täielik *fake*-uudis, kus oli Rüütel, Eesti president, ja mingi Aafrika presidendi portree tema kõrval. Tehti kõik, et mees hävitada, ja teise, tema konkurendi kohta ei öeldud mitte midagi.
Ma ei arva, et ühiskonna avalik huvi seisneb selles, et müüdav meedia töötaks selle nimel, et teenida tellija raha ning hävitada üks inimene ja teha teine inimene presidendiks. Ja mul tekib nüüd küsimus: kui see ülekaaluka avaliku huvi säte, nagu siin selles muudatusettepanekus on, et isikuandmete avalikustamine ei tohi ülemäära kahjustada andmesubjekti õigusi, kehtinuks tol ajal, kas see peatanuks meie meediat? Ei peatanuks. Ja ka teie teate, et ei peatanuks. Kui suvalise inimese kohta tehakse tellimus, siis tehakse talle ots peale. Selles küsimuses ei karda mina midagi ja soovitan ka teil tõtt rääkida, mitte olla siin jesuiidid, kes kaitsevad sõnavabadust – sellist sõnavabadust, nagu meil praegu on, mis lubab inimest, kes ei ole kohtuotsust saanud, süüdistada, pildistada, temast aastaid rääkida. Ja pärast ilmub heal juhul kuskil vabandus mingi mikrotekstina. Nii et kui te kaitsete sellist sõnavabadust, siis te kaitsete tegelikult totalitarismi. Siin ei ole isiku huvid mitte mingilgi moel kaitstud, kaitstud on meediaallikate peremeeste huvid. Kõik. Aitäh!

18:45 Esimees Eiki Nestor
Aadu Must, palun!

18:45 Aadu Must
Austatud juhataja! Head kolleegid! Mul on oma töö tõttu tulnud juba aastakümneid isikuandmete kaitse seadustega tegeleda. Varasematele peale vaadates võin öelda, et edasiminek on tohutult suur olnud, ja ikka sümpaatses suunas. Mäletan, kui esimesed isikuandmete kaitse seadused tekitasid nii suure segaduse, et ajaloolasena tekkis mõte keelatud ajalugu, vähemalt inimnäolist ajalugu uurida, kuna neid asju, mis olid tollaste isikuandmete kaitse seadustega keelatud, oli palju. Ja kui me vestlesime tollase õiguskantsleri Eerik-Juhan Truuväljaga, siis ta kratsis kukalt ja ütles, et kuramuse halvasti on läinud, aga loodame parimat – keegi ei ole ju kaevanud, ehk läheb hästi. Läkski hästi, sest siis Eestis sellist pisiurgitsemist eri asjade kallal lihtsalt ei olnud.
Hiljem on seda seadust pidevalt parandatud, aga ometi juhtus selline asi, et mingil hetkel selgus, et teadusuuringuteks isikuandmete kaitse seadus ikkagi ei sobi: on ignorantne, ei tunne neid aspekte. Ja sellises olukorras jõuti kokkuleppel õiguskantsleriga, Andmekaitse Inspektsiooniga ja Rahvusarhiivi juhtkonnaga nii kaugele, et arhiiviseadusse tehti teised lahendused. Kuigi unistus oli selline, et Eesti riigis võiks ühte valdkonda reguleerida üks seadus, juhtus nii, et neid sai siiski mitu. Rikkumistest võiks ju palju rääkida, aga see ei ole võib-olla nii tähtis. Ma siiski juhin tähelepanu sellele, et need rikkumised, mis andeks anti, olid kohati väga suured. Keegi Eesti prokuröridest kirjutas isegi kohtulugusid ümber, unustades anonüümida kuritegude toimikutes esinevad nimed, mida nõuab seadus.
Mis on vaadeldava seaduseelnõu head ja vead? Kõigepealt on see muidugi teatud mõttes ebaproportsionaalne. Kui te vaatate algse eelnõu seletuskirja, siis see on hästi suur referaatide kogumik. Sinna oleks nagu kokku koondatud palju õpilastöid, kus räägitakse palju isikuandmete kaitse seadustest eri maades, aga muidugi mitte sellest eelnõust. Eelnõu ise on tehtud kiiruga, seal on näha kääride ja liimi jälgi, aga nii vahel ikka juhtub. Komisjon on neid asju nõudlikult ja olulisel määral vaadanud ning üldiselt peame heaks kiitma selle, mis komisjon on teinud.
Mul on hea meel ka selle üle, et kuna suur osa otsustustest on teadusvaldkonnas eetikakomiteede teha, siis komisjon nõustus kiiresti sellega, et väga suur osa isikuandmetest on hoiul Rahvusarhiivis. Muide, retrospektiivsete andmete puhul läheb üle 80% päringutest Rahvusarhiivi. Seal on ka näiteks riiklike andmebaaside tõmmised jne. Ja öelda, et see on perifeerne ala, oleks vist küll rumal. See asi sai korda:

minu ettepaneku põhisisu ja komisjoni vastuvõetud lõplik sõnastus langevad konstruktiivsuse mõttes täht-tähelt kokku.
Küll aga oleksin ühe päris huvitava asja üle hea meelega isegi vaielnud. See käsitleb nimelt …

18:48 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

18:48 Aadu Must
… senist praktikat ja eri maade arhiivides rakendatavat praktikat, kus õigus anda juurdepääsuluba oma vanemate või teatud isiku isikuandmetele on reeglina ülenejatel või alanejatel sugulastel. Meil leiti, et see tuleks asendada pärijate punktiga. Seletati – see käib isegi seletuskirjast läbi –, et olevat küllaltki raske aru saada, kes on alanejad sugulased, kuigi perekonnaseadus seletab selle ülitäpselt ära. Alanejad sugulased on lapsed, lapselapsed ja lapselapselapsed. Täpselt samuti on väga selgelt formuleeritud ülenejad sugulased. Seevastu pärija ei ole nii selgelt formuleeritud. Ma võin viidata pärimisseaduse §-le 39, mis näitab, et Eesti riigis võib testamendijärgseid pärijaid üsna palju olla. Kuigi komisjonis öeldi, et need, kes on väheolulised, on annakusaajad, see päris nii ei ole. Annak on pärimisõiguses midagi sellist nagu servituut asjaõigusseaduses ehk mingi kasutamisõigus, eelkõige võlgade ja õiguste reguleerija.
Ma ei saa juura probleemidesse sisse minna, aga juhin siiski tähelepanu ühele aspektile. Vana sõnastuse järgi delikaatsed isikuandmed või eriisikuandmed on need, mis puudutavad isikut, tema päritolu, ning pärijatel, kui nad ei ole lapsed, ei pruugi nendega tegemist olla. Toon väga lihtsa näite. Pärija, laps, saab oma vanemate pärandist loobuda näiteks siis, kui pärandiga seotud kohustused ületavad selle väärtuse. Ja siis läheb pärimisõigus üle näiteks kohalikule omavalitsusele, kellel ei ole mingit pistmist kõnealuse isiku alanejate sugulaste päritolu saladustega, tema rassilise kuuluvuse, pärilike haiguste ja kõige muuga. Alanejatele sugulastele on see aga ülitähtis.
Mind küll rahustati maha. Rääkisin Rahvusarhiiviga, mille juhid ütlesid, et neid olevat juba lohutatud ja öeldud, et teeme nii nagu vanasti: te saate eraldi seaduse, rakendusaktid olevat juba tulnud, ja te teete ikkagi arhiiviseaduses omad parandused. Eesti läheb edasi niimoodi, et üks regi sõidab isikuandmete kaitse seaduse nime all ja selle kõrval sõidab teine regi, mis ütleb, et me usaldame pärijat. See on majandusmeestele selgem termin kui "alaneja sugulane". Ja komisjon leidis, et pärija on ka isikuandmete kaitse mõttes jube mõjus tegelane, kuigi rahvusvaheline praktika päris nii ei arva. Aitäh!

18:51 Esimees Eiki Nestor
Hanno Pevkur, palun!

18:51 Hanno Pevkur
Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Jah, võib-olla tõesti ei tahaks hakata siin puldis päris kõiki pärimisõiguse põhimõtteid üle käima. Hea kolleegi Aadu ettepanekus oli kõik arusaadav, aga hästi lihtsalt öeldes on ju loogika, millest komisjon lähtus, järgmine: kui Eestis pärimisõigust reguleeritakse teatud loogika põhiselt pärimisseaduses, siis me ei loo pärimismehhanismi uut loogikat väljaspool pärimisõigust. Aga olgu sellega, kuidas on.
Kui nüüd selle eelnõu juurde tulla, siis iseenesest on seda eelnõu ju vaja. Mis on selle eelnõu puhul probleem? Isikuandmete kaitse üldmäärus, mis on Euroopa Liidus vastu võetud ja mis on otsekohalduv, ei ole ju midagi uut. See võeti vastu kaks aastat tagasi. Ja selle määruse otsekohalduvus tähendab ka seda, et me kõik oleme saanud oma postkastidesse meetrite viisi kirju, mis ütlevad, et GDPR-määrus on jõustunud ja palun vaadake nüüd oma sätted üle.
Selle eelnõu juures on natukene kummastav see, et kaks aastat – veel kord, kaks aastat! – on teada, et 25. mai 2018 saabub. Ja ikka tuleb põhiseaduskomisjon, kes peaks hea õigusloome eest seisma, siia saali viimasel sekundil, õigemini juba uuel minutil ja hakkab rääkima sellest, et nüüd on väga kiire, isikuandmete kaitse seadus on vaja vastu võtta.
Selle kiiruse juures me unustasime ära ühe lihtsa parlamentaarse tõe ja põhimõtte – kaasamise, et eelnõu väljatöötamise käigus saaksid huvigrupid anda oma arvamuse. Väga tihti, näiteks relvaseaduse muudatuste puhul, on kuulda olnud, et siia kutsuti ka huvigrupid. Põhiseaduskomisjoni me huvigruppe ei kutsunud, millest on iseenesest tuliselt kahju: me küll vaatasime läbi need ettepanekud, mis tehti, aga me ei kuulnud põhjendusi nende taga. Kirja saab üht-teist panna, aga suuliselt on alati parem. Nii et kaasamine on see, mis jäi tegelikult selle eelnõu puhul poolikuks.

Teine häda on loomulikult selles, et meil ei olnud rakendusakte. Eile anti need rakendusaktid üle ja ma olen enam kui veendunud, et me oleme sunnitud seda põhiteksti, mis meil praegu laual on, rakendusaktide menetlemise käigus veel kord muutma. Ja see ei ole hea õigusloome. Kindlasti oleks olnud hea, kui me oleks saanud põhiteksti menetleda koos rakendusaktidega. Muuseas, see võimalus on veel olemas. See võimalus on meil olemas juhul, kui me täna selle teise lugemise katkestame, võtame sügiseni aja maha. Uskuge mind, see, kas me menetleme seda eelnõu ka suvel või pärast suve, meie seisu Euroopa Komisjoni vaatest väga palju paremaks ei muuda. Kui keegi tahab rikkumismenetlust alustada, siis on põhjus selleks olemas täna ja täpselt samamoodi ka sügisel. Sellest, et 25. mai on juba mööda lastud, saavad ju kõik ühtemoodi aru.
Selle eelnõu menetlemisele on jätkuvalt etteheiteid. Probleemiks on nii huvigruppide positsioonide läbi hääletamata jätmine kui see, et me peaksime põhiteksti vaatama koos rakendusaktidega. Sellest tulenevalt ei olegi meil muud lihtsamat ettepanekut kui tänane teine lugemine katkestada. Midagi hullu sellest iseenesest ei juhtu. Nii nagu Marko ütles ka rakendusaktide kohta – midagi hullu ei juhtu sellest, kui me alustame sügisel jälle otsast peale. Teeme neid asju korraga, toome nad koos suurde saali ja siis on nad juba koostoimes olemas! Ehk suudame selleks ajaks ka Aadu Musta probleemi lahendada – kas arhiiviseadus ja isikuandmete kaitse seadus lähevad siis omavahel kuidagi vastuollu või mitte. Võib-olla saame pärijate küsimuse arhiivinduses ka lahendatud.
Head kolleegid, meie ettepanek on täna teine lugemine katkestada ja hakata seda eelnõu sügisel koos rakendusaktidega uuesti menetlema. Aitäh!

18:56 Esimees Eiki Nestor
Jüri Adams, palun!

18:56 Jüri Adams
Härra istungi juhataja! Räägin ka hästi juriidilistest probleemidest. Üks on seotud sellesama sõnaga "ülekaalukas". Täna on siit puldist selle kohta mitmesuguseid asju arvatud. Lisaks oli täna ühes meie päevalehes üsna energiline artikkel. Mart Raudsaar, kes on ajakirjanike kutseorganisatsiooni juht ja toimetab muu hulgas ka Riigikogu Teatajat, käsitles artiklis sõna "ülekaalukas" esinemist seaduse tekstis kui juba toimunud rünnet ajakirjandusvabadusele või vähemalt potentsiaalselt latentset olukorda, kus ajakirjandusvabadus võib Eestis väheneda. Minu arvates ei ole mingisugust põhjust nii arvata, kui ei leita veel muid, kolmandaid-neljandaid põhjusi.
Algselt ma oletasin, et sõna "ülekaalukas" võib olla pärit vastava dokumendi algtekstist. Ma käisin praegu seal taga nurgas meie põhiseaduskomisjoni nõuniku Kristo Varendiga rääkimas, et mida tema selle kohta arvab. Ja tema näitas mulle, et vähemalt selles eesti keelde pandud algdokumendi, direktiivi tekstis niisugust sõna selle koha peal ei ole, küll on see täpselt samas sõnastuses olemas praegu kehtivas isikuandmete kaitse seaduses. Nii et kui see sõna ei ohusta praegu ajakirjandusvabadust, siis meil ei ole mingisugust põhjust arvata, et see hakkaks ajakirjandusvabadust ohustama tulevikus, juhul kui see sõna uuesti seadusse tuleb.
Ma ei jõudnud praegu uurida, aga ma arvan, et tegelikult on see asi veel varajasem. Kui ma siit väiksest kirjast õigesti näen, siis on praegu kehtiv isikuandmete kaitse seadus vastu võetud aastal 2007. Kindlasti eelnes sellele veel variante. VIII Riigikogu tookordne õiguskomisjoni esimees Daimar Liiv oli minu arvates see mees, kes ilmselt koostas vastava seaduse esimese variandi ja ka menetles seda. Ma oletan, et sõna "ülekaalukas" on juba seal sees, aga ma ei suuda seda praegu tõestada – mul ei olnud aega seda uurida. Ja kas ongi vaja hakata seda tegema?
Küsimus on pigem selles, kas sellel sõnal on mingisugune tähendus või võiks selle rahulikult välja jätta. Minu arvates sellel on tähendus, aga kõigepealt tuleb seda mõista suhteliselt kitsalt, juriidiliselt. Sõna "avalik" ei ole siin kindlasti mitte selle tähendusega, nagu see on eesti üldkeeles, mis on vastand sõnale "salajane". See on ikkagi algselt tulnud ladinakeelsest tüvest *public*, nagu sealt on tulnud ka *res publica*, mis tähendab ühist või avalikku asja. Siin on mõeldud avalikku huvi, avalikus elus väljenduvat huvi. "Huvi" ei ole siin ka kindlasti mitte selle tähendusega, nagu see on eesti üldkeeles, kus see tähendab mingisugust uudishimu. Ei, see tähendab mingisugust põhjendust, et selle järele on ühiskondlikus elus vajadus – seda ma mõistan siin sõna "huvi" all.
Nüüd, mida võiks tähendada "ülekaalukas"? Ma kujutan ette, et selle sõna põhitähendus on selline: siin on mõeldud seda, kui ajakirjanik, toimetaja, lõpuks peatoimetaja või kohus satub olukorda, kus tema ees on kaalumiseks kahe poole huvid. Üks pool ütleb, et seda materjali ei tohiks avaldada, ja teine ütleb,

et selle just peaks avaldama.
Palun lisaaega!

19:00 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

19:01 Jüri Adams
Ja siis tal tuleb neid kaaluda. "Ülekaalukas" tähendab minu arvates selles kontekstis seda, et peale peab jääma huvi, mille puhul arvatakse, et see on suurem. See on selle "ülekaaluka" tähendus. Siin ei ole mitte selline rida, et huvi puudub, natuke huvi, palju huvi, kaalukas huvi ja lõpuks ülekaalukas huvi. See on vihje sellele, et huvisid tuleb kaaluda: üks võib olla erahuvi, teine võib olla avalik huvi, aga täpselt samamoodi võib olla tegu kahe avaliku huvi konkurentsiga. Niimoodi peaks see olema. Ma ei tea, kas on võimalik, et see asi rahuneb maha. Kui senikaua on selle sõnaga seaduses elada saadud, siis võib sellega ka rahulikult edasi elada. Kui on hirm, et see tekitab kellelegi mingisugust segadust, siis võib selle ka ilmselt maha tõmmata – mitte midagi mitte milleski ei muutu.
Lähen nüüd teise teema juurde: see on see Aadu Musta tõstatatud teema. Lugupeetud rahvaesindaja Must! On olemas mõned niisugused asjad, mis ei ole meie seadustes väga selgelt lahti kirjutatud. Üks nendest on näiteks küsimus, kes kannab peale isiku surma autoriõigusi, kui on palju pärijaid ja kui ei ole ära otsustatud, et üks pärija on kindlasti see, kes neid kannab, ja ülejäänud ei kanna. Meie praegu üldiselt eeldame, et sellisel juhtumil pärijad valivad enda seast esindaja või teevad mingisuguse muu kokkuleppe, aga seaduses selle kohta midagi ei ole.
Nüüd seesama küsimus, kellel võimalikest pärijatest on õigus anda luba näiteks arhiivile juurdepääsuks. Siin on üks asi arvatavasti praktika. Praktikat ma ei tunne, seal võib olla jamasid. Aga juriidiliselt on see minu arvates kultuurilise kokkuleppe küsimus, me ei saa alati väga täpselt nii või naa ütelda. Minu arvates on praegu seaduses öeldud, et peab luba küsima – arhiividele ei ole võimalik teatud perioodil juurde pääseda ja sealt avaldamiseks mingisuguseid asju võtta, ilma et selleks on luba antud. Ma näen, et Aadu Must laiutab käsi. Järelikult ma rääkisin ehk midagi valesti. Kui ma nüüd midagi valesti rääkisin, siis võib mind kas eraviisiliselt või siit puldist korrigeerida. Aitäh!

19:03 Aseesimees Enn Eesmaa
Mart Helme.

19:03 Mart Helme
Härra eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Püüan teha lühidalt: kõik on juba väsinud, õhtu on käes. Sellel asjal on mitu aspekti. Üks aspekt, mis mind isiklikult ja ausalt öeldes ka fraktsioonikaaslasi ärritab, on see niisugune holopilik kiirustamine: peremehed andsid tärmini ette, *davai-davai-davai*, teeme kiiresti-kiiresti ära, käsk on vaja täita. See ei ole soliidne, see ei ole iseseisva riigi parlamendi vääriline – seda enam, et meil ei ole rakendusakte. Siit võib järjekordne halva seadusloome näide välja tulla, et me võtame selle asja vastu ja hakkame alles siis rakendusakte vastu võtma.
Kas kooseluseadusest on veel vähe? Kas see õppetund ei õpeta? Ärme teeme halba seadusloomet! Ärme kiirustame, ärme täidame peremeeste käske ja tellimusi! Rohkem väärikust, rohkem enesekindlust, rohkem iseseisvust! Selleks me ju siin oleme ja selleks oleme ka mandaadi saanud. Ega mul rohkem ei olegi öelda. Me toetame Reformierakonna algatust ja loodame, et ka teised tunnevad endas enesekindlust ja eneseusku iseseisva riigi parlamendi liikmetena. Aitäh!

19:05 Aseesimees Enn Eesmaa
Marko Pomerants, kas repliik või kohapealt? (Hääl saalist.) Hästi, kaks minutit.

19:05 Marko Pomerants
Lihtsalt paar märkust. Mis puudutab huvigruppide täiendavaid ettepanekuid, siis need on kõik sisuliselt läbi arutatud. See vastab tõele, et huvigrupid või nende esindajad jäid komisjoni kutsumata. Aga komisjoni protokollis on see kõik kajastatud, kuidas me kõik need probleemid läbi käisime. Osast nende ettepanekutest said põhiseaduskomisjoni ettepanekud. Ja viimane märkus: meie oleme siin Riigikogu saalis ikka peremehed, mitte sulased.

19:06 Aseesimees Enn Eesmaa
Krista Aru, kõne puldist, palun!

19:06 Krista Aru
Austatud istungi juhataja! Head rahvaesindajad! Vabaerakonna fraktsiooni nimel teatan lühidalt, et meie ühineme Reformierakonna ja Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna ettepanekuga see teine lugemine katkestada. Ja põhjus on väga lihtne. Ma ei puuduta ei avalikku huvi ega ka seda kartust, et selle seaduseelnõuga hakatakse ajakirjandusvabadust piirama. Tegemist on ikkagi sellega, et kõikidel nendel kaasatud huvigruppidel, kelle arvamusi on põhiseaduskomisjon arutanud ja protokollis kajastanud, on ju veel mitmeid küsimusi, mis vajaksid selgitamist.
Meil ei ole mingit vajadust kiirustada: 25. mai on juba möödas. Arutagem ja rääkigem veel kord huvigruppidega. Mitme huvigrupi, sh linnade ja valdade liidu arvamuses on ju sees kartus, et selle seaduseelnõuga tekitatakse neile juurde bürokraatiat ja ka täiendavaid kohustusi, milleks nad ei ole võib-olla tõesti praegu veel suutelised. See on selline etteheide, mida on ilmselt võimalik rahuliku arutelu jooksul maha võtta. Miks me tekitame ühiskonda jälle lisapingeid? Pealegi olukorras, kus me teame, et ajakirjandus seda praegu võimendab Eesti Ajalehtede Liidu esinduskogu kaudu.
Toetame ka mitut professor Aadu Musta väga mõistlikku ettepanekut, eriti neid, mis puudutavad arhiiviandmete töötlemist, sealjuures tema enda küsimuses osutatud teemat. Nii et meil on palve ja ettepanek veel mõelda, arutada seda seaduseelnõu, hoolimata sellest, et olukord läheb paremaks. Juhul kui me kasutame oma tarkust ja teadmisi, läheb see kindlasti veelgi paremaks. Aitäh!

19:08 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Seaduseelnõu kohta on esitatud 14 muudatusettepanekut, vaatame need üheskoos läbi. Esimene on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Teine on Riigikogu liikmelt Aadu Mustalt, juhtivkomisjoni otsus: arvestada sisuliselt. Kolmas muudatusettepanek on põhiseaduskomisjonilt, arvestada täielikult. Neljas on Riigikogu liikmelt Aadu Mustalt, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestama. Aadu Must, palun!

19:09 Aadu Must
Parandusettepaneku esitajana ma palun seda ettepanekut hääletada.

19:09 Aseesimees Enn Eesmaa
See õigus on olemas. Austatud Riigikogu, igaks juhuks tuletan meelde, et me menetleme seaduseelnõu 616, käsil on teine lugemine. Me asume hääletama muudatusettepanekut nr 4, mille on esitanud Aadu Must. Juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Ootame nüüd teie otsust. Palun hääletada!
Hääletustulemused
Ettepanekut pooldas 33 rahvasaadikut, vastu oli 37. Aadu Musta ettepanek ei leidnud toetust.
Viienda muudatusettepaneku on esitanud põhiseaduskomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Kuuenda on esitanud Riigikogu liige Aadu Must, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Seitsmes muudatusettepanek, juhtivkomisjon: arvestada täielikult. Kaheksanda ja üheksanda muudatusettepanekuga on samamoodi. Ka kümnes muudatusettepanek on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Nii on ka 11., 12., 13. ja 14. muudatusettepanekuga. Me oleme kõik 14 muudatusettepanekut läbi vaadanud.
Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 616 teine lugemine lõpetada, kuid Riigikogu Eesti Reformierakonna fraktsioon teeb ettepaneku isikuandmete kaitse seaduse eelnõu 616 teine lugemine katkestada. Selleks on meil tarvis veel kord hääletada. Kas Riigikogu on valmis hääletama? Aitäh!
Panen hääletusele Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepaneku isikuandmete kaitse seaduse eelnõu 616 teine lugemine katkestada. Võtke palun seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt oli 37 ja vastu 41 rahvasaadikut, erapooletuid ei olnud. Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepanek ei leidnud toetust. Seega on eelnõu 616 teine lugemine lõpetatud.

19. 19:16 Välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (617 SE) teine lugemine

19:16 Aseesimees Enn Eesmaa
Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 617 teine lugemine. Palun ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liikme Mart Nuti.

19:16 Mart Nutt
Austatud Riigikogu liikmed! Austatud härra juhataja! (Juhataja helistab kella.)

19:16 Aseesimees Enn Eesmaa
Tuletan meelde, et läbirääkimiste aeg tuleb kindlasti, ainult veidi hiljem. Härra Nutt, palun!

19:16 Mart Nutt
Aitäh! Seaduseelnõu 617 arutas põhiseaduskomisjon kahel koosolekul. Esimene neist toimus 29. mail ja teine 4. juunil. Nende koosolekute tähelepanu keskpunkt oli natukene erinevas kohas. 29. mail toimus eelnõu sisuline arutelu ja sinna olid kutsutud ka huvigruppide esindajad. 4. juuni koosolekul keskenduti ainult esitatud muudatusettepanekutele ja võeti nende kohta ka seisukoht.
Tulen konkreetselt arutelu juurde. 29. mai koosolekul osalesid algatajate poolt siseminister Andres Anvelt, siseministri nõunik Kristen Kanarik, Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus ning sama osakonna nõunik Eva Lillemäe ning olid esindatud ka ettevõtjate esindajad, kuna ka ettevõtjad avaldasid arvamust selle eelnõu kohta …

19:17 Aseesimees Enn Eesmaa
Austatud ettekandja! Ma näen juhataja toolilt selgesti, et nii mõnigi Riigikogu liige tahaks teid kuulata. Andkem neile võimalus. Härra Nutt, palun!

19:17 Mart Nutt
Aitäh! … Eesti Tööandjate Keskliidu nõunik Andres Kask ja Standard AS-i juhatuse esimees Enn Veskimägi. Arutelu juurde olid kutsutud ka kaks Riigikogu liiget, kes olid esitanud muudatusettepanekuid nimetatud eelnõu kohta, need olid Riigikogu liikmed Jaanus Marrandi ja Hardi Volmer.
29. mai arutelul keskenduti järgmistele teemadele. Siseminister tutvustas neid muudatusettepanekuid, mille oli esitanud Siseministeerium. Ta pani ette, et need võiksid olla esitatud tabelis põhiseaduskomisjoni ettepanekutena. Need ettepanekud puudutasid järgmisi teemasid. Ma loen ette teemade, mitte muudatusettepanekute kaupa, aga muudatusettepanekutes need teemad kajastusid. Esmalt pannakse ette kehtestada ebaseadusliku töötamise ennetamiseks teavitamiskohustus, kui on tegemist Eestis töötamisega teenuste vaba liikumise korral. Soovitakse, et nähakse ette sanktsioonid, kui teavitamiskohustusest kinni ei peeta. Eeskätt puudutab see renditööjõuga seonduvaid küsimusi. Nendeks sanktsioonideks on kõigepealt trahvid ebaseadusliku tööjõu kasutamise eest. Need trahvid on olnud olemas ka siiamaani, aga ettepanek on tõsta nende määra 3200 eurost 32 000 euroni. Politsei- ja Piirivalveametile soovitakse anda õigus keelata ebaseadusliku tööjõu kasutamise korral ettevõtte majandustegevus. Samuti nähakse ette kohustus esitada Tööinspektsioonile andmed lähetatud töötaja kohta. Ühtlasi on ettepanek – see oli väljaspool seda paketti – kaotada Välisministeeriumi poolt akrediteeritud ajakirjaniku töötamise ajaline piirang.
Arutelu käigus tõstatusid mitmed küsimused, mida algatajad otseselt ei olnud püstitanud, aga komisjoni koosolekul leidsid need arutelu. Mõneti haakusid need ka Riigikogu liikmete esitatud muudatusettepanekutega. Ma toon välja mõned kõige olulisemad, kesksemad küsimused. Esimene küsimus, kumb variant oleks otstarbekam, kas välistööliste puhul lähtuda keskmisest palgatasemest või sektoripõhisest palgatasemest. Toetajaid oli mõlemal variandil, võin öelda. Teine küsimus, kas nimetatud palgakriteeriumid on antud juhul põhjendatud või peaksid need olema teistsugused. Oli ka see küsimus, millised peaksid olema riigis poliitilise valiku teemad ja millised peaksid olema teemad,

mis on suunatud tööjõuturu paremale ärakasutamisele. Samas võib öelda, et eks need teemad omavahel ju põimuvad, ei saa öelda, et need oleksid kuidagi lahus vaadeldavad.
Puudutan siin ka neid kahte ettepanekut, mis tekitasid samuti arutelu ja mille olid esitanud Riigikogu liikmed. Ütlen ette, et muudatusettepanekuid on tabelis kokku 12, neist kolm on esitanud Riigikogu liikmed ja ülejäänud muudatusettepanekud on esitanud põhiseaduskomisjon lähtuvalt Siseministeeriumi ettepanekutest.
Kaks ettepanekut esitas Riigikogu liige härra Marrandi, need puudutasid kahte teemat. Üks ettepanek on välistööjõu sektoripõhine palgakorraldus, eelnõus on keskmisest palgast tulenev korraldus, härra Marrandi ettepanek on sektoripõhine. Teine ettepanek on pikendada lühiajalist töötamist kahe aastani, praegu on see pikendatud üheksast kuust ühe aastani. Siseministeeriumi esindaja selgitas, et kehtiv Euroopa direktiiv ei võimalda seda iseenesest teha, see eeldaks elamisloa uue liigi sissetoomist, aga see on poliitilise otsuse küsimus, kahtlemata on seda võimalik teha. Nii on ka esimese ettepanekuga. Siin ei saa lähtuda sellest, mis on hea ja mis on halb või mis on õige ja mis on vale, küsimus on selles, et see on meie otsustuse küsimus, kas me teeme ühe valiku või teeme teise valiku. Samas tõstatati küsimus, kus on Eesti ühiskonnas praegu kõige suurem võõrtööjõuvajadus. Ettevõtjate vastus oli see, et eeskätt ehituse, töötleva tööstuse ja samuti teeninduse vallas. See näitab seda, et lisaks väga suurele vajadusele kvalifitseeritud tööjõu järele on tegelikult väga suur vajadus ka vähekvalifitseeritud tööjõu järele.
Ühe muudatusettepaneku esitas Riigikogu liige härra Volmer. Tema ettepanek oli viia piirarvu alt välja etendusasutuste loomingulised juhid ja loomingulised töötajad ning laiemalt võib-olla kogu loomevaldkond. Kuulasime ära Siseministeeriumi arvandmed selle kohta, kui paljusid inimesi see puudutab. Möödunud aastal oli see puudutanud 11 töötajat, nii et iseenesest on see arv väike. Ilmselt ei ole konkreetne probleem selles, et nad ei pääseks piirarvu raamides Eestisse, aga see teema väärib kindlasti arutelu. Kuna tõstatus küsimus, kas selle sätte all ei võiks olla veel mõned rühmad, näiteks spordiga seonduvad inimesed, siis sellest tulenevalt jõudis põhiseaduskomisjon seisukohale, et kuna välismaalaste seaduse muudatusi tuleb kindlasti arutelule veel, siis on otstarbekam see valdkond tervikuna läbi töötada ja selle juurde tagasi pöörduda. See on ka üks põhjusi, miks põhiseaduskomisjon seda ettepanekut ei toetanud.
Ettevõtjate sõnum lühidalt kokku võttes oli eeskätt järgmine. Esiteks, spetsialistide puudus Eestis on kõige suurem arengu pidur praeguses olukorras. Teiseks, ettevõtjate arvates ei ole piirarvu mõistlik säilitada, see oleks mõistlik kaotada, samuti oleks mõistlik kaotada palgakriteerium. Loomulikult, kõik inimesed niimoodi ei arva, aga on mõistetav, et ettevõtjad sellise ettepanekuga välja tulid.
Esimesel arutelupäeval tehti ka üks menetluslik otsus, see puudutas arutelu kuupäeva. See menetluslik otsus oli järgmine: panna teise lugemise arutelu Riigikogu täiskogu päevakorda 6. juuniks. Selle poolt oli 8 Riigikogu liiget ehk konsensuslikult võeti see otsus vastu. Loen ka ette, kes need Riigikogu liikmed olid. Need olid Riigikogu liikmed Pevkur, Madison, Ossinovski, Luik, Pomerants, Nutt, Terik ... Vabandust! Siiski, oli 1 erapooletu, Adams.
Läheme edasi, 4. juuni arutelu juurde. Nagu ma rõhutasin, 4. juunil vaadati läbi muudatusettepanekud, mis olid esitatud, täpsemalt öeldes tehti otsus muudatusettepanekute kohta, kuna arutelu muudatusettepanekute teemal oli osaliselt toimunud ka 29. mai istungil. Selle arutelu juurde olid algatajate esindajatest kutsutud Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus ning sama osakonna nõunik Eva Lillemäe. Vaadati läbi kolm muudatusettepanekut, mis olid tulnud Riigikogu liikmetelt, ning siis vormistati ülejäänud muudatusettepanekud – nagu ma ütlesin, kokku oli neid 12 – lähtuvalt Siseministeeriumi ettepanekust põhiseaduskomisjoni ettepanekutena, nii et need on tabelis kirjas põhiseaduskomisjoni ettepanekutena. Ma ettepanekute sisust juba rääkisin, seda ma kordama ei hakka. Ütlen ainult niipalju, et põhiseaduskomisjon otsustas Siseministeeriumi pakutud ettepanekud esitada ja seetõttu need ongi põhiseaduskomisjoni ettepanekutena esitatud. Juba varem nimetatud põhjustel Riigikogu liikme Marrandi kaks ettepanekut ja Riigikogu liikme Volmeri ettepanek toetust ei leidnud. Võiks niipalju öelda, et nagu ma mainisin, Riigikogu liikme Volmeri ettepaneku juurde me pöördume kindlasti tagasi, kuna võib öelda, et komisjonis oli üksmeel, et see küsimus tuleks lahendada. Aga nüüd see küsimus, kas lähtuda keskmisest palgast või sektoripõhisest palgast. See on poliitilise valiku küsimus, nagu ma ütlesin, ja poliitiline valik oli jääda selle variandi juurde, mille on praegu põhiseaduskomisjonile esitanud Vabariigi Valitsus.
Veel niipalju, et oma arvamuse olid esitanud ka mitmed huvigrupid. Need on põhiseaduskomisjonis kättesaadavad, juhul kui keegi täpsemalt huvi tunneb. Ma ei hakka neid ette lugema, kuna mõned on päris pikad. Ma mainin nad lihtsalt ära. Arvamuse esitasid Eesti Kaubandus-Tööstuskoda,

Teenusmajanduse Koda, tööandjad, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Archimedes, Jaak Valge, kes esindab Tallinna Ülikooli Eesti demograafia keskust (ta on selle juhtivteadur), ja haiglate liit. Kokkuvõtlikult rõhutan seda, et ettevõtjad toetasid esitatud muudatusi, nad olid seisukohal, et need muudatused võiksid puudutada laiemat valdkonda, mida kajastati ka arutelu käigus põhiseaduskomisjonis, aga põhiseaduskomisjoni otsus oli jääda selle lahenduse juurde, mille oli pakkunud valitsus. Nii et võib öelda, et võib-olla ettevõtjate esindajate kõik ettepanekud ei läinud nimetatud seaduseelnõusse sisse, aga ettevõtjate põhimõtteline toetus nendele, mis eelnõus on, on olemas. Jaak Valge ettepanek oli mõnes mõttes vastassuunaline, tema ettepanek oli mitte piirduda keskmise palgaga, vaid kehtestada kriteeriumiks 1,5 keskmist palka. Ta leidis, et see kaitseb Eesti tööturgu paremini.
4. juuni koosolekul tehti ka ülejäänud menetluslikud otsused. Esiteks otsustati teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Selle poolt oli 6 ja vastu 2 Riigikogu liiget, erapooletuks jäi 1. Poolt olid Riigikogu liikmed Helmut Hallemaa, Jevgeni Ossinovski, Marko Pomerants, Mart Nutt, Mihhail Korb ja Tiit Terik, vastu olid Hanno Pevkur ja Jaak Madison ning erapooletuks jäi Jüri Adams. Teine otsus: saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, ja see kolmas lugemine võiks toimuda 13. juunil k.a. Selle poolt oli 5 Riigikogu liiget, vastu oli 1, erapooletuks jäi 1. Poolt olid Helmut Hallemaa, Marko Pomerants, Mart Nutt, Mihhail Korb ja Tiit Terik, vastu oli Jaak Madison ja erapooletuks jäi Jüri Adams. Kolmas otsus oli teha ettepanek viia kolmandal lugemisel läbi eelnõu lõpphääletus, mille poolt oli samuti 5, vastu oli 1 ja erapooletuks jäi 1. Poolt olid Helmut Hallemaa, Marko Pomerants, Mart Nutt, Mihhail Korb ja Tiit Terik, vastu oli Jaak Madison ja erapooletuks jäi Jüri Adams. Seega, põhiseaduskomisjoni ettepanek on see, et täna pärast muudatusettepanekute läbivaatamist tuleks teine lugemine lõpetada. Aitäh!

19:31 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Ka läbirääkimise soovi ei ole.
Eelnõu kohta on esitatud 12 muudatusettepanekut. Vaatame nad üheskoos läbi. Esimene muudatusettepanek on põhiseaduskomisjonilt, otsus on arvestada täielikult. Teine muudatusettepanek on Riigikogu liikmelt Jaanus Marrandilt, juhtivkomisjoni otsus on jätta arvestamata. Palun, Jaanus Marrandi!

19:31 Jaanus Marrandi

Tänan! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

19:32 Aseesimees Enn Eesmaa

Seda me teeme. Igaks juhuks tuletan meelde neile, kes kaugemalt tulid, et menetluses on seaduseelnõu 617 ja käsil on teine lugemine. (Naer saalis.) Me asume hääletama teist muudatusettepanekut, mille on teinud Riigikogu liige Jaanus Marrandi, juhtivkomisjoni otsus on jätta arvestamata. Nüüd jääb meil üle otsustada, kuidas otsustada.
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt hääletas 16 ja vastu oli 41 saadikut, erapooletuid ei olnud. Jaanus Marrandi ettepanek ei leidnud toetust.
Kolmanda muudatusettepaneku on samuti esitanud Jaanus Marrandi ja juhtivkomisjoni otsus on jätta see arvestamata. Jaanus Marrandi, palun!

19:35 Jaanus Marrandi

Ma palun seda ettepanekut hääletada!

19:36 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas Riigikogu on valmis hääletama? Tänan! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 3, mille on teinud Riigikogu liige Jaanus Marrandi, juhtivkomisjoni otsus on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt hääletas 17 ja vastu oli 41 saadikut, erapooletuid ei olnud. Jaanus Marrandi ettepanek ei leidnud toetust.

Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Hardi Volmer, juhtivkomisjoni otsus on jätta arvestamata. Viienda muudatusettepaneku on esitanud põhiseaduskomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Sama otsus on tehtud ka kuuenda, samuti seitsmenda, kaheksanda, üheksanda, kümnenda, 11. ja 12. muudatusettepaneku kohta, mille on esitanud põhiseaduskomisjon. Juhtivkomisjoni, milleks on samuti põhiseaduskomisjon, otsus on arvestada täielikult. Me oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud, juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 617 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

---

20. 19:38 Hasartmängumaksu seaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu (632 SE) esimene lugemine

19:38 Aseesimees Enn Eesmaa

20. päevakorrapunkt on Eesti Vabariigi valitsuse, Leedu Vabariigi valitsuse ja Läti Vabariigi valitsuse hädaolukordade ennetamise, nendeks valmisoleku ja neile reageerimise alase vastastikuse abi ja koostöö kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 625 esimene lugemine. Kuidas? Andestust, me täpsustame! Me täpsustame, millise päeva millise päevakorrapunktiga on tegemist. Selge. Istungi juhatajale on asi selge. (Naer saalis.) Vabariigi Valitsuse algatatud hasartmängumaksu seaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu 632 esimene lugemine. Palun ettekandjaks rahandusminister Toomas Tõniste! Vabandust valede lehtede pärast!

19:39 Rahandusminister Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Toredad naljad teil siin õhtupoolikul, aga õnneks pääsesin mina ka pulti. Esimesele lugemisele tuleb Vabariigi Valitsuse algatatud hasartmängumaksu seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõuga me soovime taas ära teha ühe tüki riigireformist. Hasartmängumaksu Nõukogu kaudu jagatavate toetuste süsteemi reformimise vajalikkusest on seotud osapooled rääkinud juba aastaid. Senise süsteemi peamised nõrkused on asjaosaliste hinnangul läbipaistmatus ning rahastusotsuste nõrk side valdkonnapoliitika strateegiliste eesmärkidega. Samuti ei anna üheaastased lepingud piisavat kindlustunnet rahastatavate teenuste ja tegevuste kvaliteedi ja püsimise kohta ei rahastaja, teenuse osutaja ega teenuse saaja seisukohalt. Neile probleemidele on oma analüüsis "Hasartmängumaksu jaotamise suunad ja vaated" viidanud ka Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit, kes kaasati ka eelnõu ettevalmistamisse. Lisaks on olemasolev süsteem tekitanud probleeme riigiabi andmise mõttes. Puudustele praeguses süsteemis on tähelepanu juhtinud ka Riigikontroll, pidades seda muu hulgas ebaefektiivseks.
Eelnõu eesmärk on muuta süsteemi nii, et oleks tagatud hasartmängumaksust laekuvate riigieelarvevahendite kasutamine läbipaistvalt ja paremas kooskõlas pikaajaliste valdkonnapoliitiliste eesmärkidega ning tagada, et see tegevus toimub kooskõlas seaduste ja riigiabi reeglitega. Selleks jäetakse nende vahendite jaotamise süsteemist välja vahelüli, enamikus Riigikogu liikmetest koosnev Hasartmängumaksu Nõukogu, ning vahendite jaotamisega seotud ülesanded antakse koos eelarvevahenditega üle valdkonnaministeeriumidele, kes on suures osas samu ülesandeid täitnud ka siiani. See võimaldab ministeeriumidel suunata vahendeid paremini nende tegevuste rahastamiseks, mis on vajalikud valdkonnapoliitiliste eesmärkide saavutamiseks, ning ministeeriumidel tekib võimalus teha strateegiliste partneritega pikaajalisi lepinguid, mis tagavad nii tegevuste elluviijatele kui ka ministeeriumidele suurema pikaajalise kindluse, et tegevuste elluviimine on jätkusuutlik ja toimub kvaliteetselt. See tähendab, et ministeeriumidel on võimalik luua pikemaajalisi partnerlussuhteid, aga rahastada ka uusi ideid ja algatusi. Samuti on võimalik sel viisil vähendada toetuste dubleerimist.
Eelnõu rakendamine on kavandatud nii, et Hasartmängumaksu Nõukogu kaudu seni jaotatud 37,4% hasartmängumaksu kavandatavast laekumisest jaotuks edaspidi üldjoontes senistes proportsioonides nende ministeeriumide eelarvete kaudu, kes praegu samade vahendite jaotamisega tegelevad. Praegu Hasartmängumaksu Nõukogu teenindamisele kuluva 0,2% hasartmängumaksust kavandame edaspidi kasutada spordivõistlustega seotud pettuste vastaseks tegevuseks.
Muudatusega seotakse seadusest lahti Eesti Punase Risti püsirahastamine. Vahendite planeerimine jääb Sotsiaalministeeriumi vastutada ning kindlasti koostöö Eesti Punase Ristiga jätkub.
Sotsiaalministeeriumi eesmärk on sõlmida organisatsiooniga strateegilise partnerluse leping kolmeks

kuni viieks aastaks nii, et vajalikud tegevused oleksid rahastatud. Olulise muudatusena läheks edaspidi 1% hasartmängumaksust saadavast rahast hasartmängusõltuvuse tagajärgedega võitlemiseks. Head Riigikogu liikmed! Kokkuvõtlikult öeldes on selle eelnõu eesmärk kasutada hasartmängumaksuvahendeid paremini, läbipaistvamalt ja väiksema bürokraatiaga. Tänan tähelepanu eest ja palun eelnõu toetada!

19:44 Aseesimees Enn Eesmaa
Küsimuste vooru avab Igor Gräzin.

19:44 Igor Gräzin
Ei, ei ava.

19:44 Aseesimees Enn Eesmaa
Sulgen Igor Gräzini võimaluse küsimust esitada. Peeter Ernits.

19:44 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Me arutasime fraktsioonis seda eelnõu ja mulle jäi mulje, et tegemist on täieliku jamaga. Ma küsin nüüd, et kas sa oskad meile seletada, miks sa sellise jamaga oled välja tulnud ja kes selle taga on.

19:45 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Eks igaüks suhtub sellesse eelnõusse nii, nagu ta suhtub, siin ei saa mina midagi öelda ega kellelegi midagi ette kirjutada, aga mina küll ei ole seda meelt, nagu tegemist oleks jamaga. Tegelikult ma ka ju oma kõnes viitasin nendele probleemidele. Kui me jagame avalikku raha, siis nende tegevuste toetamine peab olema kooskõlas valdkondliku poliitikaga, nende prioriteetidega. Praegu ei ole võimalik luua pikemaajalist partnerlussuhet ja anda kindlust. Iga aasta peavad rahasoovijad uuesti taotlema tulema. Samas jääb paljudele, kes ei saa Hasartmängumaksu Nõukogust positiivset otsust, arusaamatuks, miks tuli eitav vastus. See ongi see osa läbipaistvusest, et miks siis tuli eitav vastus. Kellelgi on tunne, et võib-olla tuleks raha eraldada, projekt on hea, aga tegelikult ei pruugi see kokku minna selle valdkonna pikaajaliste eesmärkidega. See on lühidalt kõik.

19:46 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Krista Aru!

19:46 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Selle seaduseelnõu seletuskirjas on väga palju ebamääraseid ja umbisikulisi hinnanguid. Kellelegi tundub, et raha jagamine on olnud läbipaistmatu, arusaamatu ja põhjendamatu. Ma leidsin seletuskirjast ühe lause, mis tegelikult avab selle seaduseelnõu mõtte: "Nii pole tihtipeale otsused kooskõlas ministeeriumite poolt tehtud ettepanekutega." Kas te ei leia, et Eesti-suguses väikeriigis on vahel hea, et projekte hindab ja vaatab ka nõukogu, millel ei ole otsest seost ministeeriumidega? See võiks aidata kaasa väikeprojektidele ja mitme valdkonna uutele arengutele, kui kõik ei ole ainult ministeeriumi käes.

19:47 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Oleneb, kustpoolt vaadata. Nagu ma ütlesin, rõõmsad on, jah, olnud need kasusaajad, kellel on õnnestunud Hasartmängumaksu Nõukogust tänu tutvustele saada toetust mõnele projektile, mis muidu võib-olla toetust ei oleks saanud. Noh, ma räägin ka pahupoolest. Kindlasti on ka neid häid projekte, mis on toetust saanud. Aga enamasti on ettevalmistava töö teinud ära ministeeriumid ja sealt on tulnud ka need ettepanekud, mida üldjoontes, suures plaanis on aktsepteeritud. Kulka nõukogu koosneb ju ka ekspertidest. Miks me siis ütleme, et nende nägemused ei sobi või on halvemad kui näiteks Hasartmängumaksu Nõukogu liikmete omad?

19:48 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Urve Tiidus!

19:48 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Mulle jäi kõrva kaks asja. Esiteks see, et üks osa rahast hakkab minema spordipettustega võitlemiseks, ja teine teema oli hasartmängusõltuvus. Kas te räägite lühidalt lahti, mismoodi hasartmängumaksu raha kasutamine neid olukordi muudab?

19:49 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Hasartmängusõltuvuse ravi ja sellealane nõustamine saab raha juurde 1%. Mõte on selles, et arvestades hasartmängumaksust laekuvate vahendite algupära, tundub põhjendatud, et maksulaekumisest võiks mingi osa suunata hasartmängusõltuvuse ennetamise ja raviga seotud projektide elluviimiseks. On ka soovitatav leida strateegiline partner, kellega saaks teha lepingu 3–5 aasta peale. See on Sotsiaalministeeriumi valdkond, tema selle teemaga tegeleb. Teine teema on spordivõistlustega manipuleerimise vastane võitlus, mis on täiesti uus teema. Me ju teame, et kihlveopettused, kui sportlased, treenerid ja kohtunikud panustavad eelnevalt kokkulepitud tulemusele, on spordis päris suur probleem. Võitlus sellise manipuleerimise vastu, ma arvan, on iseenesest tervitatav.

19:50 Aseesimees Enn Eesmaa
Tarmo Kruusimäe.

19:50 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Minu küsimus on selle nn loogika kohta. See on okei, kui hasartmängumaksust tulev raha läheb ludomaania ehk hasartmängusõltuvuse ravimise peale. See on normaalne. Kuid kes tekitavad spordivõistlustega manipuleerimist ja miks võitlust sellega rahastatakse hasartmängumaksust? Kas ei oleks mõistlik panna vastutama need spordialaliidud või klubid, kes manipuleerimisega tegelevad?

19:51 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Eks nad praegu vastutavad ka, aga ma arvan, et laiemalt puhta spordi maine hoidmiseks ei saa me sellest probleemist ikkagi mööda vaadata. Ma arvan, et on õige samm see väike protsent, mis enne läks Hasartmängumaksu Nõukogu teenindamise peale, sinna suunata.

19:51 Aseesimees Enn Eesmaa
Helmen Kütt, palun!

19:51 Helmen Kütt
Tänan, austatud eesistuja! Lugupeetud rahandusminister! On suhteliselt võõrastav kuulata, kui te räägite, et tänu tutvustele eraldatakse rahalisi vahendeid, ja samas räägite nõukogu teenindamisest. Nõukogu töötab tasuta, ilma mingi kuluta. Kas on mingeid konkreetseid etteheiteid? Juba nõukogu kaks koosseisu on töötanud niimoodi, et seal ei toimu hääletamist. Seal on esindatud eri erakondade, koalitsiooni ja opositsiooni esindajad, seal üritatakse probleeme lahendada, arutada ja mitte hääletada. Tegelikult on koostöövorm olnud ju ka selline, et ministeeriumid valmistavad oma prioriteetide põhjal ette ettepanekud, mida arutatakse ja kaitstakse. Minu meelest on see tunduvalt demokraatlikum sellest, kui need ettepanekud tehtaks ministeeriumide vaikuses ja nii need läheksid ka rahastamisele. Ma usun, et ministritel oleks ka lihtsam töötada ilma Riigikogu sotsiaalkomisjonita või ükskõik mis komisjonideta, sest tundub, et komisjonid võivad segada. Palun selgitage seda veidi!

19:52 Rahandusminister Toomas Tõniste
Jah, aitäh! Ma tõin ühe näite. Kui me ütleme, et ministeeriumides toimub see n-ö seinte vahel ja keegi midagi ei tea, siis samamoodi võib üldsus ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste liit, kes on sellele probleemile viidanud, näha seda asja teistpidi. Absoluutset tõde on siin raske leida. Aga suures plaanis on tõesti tegemist dubleerimisega. Need meetmed ja kriteeriumid, kuidas raha jagada, on valdkonnaministeeriumidel välja töötatud. Neid annab muidugi paremaks muuta. Ka Riigikontroll on ju tegelikult viidanud neile murekohtadele, millest me siin enne rääkisime, et raha jagamine ei ole Hasartmängumaksu Nõukogus piisavalt läbipaistev.

(H. Kütt saalist: "Kas kulutusi ei tehtud?") Minul on teave, et kuigi nõukogu liikmed ei saanud tasu, siis mingid kulutused seal ikkagi olid, kas või teenindavale personalile. Täpse summa koha pealt jään vastuse võlgu.

19:54 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits, teine küsimus.

19:54 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea minister! Ma tulen tagasi oma esimese küsimuse juurde. Me arutasime seda tõesti ega saanud ka mina sellest aru. Kuigi seletuskirjas on öeldud, et suurendab läbipaistvust, jäi mulle mulje, et see on tehtud kellegi perekonna huvides ja selle taga on hoopis vastupidine asi, mingid suundumused, mida ei tahaks näha. Ma küsin, kes see perekond seal taga on või miks sellise – see on minu sõna – jamaga on välja tuldud.

19:54 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Ma selle perekonna koha pealt ei oska tõesti midagi öelda. Aga veel kord, Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit, kes on aidanud seda eelnõu koostada, koosneb suures osas kasusaajatest, kellel on mure ja kes on leidnud, et süsteem ei ole piisavalt läbipaistev ega valdkonna eesmärgi põhine. Kui on mingid eesmärgid, siis võib tõesti juhtuda, et Hasartmängumaksu Nõukogu teeb kollektiivseid otsuseid ja kindlasti läheb see raha ka õigesse kohta, kuid alati on raha vähem, kui on soovijaid. Just nende arvates, kes ilma jäävad, ei ole need otsused niivõrd põhjendatud, kui oleks siis, kui oleks läbi käidud kõik instantsid ja taotlusvoorud, oleks täidetud kõik kriteeriumid ja neid taotlusi oleks piisavalt põhjendatud.

19:56 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Külliki Kübarsepp!

19:56 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Ma küsisin samasuguse küsimuse infotunnis ka haridus- ja teadusministrilt ning tema soovitas teie poole pöörduda. Ma küsin noorte tegevuse rahastamise näitel. Noorteühendusi toetatakse Siseministeeriumiga sõlmitud kaheaastaste lepingute alusel *ca* poole miljoni euroga. Hasartmängumaksu Nõukogust on noortel praegu võimalik juurde saada *ca* 400 000 eurot, aga kui see nõukogu ja see fond ära kaob, siis millegipärast see summa ei liitu näiteks Siseministeeriumi summaga. Ehk 1 + 1 ei ole 2, vaid 1 + 1 on 1. Kuhu näiteks see noorte tegevuse rahastamise raha Hasartmängumaksu Nõukogust siis liigub, miks see ei jää noortele alles?

19:57 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Praegu saab suur osa noorteprojekte toetust haridusministeeriumist ja seal jääb see protsent nende jaoks alles. Ma ei oska öelda, mis raha siis nende arust ära kaob. Aga kindlasti on noorteorganisatsioonide ja haridusministeeriumi koostöö oluline. Ma olen ka aru saanud, et haridusministeerium teeb hea meelega nendega koostööd, kuulab nende muresid ja proovib leida lahendusi rahastuse jaoks. Igatahes mingit raha vähendamist haridusministeeriumi valdkonnas nendest tabelitest küll näha ei ole.

19:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Märt Sults.

19:58 Märt Sults
Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Mina olen praegu Hasartmängumaksu Nõukogu esimees. Paistab, et teie selle töö vormides nagu eriti kodus ei ole, te ei tea, kuidas see asi käib. Meile saadetakse kaks päeva varem tabelid ja koosolek kestab 45 minutit. Kulusid kui selliseid mitte mingisuguseid ei ole. Me oleme seal omast vabast, või tähendab, oma tööajast, mille eest meile Riigikogus palka makstakse. Sellesama tööaja sees ja selle palga eest me osaleme Hasartmängumaksu Nõukogus. Te tahate seda värki tsentraliseerida ja tahate vältida ebamugavaid küsimusi. Võivad ju tulla küsimused, et miks nii

vähe sinna, miks nii palju sinna. Siis peavad kantslerid meile vastama. Kes me siuksed oleme, et kantslerid meile peaksid vastama? Tähendab, see, et te tahate läbipaistvust suurendada, on vale. Läbipaistvust täielikult vähendatakse, sest peale kantslerite ja ministeeriumi ei vaata enam keegi neid tabeleid. See on punkt üks. Teiseks, teie hinge poole, nagu öeldakse. Teie suurepärased pisikesed purjespordiliidud poleks sentigi raha saanud, kui poleks olnud Hasartmängumaksu Nõukogu.

19:59 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Ma arvan, et nii kultuur kui ka sport ütlevad suur aitäh selle eest, et Hasartmängumaksu Nõukogu kaudu laekub aastas umbes 27 miljonit ja see jagatakse vastavalt kokkulepetele ära. Sport saab oma osa, kultuur saab oma osa, noored saavad oma osa. See on väga tänuväärne ja need proportsioonid jäävad suures plaanis kõik niimoodi, nagu nad kasusaajate vahel on. Selle koha pealt ma midagi lisada ei oska. Ma ütlesin ka enne, et Riigikogu liikmed, kes Hasartmängumaksu Nõukogus osalevad, mingit tasu ise ei saa.

20:00 Aseesimees Enn Eesmaa
Krista Aru, palun!

20:00 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Ma kordan oma eelmise küsimuse algust. Nii palju katmata hinnanguid Hasartmängumaksu Nõukogu tööle ja selle kaudu jagatud toetustele, kui on siin seletuskirjas, ei ole mina enne lugenud. Ma hindan, et see ei ole väga korrektne. Ma ise ei ole selle nõukoguga mitte kuidagi seotud. Ma küsin nüüd veel kord: mis on siis ikkagi selle ümberkorralduse eesmärk, kui kõik väiksemad, mitte nii etableerunud mittetulundusühingud ja sihtasutused on just kiitnud toetuste saamise paindlikkust ja operatiivsust? Mis siis nüüd ikkagi paremaks läheb?

20:01 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Kiitnud on kindlasti need, kes on sealt raha saanud, ja laitnud on need, kes ei ole saanud. Eks ta niimoodi alati ole, et see, kes saab, see on õnnelik, ja see, kes ei saa, ei ole õnnelik. Selleks ongi vaja läbipaistvust, millele on ka mittetulundusühingute ja sihtasutuste liit tähelepanu juhtinud. Ka Riigikontroll on tähelepanu juhtinud, et saab veel paremaks teha ja võtta üks dubleeriv vahelüli välja. Aga veel kord: selle muudatuse eesmärgid on ju riigieelarve raha läbipaistvam ja eesmärgipärasem jagamine ning kasusaajate suurem kindlus, sest lepingud on pikaajalised. Nagu ma enne ütlesin, praegu on võimalik teha otsuseid üheks aastaks. Igal aastal tuleb uuesti taotleda ja teadmatus, kas järgmine kord saab raha või ei saa, ei ole pikemas perspektiivis jätkusuutlik. Kindlasti ei saa ka raha jagajad ja saajad selle tulemuse ja kvaliteediga olla nii rahul, kui nad oleksid teistsuguses olukorras. Selle eelnõu üks eesmärke on riigiabiga seotud õigusliku vaakumi likvideerimine ning raha jagamise korrastamine ja kaasajastamine.

20:02 Aseesimees Enn Eesmaa
Aivar Sõerd.

20:02 Aivar Sõerd
Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Ma küsin endiselt kultuurivaldkonna kohta, mille kohta ma tahtsin ka komisjonis täpsemini teada saada. Tegelikult ei ole ju Eestis nende riigi meetmete mõju eriti analüüsitud. Viimati uuris seda 2012. aastal konjunktuuriinstituut. Ma küsingi, et mida siis Hasartmängumaksu Nõukogu valesti on teinud. Te ütlesite, et ministeeriumis hakatakse nüüd seda raha täpsemini suunama, õigetesse valdkondadesse, õigete kriteeriumide järgi. Võtame kultuurivaldkonna. Hasartmängumaksu Nõukogu on lähtunud sellest, et eesti kultuuri propageeritakse, Eesti autorite loomingut propageeritakse, näiteks kohalikku muusikaelu edendatakse. Aga mida nad valesti on teinud ning mida siis ministeeriumis paremini ja õigemini hakatakse tegema?

20:03 Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh! Ega ju selle koha pealt väga midagi ei muutu, kõik kasusaajad jäävad suures plaanis alles, kõik need proportsioonid jäävad alles. Lihtsalt süsteem muutub läbipaistvamaks, dubleerimine kaob, saadakse pikaajalisi lepinguid – kõik see, mis ma enne ütlesin.

20:03 Aseesimees Enn Eesmaa
Külliki Kübarsepp, palun!

20:04 Külliki Kübarsepp
Kõigepealt aitäh täpsustuse eest! Tõesti, kui noorteorganisatsioonidel on pikaajalised lepingud, siis nad ei ole seotud Siseministeeriumiga, nagu ma väitsin, vaid Haridus- ja Teadusministeeriumiga. Aga mul on selline tunne, et te ei saanud minu rõhuasetusest aru. Hasartmängumaksu Nõukogu oma paindlikkusega võimaldab noortel ka projekte realiseerida, ministeeriumidel seda paindlikkust ei ole. Te siin toote kogu aeg välja, et tsentraliseerimise tulemusena suureneb läbipaistvus. Vastupidi, tsentraliseerimise tulemusena suureneb ju läbipaistmatus. Kas peale EMSL-i on veel mingi organisatsioon või huvigrupp, kes seda eelnõu toetab? Või te olete ainult ühe huvigrupi nimel selle eelnõu esitanud?

20:04 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Võtame spordivaldkonna. Ma pole kuulnud, et seal keegi vastu oleks. Võtame kultuuri laiemalt. Ma ei tea, et seal oleks väga palju nurinat. Ma arvan, et ei tasu ikkagi alahinnata mittetulundusühingute ja sihtasutuste liitu, kes suuresti esindab selle valdkonna tegijaid, millest juttu on. Nende ettepanekuid on arvestatud, samuti Riigikontrolli ettepanekuid. Nii et ma julgen öelda, et tegemist on ikkagi hea eelnõuga.

20:05 Aseesimees Enn Eesmaa
Valeri Korb.

20:05 Valeri Korb
Aitäh! Lugupeetud härra rahandusminister! Te pakute varianti, kus ühe neljandiku, 25% rahast, mis on kultuurkapitalile suunatud – ma mõtlen § 2 –, te suunate maakondlike eksperdigruppide käsutusse. Pärast haldusreformi, nagu me teame, läksid maakonnad ajalukku. Kuidas need eksperdigrupid töötama hakkavad, kes neid üldse kokku paneb ja mis alusel nad hakkavad tööd tegema?

20:06 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Mis puudutab konkreetseid programme, et kuidas seda raha jagatakse, siis iga ministeerium tagab paindlikkuse, et partnerite olukord paraneks, mitte ei halveneks.

20:06 Aseesimees Enn Eesmaa
Märt Sults.

20:06 Märt Sults
Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Te esitasite enne ühe faktivea, tähendab, need, kes raha ei saa, ei sõima mitte teid, vaid nad sõimavad Hasartmängumaksu Nõukogu, et mispärast nad raha ei saanud. Nad küsivad meie käest ja helistavad meile, mispärast nad raha ei saanud. Nii et selles mõttes oli viga täiesti olemas. Halduskulusid meil ka ei ole. Aga ma küsin ühte asja: palun öelge mulle, kes saab kasu sellest, mida te praegu meile välja pakute?

20:07 Rahandusminister Toomas Tõniste
Mina arvan, et kogu Eesti. (Sumin saalis.)

20:07 Aseesimees Enn Eesmaa
Peep Aru.

20:07 Peep Aru
Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Ma loodan, et ma saan nüüd küsida. Mind konstruktivistina huvitavad numbrid. Ma küsin selliselt: mitut protsenti mittetulundusühingutest ja sihtasutustest esindab mittetulundusühingute ja sihtasutuste liit? Küsimuse teine pool on selline: mitu protsenti Hasartmängumaksu Nõukogu töö tulemist on läinud nendele mittetulundusühingutele ja sihtasutustele, mis ei ole selle liidu liikmed?

20:08 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Kahjuks ma konkreetseid protsente ei oska öelda, aga mulle on öeldud, et mittetulundusühingute ja sihtasutuste liit on ikkagi väga arvestatav organisatsioon, kes esindab neid ühinguid suures mahus. Protsentuaalselt ja rahanumbrite poole pealt jään vastuse võlgu, aga ma saan need andmed välja uurida ja teile saata.

20:08 Aseesimees Enn Eesmaa
Eiki Nestor.

20:08 Eiki Nestor
Kõigepealt, härra minister, kiidan julguse eest! Ma tean, et vähemalt neli valitsust on püüdnud analoogset eelnõu siia tuua, aga nad ei julgenud. Nende küsimuste põhjal saad sa aru, miks. Tegelikult on põhiline see, et hasartmängumaks loodi Eestis seetõttu, et selle patu maksustamisega toetada ilusaid üritusi. Kõige tähtsam on, et see kindlus oleks olemas. See reaktsioon siin on ju seotud sellega, et memme-taadi päevadel, mis said pisikesi summasid, pole enam kuskilt raha küsida. Ja kus on kindlus, et ministrid ei hakka hasartmängumaksu kaudu katma oma puudujääke, mille jaoks nad riigieelarve läbirääkimistel raha välja ei räägi?

20:09 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Ma ei ole isegi osanud niimoodi mõelda, et ministrid hakkavad oma eelarvepuudujääke selle kaudu katma. Siin on ju protsentuaalselt väga selgelt välja toodud, millistele valdkondadele see raha läheb. Kas te kujutate ette, et kultuurile või spordile ei lähe selline protsent, mis on kokku lepitud? Ma arvan, et meie ühiskonnas ei ole see lihtsalt reaalne.

20:10 Aseesimees Enn Eesmaa
Ain Lutsepp.

20:10 Ain Lutsepp
Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Ma tänan eelmise küsimuse esitajat, aga sellele küsimusele ei saanud küll õiget ega täpset vastust, ka mitte asjatundlikku vastust. Kuid minu küsimus on regionaalsete investeeringute rahastamise kohta. Seletuskirjas on selline tekst: "Regionaalsete investeeringute rahastamise tingimused on seaduses kirja pandud liiga detailselt. Eelnõu koostamisel on vajalik analüüsida, millise sellise detailsusega info lisamine kõigi valitsemisalade puhul on põhjendatud." Tähendab, praegu puudub analüüs üldse. Palun selgitage, kus ja kuidas analüüsitakse!

20:11 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Regionaalsete toetuste jagamine läheb jah üldisemaks, praegu on see seadustega liiga kinni kirjutatud. Soov on viia need toetused sarnastele alustele, nagu on teistel riigi regionaalarengu programmidel. Eesmärk ei ole muuta senise sihtrühma toetamise võimalusi, vaid suurendada piirkondlikku paindlikkust ja parandada vahendite kasutamist. Muudatus võimaldabki regionaalseteks investeeringuteks eraldatavate vahendite kasutamist reguleerida samamoodi, nagu seda tehakse teiste riigi rahastatavate regionaalarengu programmide puhul. See tähendab seda, et detailid pannakse paika ministri määrusega.

20:12 Aseesimees Enn Eesmaa
Andres Herkel.

20:12 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Teie vastused ei sisenda kohati erilist kindlust selles, mida te räägite. Te oletate, et see on kasulik eelnõu Eestile, te vastate, et teile on öeldud, et mittetulundusühingute ja sihtasutuste liit on arvestatav organisatsioon. Kes on öelnud ja millised on teie enda seisukohad, see jääb lahtiseks. Kõige olulisem küsimus on ikkagi see, miks see raha jagamine viiakse täitevvõimu alla. Kas ei ole sellist tunnetust, et Eestis niigi vohav täitevvõimukesksus saab sellega veel hoogu juurde? Kas te olete kaalunud või miks ei ole pakutud niisugust lahendust, et ühendada see nõukogu mõne teise fondiga, või seda, et siin võiks toimida mingisugune sõltumatu raha jagamise mehhanism, väljaspool otsest täitevvõimu kontrolli?

20:13 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Ma ei tahaks täna kuidagi öelda, et kultuurkapitalile eraldatavat raha jaotatakse kuidagi kabinettide pimeduses ja need otsused ei ole läbipaistvad või et Kultuuriministeeriumis ei oleks olümpiaks valmistumise projektide jaoks olümpiakomitee kaudu raha maksmises selget süsteemi ja läbipaistvust. Ma olen aastaid olnud veendumusel ja olen ka praegu, et see, et Hasartmängumaksu Nõukogu dubleeriva lülina on siin vahel, ei ole päris õige. Seal on selline poliitilise raha jagamise maik juures, kuigi seda ei pruugi olla. Aga samas, kui me vaatame ausalt peeglisse, siis ikkagi on siin vahest nii, et keegi toetab võib-olla omasid rohkem kui selle valdkonna kaugemaid strateegilisi eesmärke.

20:14 Aseesimees Enn Eesmaa
Helmut Hallemaa.

20:14 Helmut Hallemaa
Aitäh, eesistuja! Hea ettekandja, aitäh teile ettekande eest! Ma arendan sedasama teemat, seda kodanikuühenduste ekspertiisi teemat. Tegelikult ma tunnustan Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liitu, see on väga tugev organisatsioon. Aga ma küsin niimoodi. Eestis on üle 20 000 organisatsiooni, on väga erinevaid koostöökogusid ja on ka Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsiooni rakenduse töörühm. Miks nende kogudega ei ole seda arutatud või on plaanis nendega sedasama teemat veel käsitleda? EMSL ei ole võib-olla hasartmängumaksust nii palju raha saanud, aga ta on üks põhilisi avaliku sektori koostööpartnereid väga paljudes kodanikuühiskonna valdkondades, ta on rahastatud koostööpartner.

20:15 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Ma usun, et kõigil, kes on tahtnud kaasa rääkida, on see võimalus olnud. Kui neile ka pole otseselt kutset saadetud, et palun avaldage oma arvamust, siis see ei ole ka kuskil kabinetivaikuses tehtud eelnõu, millest keegi poleks teadnud. See on pikalt arutusel olnud, korduvalt on soov olnud seda siia Riigikogu saali tuua, aga eri põhjustel on see jäänud siia toomata. Ma olen küll arusaamal, et need, kes on tahtnud, on saanud siin sõna sekka öelda.

20:16 Aseesimees Enn Eesmaa
Peep Aru.

20:16 Peep Aru
Aitäh! Ma esitan oma teise küsimuse ja küsin otse. Ära võta seda pahatahtlikkusena, aga mul on meeles eile siin puldis olnud lugupeetud professori Rein Taagepera sõnad, tema ettekande rakurss ja põhimõtted. Minu küsimus on selline: miks täna võimul olev täidesaatva võimu organ, Eesti Vabariigi valitsus, ei usalda seadusandliku võimu esindajaid, Riigikogu liikmeid?

20:16 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Ma julgen öelda, et just usaldab. Ministrite tööandja on Riigikogu ja eesmärk on ju muuta raha jagamine läbipaistvamaks. Muid põhjuseid olen ma juba küllalt selgitanud. Kindlasti ei ole siin tegemist usaldamatusega.

20:17 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Metsoja.

20:17 Andres Metsoja
Aitäh, hea eesistuja! Austatud minister! Eks see mõneti kummastav ole, et alles päev tagasi me arutasime siin saalis riigireformi ja osalejaid oli palju vähem kui nüüd selle eelnõu arutelul. Ma arvan, et varsti on täna ka sõnavõtte rohkem. Aga nagu öeldakse, saatan peitub detailides. Mina olen samuti selle nõukogu liige. Ma küll ei ole kunagi ennast tundnud ahistatuna või kurnatuna sellest, et keegi oleks mind sõimanud selle eest, et ta ei ole raha saanud, nagu komisjoni esimees julges öelda. Tõsi, on olnud neid isikuid, kes on pöördunud ja küsinud selgitusi, miks on nii otsustatud. Ma soovin teile jõudu teie töös ja ma arvan, et tegemist on õige asjaga. Eesti parlament ei peaks sellisest asjast kümne küünega kinni hoidma.

20:18 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh!

20:18 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekandjale! Juhtivkomisjoni ettekande teeb rahanduskomisjoni esimees Mihhail Stalnuhhin.

20:18 Mihhail Stalnuhhin
Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu oma korralisel istungil 29. mail. Minister tegi sissejuhatuse, mis kõlas samuti nagu ettekanne siin saalis. Pärast oli arutelu, kokku esitati kuus küsimust. Neist neli olid seotud Eesti Punase Ristiga. Tunti huvi, millest on tingitud vajadus muuta finantseerimisskeemi ning kuidas ta hakkab edasi eksisteerima, sest tal on 18 osakonda, neile on üüritud ruumid ja olgugi, et pisitillukesel palgal, aga palgal on siiski inimesed, ning kas see muudatus ei ole vastuolus meie rahvusvaheliste kohustustega. Tegelikult on see minu teada ainus kaasus, kui riik kindlustab mingi MTÜ tegevuse. Selleks oli vaja sõlmida leping 1993. või 1994. aastal ja siis me olime ülimalt tänulikud Punasele Ristile, et ta noorele Eesti Vabariigile käe ulatas. Veel oli paar küsimust, mis olid seotud sama temaatikaga, mille kohta siin küsiti: noorsooprojektid, spordiprojektid, et kuhu nendega edasi minna. Anti enam-vähem samad vastused. Siis võeti vastu menetluslikud otsused: saata eelnõu saali tänaseks, 6. juuniks, esimene lugemine lõpetada, kaasettekandjaks komisjoni nimel määrata komisjoni esimees ning muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 20. juuni kell 16. Aitäh!

20:20 Aseesimees Enn Eesmaa
Igor Kravtšenko, küsimus.

20:20 Igor Kravtšenko
Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Härra minister väitis oma ettekandes korduvalt, et praegune süsteem ei ole piisavalt läbipaistev. Siinkohal küsingi teilt, kuidas teie arvates võiks selle süsteemi läbipaistvamaks muuta.

20:20 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh küsimuse eest! Siin saalis on viis-kuus inimest, kes on kas praegu Hasartmängumaksu Nõukogu liikmed või on seal olnud varem, aga mitte kõik ei tea, kuidas seal see töö toimub. Seepärast ma selgitan, kuidas need lood tegelikult on. Nagu nõukogu esimees Märt siin vahepeal ütles, tavaliselt saadetakse kaks päeva enne komisjoni istungit meile tabelid. Tabeli ühes veerus on kirjas projekt ja sellega tegeleja, mingi MTÜ, siis on kirjas projekti nimetus, siis projekti sisu ja siis ministeeriumi hinnang. Selle hinnangu alusel valitakse väidetavalt sellised projektid, mis mõjutavad maksimaalselt paljusid inimesi ja annavad maksimaalselt hea tulemuse selles valimis, mis on. Valik tehakse selle summa raames, mis on ministeeriumile selleks kuuks eraldatud. See on kvartalipõhine summa, natuke saab ühest kuust teise üle kanda, aga enam-vähem on summa sama. Siis on teie ees piltlikult näiteks 20 projekti, nendest kuus saavad toetuse. Te vaatate, milles on erinevus.
Me oleme seda mehhanismi, kuidas saab suurendada läbipaistvust, teadnud juba aastaid. Väga lihtsalt.

Seitse aastat tagasi sain ma riigieelarve kontrolli erikomisjoni esimeheks ja mulle käis siis närvidele, et meie töö toimus nagu mingis tagatoas. Mõnikord me kuulsime sensatsioonilisi uudiseid Riigikontrollilt, täiesti vapustavaid aruandeid, üllatavaid andmeid, aga mitte keegi nendest midagi ei rääkinud, kuigi Riigikontroll muidugi neid alati tutvustab, ta teeb briifinguid ja need on nende saidil ka olemas. Ma hakkasin seda asja ajama, et kuulge, mehed, teeme istungid avalikuks, hakkame neid niiviisi läbi viima, et peale seda, kui Riigikontroll on oma tutvustuse ära teinud, toimub arutelu sellises kohas, kus on kaamera, ja siis oleks ülekannet võimalik vaadata internetis. Vaat ainus asi, mida on vaja läbipaistvuse suurendamiseks, on see, et on vaja kolida ruumist 240 näiteks ruumi 333, kus on olemas kaamera. Ja seda kindlal ajal, iga kuu ühe korra. Siis, kui kaamera töötab, hakatakse tavaliselt pikemalt rääkima, siis hakatakse hoolega materjale vaatama ja siis tõenäoliselt need istungid ei kesta enam 30 või 40 minutit, nad hakkavad kestma kaks tundi ja annaks jumal, et sellest ajast piisaks, aga siis on kõik täiesti läbipaistev. Suuremat läbipaistvust ei saa lihtsalt välja mõelda.
Kui hakata uskuma, et see, et Hasartmängumaksu Nõukogu enam ei tegele selle asjaga, suurendab läbipaistvust, siis tekib küsimus, et kuidas. Võetakse maha see ülemine kiht, kus on tegelikult avalikkuse kontrolli võimalus olemas, sest mulle, Märdile või Helmenile võib valija helistada. Ta võib mu kätte saada, ta võib minu käest küsida. Ma tahan näha, kuidas ta hakkab sellises normaalses toonis ministeeriumiga rääkima! Nii et ma olen täiesti nõus nendega, kes on kahtlust avaldanud. Ma ei mäleta, kes seda rääkinud on, aga mitmed inimesed on seda rääkinud. Läbipaistvust see ei suurenda, see on kohe kindel. Hakatakse raha jagama kohapeal, ministeeriumis, ja ongi kõik. Täpselt samad projektid ja sul ei ole enam võimalust. Riigikogu liikmel, sellel inimesel, kes selle summa paika paneb, kes otsustab, et on vaja seda raha kasutada just nimelt nendele väikestele projektidele, millel on vaja 300 või 500 eurot, ei ole seda summat mitte kuskilt võtta, saab võtta ainult sealt, Hasartmängumaksu Nõukogust. Me teeme üsna palju selliseid asju.
Punkt kaks. Alates Hasartmängumaksu Nõukogu töö algusest, alates sellest ajast, kui toimusid mõned personalimuudatused, me oleme rääkinud – ma olen ka varem olnud selle nõukogu liige – regionaalpoliitikast. Mina näiteks arvan, et Harjumaa ja Tallinn, kaks kõige rikkamat omavalitsust Eestis, võivad endale neid pisikesi projekte lubada ja minu teada nad teevadki neid üsna palju. Me peame rohkem toetama Läänemaad, Valgamaad, Võrumaad, Ida-Virumaad. Me püüame kuidagi seda tasakaalu leida. Nii et minu arvates on läbipaistvus saavutatav: teine ruum kaameraga ja täiesti avalik arutelu. Ministeeriumis, ma arvan, te seda ei saavuta.

20:26 Aseesimees Enn Eesmaa
Igor Kravtšenko.

20:26 Igor Kravtšenko
Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Härra ministri jutust sain ma aru, et selle nõukogu tööga on seotud üpris suured administreerimiskulud ehk halduskulud. Teie jutus kõlas vastupidine arvamus. Kuidas need lood tegelikkuses on ja kas annab selle reorganiseerimisega midagi tõsiselt kokku hoida?

20:27 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! No vaadake, nõukogus on ... Märt, kas 9 inimest, jah, või 11? (M. Sults kommenteerib saalist.) Seitse? Ei, mitte ainult Riigikogu liikmed, vaid ministeeriumide kantslerid ja teised ka. Riigikogu liikmed täiendavat tasu selle eest ei saa, mitte mingit, ka mitte esimees. Kantslerid, ministeeriumitöötajad teevad seda tööd oma tööajast, see on nende töökohustus, see toimub ka tasuta. Ma tunnen ühte inimest, kes kõike seda koordineerib, ma pole kunagi uurinud, kust tema palka saab, aga oleks imelik, kui 50 000 või 54 000 aastas makstaks selle töö eest, mida peab tegema kaks päeva kuus. Ma ei tea, see 0,2% ongi see 50 000 – 54 000, sest minu andmetel laekub hasartmängumaksu 25 miljonit, täna härra minister ütles, et 27 miljonit, ja 0,2% ongi see summa. Ma ei tea. Aga kust need halduskulud tulevad, seda ma lihtsalt ei kujuta ette.

20:28 Aseesimees Enn Eesmaa
Tarmo Kruusimäe.

20:28 Tarmo Kruusimäe

Tänan, hea istungi juhataja! Hea kaasettekandja! Te meenutasite nõukogus olemise aega. Kas te oskate öelda mõnda korda, mil te suutsite läbi suruda enda tahtmise, mitte ei teinud seda, mida olid juba ministeeriumi kantslerid teile soovitanud, et see on hea projekt ja seda peab toetama, ja see on halb, seda ei ole vaja toetada? Kas te olete saavutanud vastupidist tulemust?

20:29 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Kahe aasta jooksul – ma siin istusin ja tuletasin meelde – on meil olnud umbes viis sellist juhtumit. See tähendab, 24 korralist istungit ja viis sellist juhtumit, kui ei paluta, aga pööratakse tähelepanu. Me kõik töötame oma valimisringkonnas ja kõik need ringkonnad on erinevad, need ei ole mitte ainult Tallinn ja Harjumaa, need on üle terve Eesti. Kui on tõesti mingi traagiline olukord kuskil, kus sellest projektist võib palju sõltuda, kas on kohalik võim tülli läinud ja ei toeta või lihtsalt ei pöörata sellele tähelepanu, siis meie pöörame tähelepanu. Mõnikord kuuleme vastuseks, et ah, ei teadnud, järgmine kord võib-olla saab toetust sealt. On olnud vastupidiseid olukordi. On olnud selliseid olukordi, mina mäletan kahe aasta jooksul kahte korda, kui on, vastupidi, finantseeritud selliseid asju, mille jaoks näiteks mina mitte ealeski raha ei annaks. Asi ongi selles, et kui meid seal kõrval enam ei ole, kui Riigikogu seda asja ei kontrolli, siis hakkabki toimuma nii, nagu ametnikud otsustavad.
Siin saalis, ma tean, on arvamusi seinast seina, näiteks LGBT suhtes. Aga minu arvates on sellel organisatsioonil selline toetus üle Euroopa, et tal peab olema piisavalt raha, et rahastada sedasama kolmepäevast kinofestivali kuskil Rakveres, ja ma ei tea, miks peab selle nõukogu rahaga, millega saaks toetada viit-kuut väikest projekti igasugustes valdades üle Eesti, just seda festivali toetama. Sellised vaidlused meil on. Aga see, mida ütles komisjoni esimees, on ka tõsi: lõppude lõpuks me oleme kõik otsused konsensuslikult vastu võtnud. Võib-olla on see meie viga, võib-olla oleks pidanud rohkem iseloomu näitama. Nii et niiviisi käivad need asjad.

20:31 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Helmen Kütt!

20:31 Helmen Kütt

Tänan, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ma ei tea, aga minule isiklikult – ja ma loodan, et enamikule komisjoni liikmetest – on kogu aeg tundunud, et koostöö ministeeriumidega on komisjonil olnud väga hea. Materjalid on ette valmistatud ja me oleme saanud neid arutada. Kui on tekkinud küsimusi, siis me oleme saanud vastuseid. Teatud projektid on edasi lükatud järgmise korrani, selleks et olukorda täpsustada. Aga täna ministrit kuulates jäi mulle selline tunne, et on toimunud midagi varjatut, toetudes tutvustele. Kas komisjonis oli teil ka küsimus, mida siis statistika näitab? Sina meenutasid oma komisjonis oleku aega. Kas ministeeriumid on teinud ka statistikat, et nad tulid nende projektidega, aga läksid, vaat, hoopis teistega? See annaks alust väitele, et seal toimub mingi, ma ei tea, erakonnapõhine või … Kuigi sinna on ju haaratud erinevad erakonnad. Kas sellest oli komisjonis juttu?

20:32 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, Helmen! Sellest komisjonis juttu polnud, aga ma võin sulle öelda, et viimase kahe aasta jooksul pole sellist asja meil ju kordagi juhtunud. Tegelikult, selle nimel, et üks kord kuus hoida kokku kaks tundi, et mitte tulla Riigikogusse Toompeale ja näidata, milliseid valikuid nad on teinud, hakatakse nüüd kogu seda finantseerimisskeemi muutma.
Selleks et siia pulti enam mitte mingi lõpukõnega tulla, ütlen ma sellel teemal veel üht-teist. Praegu komisjoni *staff* organiseerib kohtumist, kus on vastavate valdkondade ministrid, kus on Helmen, olen mina, on Märt, kus on fraktsioonide esimehed. Sellises vaikses ringis me püüame siiski selgust saada, millest tuleneb selline seadusmuudatus ja milleks seda vaja on. Mulle on see nagu teatud solvang, sest mina rahanduskomisjoni esimehena saan sellisest asjast teada siis, kui siin puldis valitsuse esindaja annab selle projekti üle. Sellistest asjadest võib veel aru saada. Täna ma kaitsen siin mingit pakendimaksu või automaksu, eks ju, ja kolm päeva hiljem pean rääkima, miks seda vaja ei ole. Aga lõppude lõpuks saab juba villand. Nii et enne, kui me seda teemat ei aruta oma kitsas ringis, ja enne, kui te ei tee meile selgeks, milleks konkreetselt seda vaja on – sest see skeem, mida pakutakse, ei paranda mitte kuidagi seda tööd, mitte kuidagi –, me selle teemaga, ma arvan, lihtsalt edasi ei liigu.

20:34 Aseesimees Enn Eesmaa

Henn Põlluaas.

20:34 Henn Põlluaas
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud sõnavõtja! Ma olen siin kuulanud, ise ma sinna komisjoni ei kuulu, küsimusi ja arvamusavaldusi. Ma ütleks, et 99% nendest on selle eelnõu suhtes olnud kriitilised. Kuidas komisjonis see arutelu läks, et üleüldse see eelnõu siia saali jõudis? Kuidas seda komisjonis kohe tagasi ei lükatud?

20:35 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! See on teatud suhtumise küsimus, Henn. Me tunneme teineteist üsna kaua, eks ju, ja sa tead, et ma eelistan asju arutada, mitte seda, et nad keeksid kuskil teki all ja eks me siis näe, mis juhtub. Parem on läbi arutada, parem on üks kord ausalt siin kõik välja rääkida ning esimese ja teise lugemise vahel on vajaduse korral võimalik kõik ära teha. Nii et suhtumine komisjonis oli, ma ütleksin, mitte nii tõsine, nagu võinuks olla. Aga võib-olla ei olnud tol päeval kohal neid, kellega peaks kindlasti sellel teemal rääkima.

20:36 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur aitäh ettekandjale! Küsimusi rohkem ei ole. Läbirääkimiste alguses tuletan meelde, et läbirääkimiste lõpus on ministril soovi korral võimalik veel sõna võtta. Nüüd aga avan läbirääkimised seaduseelnõu üldpõhimõtete aruteluks. Palun, Tarmo Kruusimäe!

20:36 Tarmo Kruusimäe
Hea istungi juhataja! Head töökaaslased! Esmalt tahan öelda, et selline vorm nagu meil siin selliste arutelude puhul on, on minu arvates kummaline. Ma olen nüüd üks aasta ja üks päev siin olnud. Esimese lugemise järel võiks arvamusi avaldada, meil on aga selliselt, et esimesel lugemisel räägivad fraktsioonid, räägitakse nn fraktsiooni nimel, siis toimub komisjonis hääletamine ja teise lugemise ajal võib igaüks õhu välja lasta. Me mängime demokraatiat, siis hääletatakse ja ongi asi purgis, rohkem muudatusi kui selliseid ei tule. Mina aga ei ole rahanduskomisjoni liige ega ole saanud nendest asjadest rääkida.
Ja nüüd ma tahaks, hea Mihhail, sulle öelda, et hoolimata sellest, kas sina oled seal komisjonis olnud ja kes teil seal komisjonis ei ole, on see minu meelest päris hea mõte. Hasartmängumaksu Nõukogu on toiminud. Jah, need, kes ei ole sealt raha saanud, ei ole rahul, ja need, kes sealt pidevalt saavad, on sellega ka pidevalt rahul. Kui te küsite, kuhu läheb 54 000 tegevuskuludeks mõeldud eurot, siis ma vastan, et nende ametnike pädevust, kes valmistavad ette materjale, on vaja kogu aeg edendada, parendada ja tõsta ning nad käivad rahvusvahelistel seminaridel – sinna see raha läheb. Riigikogu liikmed aga on pandud kogu selle n-ö pulli eest vastutama. Sa saad kaks päeva varem materjalid kätte, sinu eest on kõik otsused ära tehtud – asi on lihtsam ja selgem kui laul. Ja siis, kui sa küsid, laulab linnuke sulle oksa peal täpselt seda, mida on vaja. Ma olen ainult üks kord Hasartmaksumängu Nõukogust raha küsinud. Meie, jalgpallifännid, tahtsime endale ka saada sihukest sinimustvalget lippu, nagu mujal on. Tuli välja, et see oli liiga odav või see lihtsalt kedagi ei huvitanud.
Sellepärast ma tahangi siin ja praegu selles puldis mitte raisata teie aega, vaid öelda neid asju, mis on minu arvates murekohad. Kummaline on see, et kas te siis täna ei usalda kulkat. Jah, me teame, et seal on erinevused ja erisused, eks ju, mõningate projektide puhul, aga kui kultuuriasjad lähevad kulka alla, siis see on minu meelest igati normaalne. Arusaamatu on muidugi see, et sport on meil tihkelt Kultuuriministeeriumi valdkonnas. Vaatame, 58,2% läheb sealt olümpiakomiteele. Aga selline see olukord paraku juba on. Ma ei saa ühest asjast aru. Peamiselt just jalgpalliklubid on need, kes tegelevad mängupetturlusega. Olen ise olnud mingi aeg jalgpalliliidu juhatuse liige MTÜ Jalgpallihaigla juhatuse esimehena ja siis oli see lugu, et ega me seda klubi ei saanud päris kinni ka panna, kui neil üheksa mängijat tegelesid kihlveopettusega. Vot see, et me ei saa seda teha, ongi see probleem.
Täpselt samamoodi on lugu mitmegi noorteühendusega. Jah, Külliki küsis siin, kui palju noored saavad. Ma kuulasin ka: 500 000 saavad, KÜSK-ist saavad 400 000. Aga mina tegelesin mitu aastat noorteühenduste aastatoetuste taotluste läbivaatamisega. Need summad, mis noorteühendustele läksid, olid mitu korda väiksemad. Seega, Haridus- ja Teadusministeeriumis projektid lasteaedade ja koolide jaoks – kõik läheb sinna ühte patta, kõik see, mis ma räägin, on haridusministeeriumi all.
Kui me nüüd muretseme aga mõningate nn noorteühenduste või katusorganisatsioonide pärast, siis

ma arvan, et me peamegi seda süsteemi raputama. Kui katusorganisatsioon esindab erinevaid organisatsioone, siis seal töötaval inimesel võiks olla ka mingi organisatsioonis töötamise kogemus. Aga ei, meil on nii, et kui inimene võetakse tööle, saab ta kohe spetsialistiks, ja kui ta hakkab mingeid organisatsioone esindama, olemata ise samal ajal üheski organisatsioonis, siis on tal kohe pädevus. Mihhail nuttis siin praegu – noh, tinglikult – Eesti Punase Risti pärast. Euroopas mõeldakse, et huvitav, mis imelik maa see Eesti on, saad sa aru. Ma olen välismaal näinud jõulude ajal, et nad käivad ja korjavad kannatanud inimestele raha. Kas meie siin oleme seda näinud? Ei. Ma arvan, et võib-olla konverentsiturism on ainus asi, millega nad tegelevad.
Ma võtaksin sel korral küll …

20:41 Aseesimees Enn Eesmaa
Kolm minutit juurde.

20:41 Tarmo Kruusimäe
Jah, sel korral võtaks, sest see teema paneb mind tegelikult põlema.
Seega, ma saan aru, kui me tahame olukorda muuta, kui me tahame tuua Riigikogu liikmed sealt tule alt ära – tegelikult ju Riigikogu liikmed seal suurt midagi enam ei otsusta, küll mängib kaasa aeg, otsus on ära tehtud, kõik on juba ametnikel ära öeldud –, siis olukord ju selles suhtes ei muutu, paremaks võib muuta see, kui me anname kultuuriasjad kulkale. No kui sport läheb Kultuuriministeeriumi alla, las ta siis läheb. Siin oli veelgi nihukesi huvitavaid ja küsitavaid asju minu arvates, kuid oluline on see, et inimesed ei ole saanud seal väga palju ettepanekuid ja mõjutusi, mida teha nendes asjades, mis kas tunduvad neile õigetena või ei tundu. Me alles nüüd hakkasime rääkima sellest, et võib-olla oleks pidanud Hasartmängumaksu Nõukogus tegema hääletusi. Muidu ei oleks seda kõike tegelikult juhtunud, kõik oleks läinud rahulikult edasi veel viis või kümme aastat, enne kui oleks tuldud lihtsalt ettepanekuga, et see süsteem enam ei toimi. Tulebki raputada sihukesi süsteeme, mis on iganenud. Me lihtsalt ei julge vahel vastutust võtta.
Ma ei tea, kas see tulemus on hea või ei ole hea. Seda saab teha just rahanduskomisjon. Ta võib seda aega pikendada, ta võib läbi rääkida eri osapooltega, aga see on vähemalt midagi muud kui lihtsalt vaikivalt kaasa noogutada. Ma olen nõus EKRE esindajaga, kes ütles, et nad ei soovigi enda esindajat sinna saata, sest see on täiesti mõttetu, kui ametnikud on juba otsused oma isikliku eelistuse põhjal ära teinud. Riigikogu liikmed käivad seal lihtsalt oma vabast tahtest endale tuhka pähe raputamas ja siis ütlevad, et jah, me oleme konsensuslikult selle, teise ja kolmanda poolt. Juhul, kui kellelgi on tõsised argumendid, et kulkas toimub onupojapoliitika, siis tuleks muuta kulka nõukogu, samamoodi Kultuuriministeeriumi oma.
Kui ma Eesti Noorsootöö Keskuses olin ja tegelesin noorteühingute aastatoetustega, siis ma nägin, et selles süsteemis oli üks väga suur viga. Noored kirjutasid, mida nad tahaksid teha, ja küsisid raha ja kohe kõvasti, aga nende tegevust hinnati eelmise aasta tulemuse järgi. Seal olid sellised kriteeriumid, et kui nad oleksid maksimumpunktid saanud, siis nad ei oleks olnud enam noorteühing, vaid nad oleksid olnud lihtsalt robotitest ametnike masin. Seega võiks olla nii, et me hindame nende ühingute tegevust ja küsime ka seda, et kui nad hakkavad saama poole vähem raha, siis millistest tegevustest nad loobuvad. Aga neid küsimusi me ei esitanud, sest mingil määral oli see masin mugavalt käima lükatud.
Tuleb raputada, tuleb raputada kõiki asju! Ma arvan, et see on praegu hea. Mina usun, et Mihhail teeb päris head ja teravat tööd seal komisjonis ning me saame sealt teada veel rohkemgi või siis vähemalt komisjoni liikmed saavad teada, kuhu raha läheb ja kust tuleb tolm ja kuhu on läinud need 54 000, kui keegi mitte mingit raha ei saa ja töötab oma palga eest. Ega nii kallis see elekter ka ei ole, kui te talveajal istungeid peate. Toetan eelnõu.

20:44 Aseesimees Enn Eesmaa
Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel Külliki Kübarsepp, palun!

20:44 Külliki Kübarsepp
Hea aseesimees! Head kolleegid! Ma olen mittetulundusühingute liidu ühe juhtfiguuriga koos Kodanikuühiskonna Sihtkapitali nõukogus – muide, nõukogu tegi otsuse poliitikud välja visata, järgmine nädal on mul viimane istung seal ja sinna uusi poliitikuid asemele ei nimetata – ja ma näen siin väga selgelt tema käekirja. Temal on antisümpaatia poliitikute kui selliste vastu. Kui ma lõin lahti

Hasartmängumaksu Nõukogu kodulehe, siis nägin, et seal nõukogus – härra rahanduskomisjoni esimehel oli täiesti õigus – on tegelikult üheksa liiget, aga kodulehel oli ainult seitse ja komisjoni menetlusse on võetud või õigemini suunatud otsused, et veel üks poliitik ja üks mittepoliitik sinna nimetada. Nii et see on seal lahendamata teema.
Jah, ma saan aru, et probleem on see, et meil on palju fonde ja see maastik on veidi killustunud, see vajaks reformimist, olenemata sellest, kas seal on poliitikud eesotsas või ei ole. Meie kriitika hetkel on see, et me ei näe, et oleks kaalutud erinevaid lahendusi. Tsentraliseerimine, mida selle fondi laialisaatmise ettepanekuga tehakse, ei ole lahendus, see ei tekita mitte mingisugust läbipaistvust. Mina olen nüüd varsti kolm aastat töötanud sellises nõukogus, kus ministeerium ei kirjuta mitte ühtegi rida ette. Nädal aega enne antakse kõikidele nõukogu liikmetele pakk taotlusi koos hindajate tähelepanekutega ja meil toimub avalik arutelu, protokollitakse kõik seisukohad, ka vaided, ja see kõik pannakse avalikult üles. Siin, ma arvan, võib probleem olla töökorralduses. Keegi ei saa aru, kust tuleb ja kuhu läheb, aga see kõik on ju parandatav, see kõik on reguleeritav ka teistmoodi, kui neid ettepanekuid esitatakse ja arutatakse. Ma nagu ei näe, et see praegune oleks probleemi ainuõige lahendus.
Ma püüdsin oma küsimustes väita seda, et kui me tahame, et näiteks noorte loovus jõuaks ka reaalsete tulemusteni, siis neil peab olema võimalik *ad-hoc*-korras kuhugi taotlus esitada. Hasartmängumaksu Nõukogusse on võimalik taotlusi väikeprojektide jaoks esitada iga kuu ja suurprojektide jaoks kord aastas. Aga kui me räägime näiteks ministeeriumidest rahastuse saamise mõttes, siis seal see paindlikkus puudub. Riigieelarve põhimõtted on ju hoopis teistsugused. Ongi ainult kord aastas ja hea, kui sa RES-igi sisse mahud, sest tegelikult sa sinna kindlasti ei mahu.
Siin on küsimus, et näiteks kui noorteorganisatsioonid peavad pikaajalisi lepinguid tegema, siis see kõik on pigem mõeldud selle jaoks, kuidas neile ametnikele, kes seda noorteorganisatsiooni üleval peavad, palka maksta, mitte selle jaoks, kas ka see noorteorganisatsioon suudaks kogukonnale midagi reaalselt tagasi anda. Siin on see konflikt, mida ma praegu näen ja mida ei suudeta selle eelnõuga mitte kuidagi lahendada. Jääb mulje, et ei tahetagi lahendada.
Ja minister, vabandust, palun ärge tulge ütlema, et teile öeldi! Te peate seda infot ise teadma, mitte vahendama seda, mida teile on öeldud, et mis organisatsiooniga on tegemist, kas seal organisatsioonis on liikmeid, kui mõjus ta on jne. See jätab natukene sellise mulje, et asjad on ette valmistamata. Seetõttu teen ma Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel ettepaneku see eelnõu tagasi lükata, asjad läbi mõelda ja näidata meile alternatiivseid lahendusi, kui te näete, et on probleem. Ma eeldan, et probleem on selles, et maastik on killustunud. Aitäh!

20:49 Aseesimees Enn Eesmaa
Eesti Reformierakonna fraktsiooni nimel Jürgen Ligi.

20:49 Jürgen Ligi
Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Kahju, et vaene rahandusminister saab sõimata kõige eest, mis ta teeb, kuigi kõik, mis ta teeb, ei ole vale. See seadus, aga ka varem käsitletud ja sellega natuke seotud struktuurivahendite jagamise ja hasartmänguraha jagamise ümbertegemise seaduse eelnõu on põhimõtteliselt sammukesed õiges suunas. Seda tuleb ju tunnistada, et neid asutusi, kes raha jagavad, ei ole nii palju vaja. Ja Hasartmängumaksu Nõukogu, kuigi ta midagi maksma ei lähe, on siiski ka üks natukene omapärane ja vaieldav struktuur.
Aga see pole põhiküsimus. Põhiküsimus selle eelnõu puhul on see, et selle sammuga kaob ära üks detsentraliseeritud ja demokraatlikuvõitu raha jagamise mehhanism. Võiks siiski olla mingi komisjon, olgu see siis mõni teine komisjon, kes selle raha üle ka tulevikus otsustab. Selle raha jagamise koondamine ainult poliitilise kontrolli alla ei ole tegelikult hea. Aga nii nagu kulkaski, on ka selle hasartmänguraha jagamisel üks hoopis teine probleem. Eiki Nestor väitis, et hasartmängumaks tehti selleks, et pahede arvel häid asju rahastada. See seletus on tegelikult rumal. Hasartmänge tulebki maksustada: need kui pahed on sedakaudu efektiivselt kontrollitavad ja ka sealt raha riigieelarvesse võtmine on õilis tegevus. Las aga maksavad, las maksavad ühte maksu lisaks, see on aktsiisi moodi maks. Aga tobe on see, et selle ühe maksu, millega me ju tahame tegelikult nähtust piirata, jagamise jaoks on terve nõukogu ja seaduses terved suured protsendid. Ja tobe on see, et selle eelnõuga kantakse need protsendid üle teise seadusesse. Tohutult täpselt, komakohtadeni välja, jagame jälle valdkondade kaupa ühte närust maksu, mille laekumise suurusest meil tegelikult ette aimugi pole. See

võiks rahulikult üldiselt riigieelarvesse minna ja võiks üldiselt, täiesti rahulikult teha mingisuguse riigieelarvest raha jagamise poti, mis ei ole nii volatiilne, nii kõikuv. Hasartmängumaks oli üks kõige rohkem kokku kukkunud rahaallikaid kriisi ajal. Pole mingit vahet, kust me raha võtame, kui me tahame õilsaid asju rahastada. Küll aga on väga suur vahe selles mõttes, et see allikas peaks olema stabiilne ja laiapõhjaline ning need mehhanismid ei tohiks olla nii keerulised. Nii et on tehtud väike samm, probleemid on üle kantud teistesse kohtadesse, aga see on samm siiski õiges suunas. Ma loodan, et see hirmus aplus siin, et seda raha tahetakse ise jagada, siiski ei tingi selle seaduse päris põhjalaskmist. Aitäh!

20:53 Aseesimees Enn Eesmaa
Mihhail Stalnuhhin.

20:53 Mihhail Stalnuhhin
Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Räägitakse, et sõda on liiga tõsine asi, selleks et see kindralitele usaldada. See on väga tark ütlus. Ma siin istusin ja mõtlesin, et siin on ju asi kahe võimu omavahelises kontrollis. Ei pea olema nii, et kõike otsustavad ametnikud. Nad keeravad asja untsu. Ei saa olla ka niiviisi, et kõike otsustavad poliitikud. On vaja ametnikke, muidu astume jällegi ämbrisse. Seda on vaja tõsiselt veel kord kaaluda, sellest on vaja tõsiselt veel kord rääkida. Nüüd ma saan aru sellest märkusest, mille tegi Eiki Nestor, tuletades meelde, et neli valitsust on üritanud seda asja muuta ja neil see ei õnnestunud. Hetkel mulle tundub, et me peaksime veel seda asja arutama, mitte lihtsalt üle parda viskama, vaid arutama. Seepärast tulin veel kord siia pulti. Selleks, et öelda: tagasilükkamise ettepanekut me ei toeta. Me loodame leida ühist keelt ja kuulda normaalseid argumente selles seaduseelnõus pakutava ideestiku kaitseks, seepärast me praegu tagasilükkamist ei toeta. Aga ma siiralt loodan, et ministrid ja kõik seotud isikud leiavad aega, et tõsiselt seda küsimust arutada. Muidu, mulle tundub, see asi lihtsalt ei hakka edasi liikuma. Aitäh!

20:55 Aseesimees Enn Eesmaa
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel koha pealt Eiki Nestor.

20:55 Eiki Nestor
Ma täpsustan, austatud aseesimees, et ma kasutan vastulause võimalust. Mu nime nimetati kaks korda, kasutan ära ühe võimaluse. Jürgen Ligi seisukoht on see, mida Rahandusministeerium on üle 20 aasta soovinud. Nende arvates on hasartmängumaks üks tavaline maks, mis tuleb riigieelarvesse, selle eest võib osta ka sõduritele saapaid ja maksta õpetajatele palka. Siis kui hasartmängumaks kehtestati ja hasartmäng Eestis legaliseeriti, võeti eeskujuks Põhjamaad, kus selle maksu kaudu toetatakse kultuuri, sporti, sotsiaalhoolekannet, tervishoidu ja muid ilusaid üritusi. See on see põhimõte, mis kehtib Eestis. Ma loodan, et Jürgen Ligi toodu ei saa kunagi siin põhjenduseks. Siis, ma arvan, peaks tõeliselt hakkama tegelema hasartmängumaksu keelustamisega üldse. Aitäh!

20:56 Aseesimees Enn Eesmaa
Juhul kui härra minister ei soovi sõna võtta – ilmselt ei soovi –, siis sulgen läbirääkimised.
Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 632 esimene lugemine lõpetada, kuid minu käes on Eesti Vabaerakonna fraktsiooni ettepanek lükata hasartmängumaksu seaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu selle esimesel lugemisel tagasi. See tähendab hääletust.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Vabaerakonna fraktsiooni ettepaneku lükata seaduseelnõu 632, hasartmängumaksu seaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu selle esimesel lugemisel tagasi. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Ettepanekut pooldas 12 saadikut, vastu oli 37, erapooletuid ei olnud. Eesti Vabaerakonna fraktsiooni ettepanek ei leidnud toetust.
Seega on seaduseelnõu esimene lugemine lõpetatud. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 20. juuni kell 16.

21. 21:00 Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (610 SE) esimene lugemine

21:00 Aseesimees Enn Eesmaa

Tänane viimane päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Igor Gräzini, Krista Aru, Toomas Kivimägi, Mart Helme ja Erki Savisaare algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 610 esimene lugemine. Palun ettekandjaks Riigikogu liikme Igor Gräzini.

21:00 Igor Gräzin

Austatud juhataja! Head kolleegid! Ma palun tähelepanu ja heatahtlikkust, võib-olla isegi …, nojah, heatahtlikkust, humoorikust, ükskõik mida, kuigi me hakkame rääkima väga tõsistest asjadest. Nii opositsiooni- kui ka koalitsioonisaadikud on esitanud ühe ettepaneku. Selle ettepaneku sisu seisneb selles, et me muudame Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses ühte kohta või õieti mitut kohta, aga ühes ja samas asjas. Nimelt, me muudame ära ühe nime – see nimi on Euroopa Liidu asjade komisjon – ja asendame selle nimega Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi asjade komisjon.
Esimene küsimus: kas see asi on üldse seda väärt? Kõigest paar sõna ja mitte midagi muud, nimi. Poliitika on see valdkond, kus nimi tähendab asju. Kui me nimetame midagi anneksiooniks, on see üks asi, kui agressiooniks, siis teine, kui okupatsiooniks, siis kolmas. Kui me nimetame kedagi partisaniks, on see üks asi, kui me nimetame terroristiks, siis on see teine asi. Nimed tähendavad asju. Tegelikult on kõik see, millega me siin tegeleme, ju ainult sõnad. Me ei lõhu puid, me ei lao müüri, me ei õpeta lapsi. Mis meist siin üldse kasu on? Me teeme siin ainult sõnu. Aga me teeme neid sõnu kindlas usus, et need sõnad kellelegi midagi tähendavad.
Käesolev eelnõu on teie ees laual teist korda. Ma loodan, et sedapuhku leiab ta rohkem tähelepanu kui esimesel korral. Ja ma ütleksin, mis on selle eelnõu esitamise motiiv ja mis on põhjus, mis on selle taga. Muide, ma teen kergemaks juhtiva komisjoni ettekandja töö. Nimelt, vastuväiteid sellele eelnõule komisjonis ei olnud. Olid küll vastuhääled, ja neid oli palju, aga kui ma pärast hääletamist küsisin, et öelge palun, miks te hääletasite vastu, siis oli üks argument – ka komisjoni esindaja seda kindlasti ütleb, sest teisi argumente ei olnud –, et see on asendustegevus. Ja kui ma küsisin, et asendustegevus mille asemel, siis kehitas Marko õlgu. Nüüd ma sain aru, kui ma vaatasin, kuidas nad siin isikuandmetest rääkisid jne. Nad arvavad, et too asi on nüüd tõsine. Nii et tolle suhtes on see muidugi asendustegevus, kuigi mina väidan täpselt vastupidi. Poliitiline terminoloogia on oluline tegevus, aga eurodirektiivi täitmine ei tea milleks ongi ajatäide. Aga no see selleks.
Mis on siis see fundamentaalne põhjus, miks muuta? Me teame, et toimub Brexit. Me teame, et Suurbritanniat Euroopa Liidus varsti enam ei ole. Me teame ka seda, et Suurbritannia ei koli kunagi kuskile kontinendist kaugemale ja ta jääb Euroopaga seotuks. Need seosed Euroopaga omandavad aga hoopis teise juriidilise iseloomu, kui seni. Selliseid sidemeid, nagu kujunevad Suurbritannia ja Euroopa vahel, ei ole maailmas mitte kuskil mujal olemas. Euroopa vabakaubandustsoon, Põhja-Atlandi leping – need ei puutu asjasse. Seega, kõigepealt meie enda töö sisu seisukohalt on täiesti loogiline küsimus, kes hakkab Britannia ja nende suhetega tegelema. Euroopa Liidu asjade komisjon tänases mõttes ei kata seda valdkonda, sest Briti suhted on teistsugused. Väliskomisjon ei kata seda selles mõttes, et meie suhted Britanniaga ei ole samasugused, nagu need on näiteks Kasahstani, Vanuatu või Tulemaaga. Nad on ikkagi kuidagi siinsamas, lähemal. Nad on midagi kolmandat, nad ei ole ei tänane ELAK ja nad ei ole tänane …, õieti veel vähem on nad tänane väliskomisjon. Seega, tunnustades seda situatsiooni, mis on Euroopa Liidus reaalselt kujunenud, tähendaks see muutmine, et me tunnustame seda reaalsust kui objektiivselt antut ja määrame töökorralduslikult, et kõik Britanniaga seonduv on nimetatud komisjoni pädevuses. Võiks tekkida küsimus, aga kas reaalselt on ka mingisuguseid probleeme, mis kipuvad nagu kuskile kahevahele jääma. Ja kujuta ette, ongi!
Küsimus nr 1. Euroopa Liidu piirirežiim. Ahah, Schengenist me oleme nagu kuidagi aru saanud, aga millised saavad olema Euroopa Liidu – mitte Schengeni, vaid Euroopa Liidu – piirirežiimisuhted Põhja-Iiri ja Iiri Vabariigi vahel? Esimesel pilgul ei puutu see üldse Euroopa Liitu, see on puhtalt väliskomisjoni asi, teistpidi jälle puutub, sellepärast et selle piirirežiimi on kehtestanud Euroopa Liit nagu tavalise riigi, mitte Schengeni riigi suhtes. Okei, piir piiriks.
Järgmine, kalakvoot. Voh, vot sulle näide! Kalakvoot. Kes tohib kelle vetes kala püüda? Territoriaalveed ja rahvusvaheline majandusvöönd on väga selge asi. Ei ole nii, et kalad on üleüldse igal pool olnud kõigi omad sellest ajast saadik, kui oli Noa-aegne uputus. Ei ole! Pärast seda on tekkinud riigid, kvoodid,

piirivalved ja muud sellised asjad. Kellele kuuluvad Inglise majandusvööndisse jäävad kalad? Seniajani oli nagu selge – Euroopa Liit, eks ju. Nüüd ei ole see enam kaugeltki mitte nii. Ja mis puudutab läbirääkimisi Kontinentaal-Euroopa ja Suurbritannia vahel kalakvootide jagamise üle, siis meenutage tursasõda Hispaania ja Suurbritannia vahel jne, mis peaaegu oleks läinud päris sõjaks. Muide, me isegi olime ju päris sõjast 10 minuti kaugusel, kui Siim Kallas ütles lätlastele, et kui sõda tahate, siis sõja te saate. Nii et kelle või mis komisjoni alla see teema käib?
Kolmas huvitav küsimus – tollid Euroopa ja USA vahel. Muide, ma arvan, et Trump tegi õigesti. Ühesõnaga, Trump on üks väheseid USA presidente, kes on järjekindel, selge ja täidab oma lubadusi, aga asi ei ole selles. Fakt on see, et Ameerika tollirežiim Euroopa Liidu suhtes ja Inglismaa suhtes saab olema erinev. Sellepärast, et nagu te teate, Trump kehtestas tollid Euroopa Liidu suhtes, kust Inglismaa nüüd lahkub. Millised on meie tollisuhted sellisel juhul nii Inglismaa kui ka USA-ga? Mis komisjon meil seda arutama hakkab? Kas väliskomisjon või Euroopa komisjon? Või siis Euroopa komisjon, kellele me anname mandaadi ja ülesanded tegelda kõigi, ütleme, jäänuk- või kujunenud probleemidega, mis tulenevad sellest, et Inglismaa vahepeal ajaloolise kapriisi, eksituse, juhuse või iroonia tõttu moodustas midagi ühist Euroopa kontinendiga, mida ta ju kunagi ei ole olnud või ei ole tahtnud olla? Kusjuures Euroopale on ju läbi ajaloo olnud õnnistuseks, et inglastel on oma raha, oma piir ja oma Londoni City. Nii et ma tahan väita, et on olemas reaalsed probleemid, mis jäävad selle kahe valdkonna vahele. Miks me ei võiks seda siis ka nimetuses tunnistada?
Aga siin on üks asi veel. Kaks kuud tagasi kutsus grupp saadikuid mind rääkima paarikümnele Briti alamkoja liikmele, kes kokku moodustavad nn Brügge või Brugesi grupi, mille asutas Margaret Thatcher. Nad on üks neid jõude, mis on alati seisnud Inglise suveräänsuse eest, kusjuures see on parteidevaheline grupp. Brugesi grupi üks väga olulisi alaosi on omaette rühm, mille nimi on Bruges Rouge ehk Punane Brügge. Need on Briti leiboristid, kes seisavad Briti ametiühingute õiguste eest *versus* Euroopa tööstuslikud ja tööalased regulatsioonid. Motiiv, miks mind sinna kutsuti, oli sihukene, et noh, ma ka algul nagu ei võtnud seda väga tõsiselt. Et vaat, teie olete seal suveräänsusdeklaratsiooni kirjutanud ja rääkige, kuidas see käis ja kas see oli 1988. aastal hirmus. Ja siis ma sain aru, et see ei olegi nali. Vaat, selles kriitilises olukorras, kus Inglismaa teeb julge sammu, et astuda oma tulevikku läbi mineviku, on igasugune väline toetus tähtis. Täpselt samamoodi, nagu 1940. aastate lõpul meie vanemad ja vanavanemad püüdsid BBC-i ja Londoni raadiosaateid ja Stockholmi ja Helsingit, et kuulda ühte lohutavat või innustavat sõna, nii väike kui see oligi. Seda kuulati ka siis, kui keegi enam õieti ei uskunud, et midagi juhtub, ja kui kõik said aru, et see Ameerika Hääl valetab ja sealt midagi ei tule, aga see oli lootuse hääl ja isegi selline väike asi oli tähtis. Teate, puhtinimlikult meie kolleegid – jah, Briti alamkojas, väga uhkes kohas – tunnevad ka mingit inimlikku ebakindlust, et mis saab edasi. Aga tagasipööramise teed ei ole.
Ma sain aru, et järsku nüüd on see see koht, kus me võiksime neid natukenegi moraalselt selles mõttes toetada, et me ei ütle neile, et te ei ole nüüd enam mitte keegi ja nüüd me siis maksame teile kätte kõige eest jne, vaid me oleme, Inglismaa, sinuga tegelikult ühes paadis, oleme seal olnud läbi ühise ajaloo. Me mäletame, Inglismaa, mis sa meie heaks oled teinud. Me väga kõrgelt hindame, Inglismaa, sinu panust meie julgeolekusse. Inglismaa, sa oled nii tähtis meile NATO-s. Saad aru, sa oled meile tähtis! Ja ma vaatan neid alamkoja saadikuid ja mõtlen teiselt poolt, et kui vähe mõnikord vaja on. Inglismaal ei ole vaja ei meie tselluloosi ega põlevkivi ega mitte midagi, aga mõnikord on puhtinimlikult vaja, et keegi tuleb ja patsutab õlale: "*Nice guy, everything is going to be okay*." Ja see on tähtis. Ma arvan, et sellest meie teatavast toetusest, mis ei väljendugi mitte milleski muus kui kolmes sõnas, mille me paneme oma kodukorda sisse, mis ei maksa meile mitte ühtegi kopikatki ja ma võtan kogu vastutuse isiklikult enda peale – pange mind vangi, laske maha, tehke mis tahate –, ei tule Eestile mingit pahandust. Mitte kedagi teist ei panda selle eest kinni, nii et ärge kartke. See väike liigutus, mis tegelikult ei maksa meile mitte midagi – peale inimlikkuse ja teatava sümpaatia riigi vastu, kes on meile kohutavalt tähtis –, võib olla tähtis tollele riigile.
Ja viimane. Kõigis oma suhetes peame me arvestama sellega, et liidud tulevad ja liidud lähevad. Ka Euroopa Liit ei jää igaveseks või ta ei jää igaveseks selliseks, nagu ta oli. Hitleri igavene kolmas riik kestis 20 aastat, Nõukogude Liidu kommunismi ehitati 70 aastat, Napoleoni valgustatud impeeriumit ei jätkunud 30 aastakski – nii läheb kõigiga. Kõik siin ilmas sünnib, kõik kaob, kõik liidud sõlmitakse, kõik liidud lahutatakse ja see ongi nii. Järelikult me võiksime mõtteeksperimendi korras esitada endale küsimuse. Ma loodan, et seda ei juhtu, aga mõtteeksperimendi korras võiksime küsida endalt, mis meile, Eestile, jääb alles pärast seda, kui kõik liidud on kadunud, kui ei ole Euroopa Liitu, kui ei ole NATO-

t, kui ei ole enam mitte midagi ja on jälle uuesti Eesti. Kes või mis meile jääb? Ja vastus on äärmiselt lihtne: meile jäävad meie sõbrad – need, kes ongi meie sõbrad. Ameeriklaste suhtumine meisse ja inglaste suhtumine meisse ei olene sellest, millistes liitudes me oleme. Kas see sõprus poleks mitte väärt, et temast hoolida ja kinnitada seda väikse täiendava poliitilise ja julgeolekualase kapitaliga? Minu ema ütles, et hea sõna ei maksa mitte midagi, aga ta toob mõnikord kohutavalt palju sisse. Kõike seda kokku võttes ongi selline ettepanek: lähtudes eespool nimetatud siseprobleemidest ja arvestades teatavat positiivset resonantsi meie Inglise liitlaste hulgas, oleks ettepanek vastav parandus kodukorraseadusesse sisse viia. Tänan!

21:16 Esimees Eiki Nestor
Küsimused eelnõu algatajale. Mihhail Stalnuhhin, palun!

21:16 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud Igor! Faktiline parandus: kolmas *Reich* eksisteeris siiski 12 aastat, mitte, jumal tänatud, 20.

21:16 Igor Gräzin
Jaa, vabandust, õige!

21:16 Mihhail Stalnuhhin
Nüüd aga selline küsimus. Vaata, kui homme näiteks Rootsi astub välja või ülehomme Prantsusmaa ja siis hakkab see nimetus pikenema: Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ning Prantsuse Vabariigi ning Rootsi Kuningriigi asjade komisjon. Kas poleks kergem teha otse vastupidi ning võtta üks sõna välja? Kui oleks Euroopa asjade komisjon, siis sellega oleks kõik kaetud.

21:17 Igor Gräzin
Mul oli idee nimetada see asi üldse Euroopa komisjoniks, sest siis tekiks meeldiv kahemõttelisus. Kui Euroopa komisjon otsustas, siis ajakirjanik alati küsiks, kas Brüsseli või Tallinna oma. See oleks väga elegantne. Põhimõtteliselt, kui see asi esimest korda aasta-poolteist tagasi kirja pandi, oli ettepanek teistmoodi. See oli siis Euroopa Liidu ja sealt lahkunud riikide asjade komisjon, aga ma arvasin, et see on kuidagi provotseeriv. Ärme tormame asjadest ette! Brexit on ikkagi mingil määral unikaalne kas või selleski mõttes, et Rootsi on siiski alati olnud Euroopa osa ja Inglismaa mitte kunagi. Nii et see vahe on ajalooliselt olemas, no see on teistmoodi lugu. Me oleme ka ise oma suhetest rääkinud, et Eestil on Inglismaaga teistsugused suhted kui teiste riikidega, ka kui Rootsiga.

21:18 Esimees Eiki Nestor
Toomas Kivimägi, palun!

21:18 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma esmalt tänan tunnustatud õppejõudu asjakohase, inspireeriva ja hariva loengu eest! Võiks viie panna. Tegelikult ei ole ju vähimatki kahtlust, et selline otsus saaks Ühendkuningriigis märkimisväärse positiivse tähelepanu ja tunnustuse osaliseks. Aga ma küsin igaks juhuks, et ega Euroopa Liidu asjade komisjoni nimetus ei tulene mõnest Euroopa Liidu direktiivist. Teiseks, sa rääkisid sellest pahandusest. Ega meil ei tule Euroopa Liiduga pahandusi? Äkki sa kordad veel üle? Võib-olla jääme millestki ilma. Äkki sa rahustad meid ka selles asjas?

21:18 Igor Gräzin
Tõepoolest ei tulene, see on puhtalt meie sisemise töökorralduse küsimus. Muide, see on täpselt samasuguse tähendusega nagu see, kui me nimetame näiteks maaelukomisjoni põllumajanduskomisjoniks ja siis vastupidi. Vastava ministeeriumi ümbernimetamine ei muutnud midagi paremaks, õnneks ka mitte halvemaks. Nii et see on puhtalt meie sisemise töökorralduse küsimus ja see on pigem tõlgenduslik asi, karistada ei ole mitte millegi eest. Seda esiteks. Teiseks, Brexit on Euroopa Liidus ametlikult tunnustatud reaalne poliitiline protsess, mille kohta on, kujuta ette, isegi Juncker öelnud, et see on legitiimsete huvidega kaetud protsess. Ja kui juba Juncker, no siis taevane arm!

21:19 Esimees Eiki Nestor
Jaanus Marrandi, palun!

21:19 Jaanus Marrandi
Tänan! Lugupeetud ettekandja! Tunnistan, et tegelikult oli päris nauditav kuulata sellist pikka arutelu, filosoofilist tiraadi. Ma ei ütle, et see kõik mulle just õhtul kell 9 väga meeldib ...

21:19 Igor Gräzin
Aga mul ei olnud teist aega!

21:19 Jaanus Marrandi
... aga ma olen täiesti kindel, et hommikul kell 9 mõnes teises asutuses, kuskil kirikus, kõlaks selline filosoofiline arutelu väga hästi ja te saaksite seal suurepäraselt hakkama. Aga nüüd ma tulen ettekande alguse juurde, kui te ütlesite, et oleks vaja natukene huumorimeelt, et seda eelnõu mõista, toetada jne. Mul tekkis kuulamise jooksul kuri kahtlus, et äkki see ongi nagu selline naljakas asi. Ega sa ometi selle eelnõuga nalja ei tee?

21:20 Igor Gräzin
Ei, ma ei tee, aga ma tean, et väga paljud inimesed niimoodi mõtlevad. Ma ütlen sulle, miks ma ei tee. Vaata, minu eelmises elus või ka mõnikord nüüd vasakpoolses või tagumises elus on minu eriala juriidiline semiootika. See on teadus juriidilistest märkidest: talaarid, tekstid, igasugused vanded ja kõik asjad – kõik see, mis kohtu ümber käib, ja mida see kõik eri kultuurides tähendab. Olles muu hulgas ka Juri Lotmani õpilane, on märgid ja sõnad olnud minu elukutse. Sõnad ei tähenda mitte ainult seda, mida nad ütlevad, vaid nendel on ka mingisugune kultuuriline mõte. Aga miks ma ütlesin "humoorikas"? Ma olen väga sageli näinud inimesi ja kokku puutunud inimestega, kes küsivad, et hää küll, 30 aastat tegelesid ja sa oled teaduste doktor, aga millega sa tegelesid. Ja kui ma hakkan seletama, siis öeldakse: "Häh, see siis nüüd ka teadus!" Millega Lotman tegeles? Mitte millegagi. Kuskohas see on? Nii et selles mõttes oli see mul öeldud mingil määral enesekaitseks, et saage aru, mina võtan seda surmtõsiselt, aga ma saan aru, kui mõni teist järsku ei võta. See oli pigem häbelikkusest.

21:21 Esimees Eiki Nestor
Toomas Vitsut, palun!

21:21 Toomas Vitsut
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Ma olen sinuga nõus, et nimi on kahtlemata väga oluline. Kui meie esivanemad lapsele nime panid, siis nad uskusid, et sellega nad suudavad ka lapse saatust määrata. Samas sa ise ütlesid, et ärme tormame asjadest ette. Britid ei ole ju tegelikult veel Euroopa Liidust lahkunud, nad on alles poolel teel ja selle üheksa kuu või natukene pikema aja jooksul, mis on selleni jäänud, võib maailmas nii mõndagi muutuda. Ei olegi veel kindel, kas nad üldse lahkuvad. Kas sa ei arva, et kui me selle nime nüüd ära muudame, siis me nagu jookseme rongi ees?

21:22 Igor Gräzin
On selline kuulus väljend, et teene väärtus väheneb oluliselt pärast seda, kui ta on osutatud. Sümpaatiaavaldused ja toetused on toredad, aga nad on palju väiksema väärtusega, kui nad on osutatud ja antud siis, kui neid tegelikult enam väga vaja ei ole. Me väga kõrgelt hindasime seda riiki, me oleme isegi väljaku nimetatud selle riigi auks, kes meid esimesena tunnustas. Kõige vanem parlament Althing otsustas Islandil, et nad tunnustavad Eesti iseseisvust. Läks veel nädal-kaks mööda, enne kui seda tegid ameeriklased. Soomlased tegid seda aasta pärast ja vist kahetsevad tänase päevani, et nad meid üldse riigina võtavad. Ma saan neist ka aru pärast kogu seda aktsiisijama, sest milleks seda Eestit siis vaja oli. Nii et jah, muidugi! Me võimegi selle tegemata jätta, aga siis, kui juba kõik tehtud on, ei ole sellel enam seda toetavat väärtust, mis tal täna oleks. Aga need 44 venda, kes istusid Althingis, maailma kõige vanemas parlamendis, ütlesid tol hetkel ainsatena kogu maailmas: "Tulgu mis tuleb ja tulgu kes tuleb, aga me tunnustame Eestit!" Meie tunnustame selle väikse žestiga Brexitit kui protsessi. Kui Brexit valmis on ... Noh, ei, võib pärast ka, aga ...

21:24 Esimees Eiki Nestor
Madis Milling, palun!

21:24 Madis Milling
Suur tänu, austatud esimees! Hea pinginaaber, oma ettekandes sa ütlesid, et sulle öeldi vastuargumendina – kuidas see lause kõlaski –, et sa tegeled asendustegevusega. Kas sa oled kuulnud, ütleme, ka argumenteeritud vastuargumente või ainult selliseid kalambuure?

21:24 Igor Gräzin
Ma ei ole kuulnud kalambuure, ma olen kuulnud ühte kalambuuri, see see oli ja ma kandsin selle siinkohal ette. Ma tuletan teile meelde, et umbes aasta tagasi me arutasime samasugust eelnõu ja ka siis ei kuulnud ma suures saalis ühtegi argumenti. Nii et vastuargumente ei ole. Kõige kõvem vastuargument, mis seni on olnud, on niisugune õlakehitus ja sihuke kerge muie, et milleks seda vaja on. Ma püüdsin selgitada, milleks seda vaja on.

21:25 Esimees Eiki Nestor
Rohkem eelnõu algatajale küsimusi ei ole. Põhiseaduskomisjoni ettekandja on Jaak Madison. Palun!

21:25 Jaak Madison
Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Õhtu on alles noor, meil on siin aega küll pikemalt vestelda ja debatti pidada, eriti selle komisjoni istungi üle, mis leidis aset 29. mail, kui seda eelnõu arutati. Komisjoni istungi käigus tutvustas eelnõu üks algatajatest Igor Gräzin selle eelnõu eesmärki, mille ta väga põhjalikult kandis ette ka tänasel päeval siin. Eelnõu teised algatajad on Krista Aru, Toomas Kivimägi, Mart Helme, Andres Ammas ja Erki Savisaar. Seega on see poliitiliselt üpriski laiapõhjaline algatus. Komisjoni liikmed väga palju küsimusi ei küsinud. Remargi korras tegi märkuse Jüri Adams, kes osutas nimele Põhja-Iiri, mille asemel võiks kasutada nimetust Põhja-Iirimaa, sest Põhja-Iiri on geograafilise mõistena hoopis laiem kui Põhja-Iirimaa poliitilises mõttes. Teise märkuse tegi siinkõneleja, kes tõi välja ka fakti, et ligilähedane või täpselt samasugune eelnõu on olnud siin korra menetluses. Põhiseaduskomisjon arutas seda 2017. aasta 16. mail, tol korral lükati eelnõu tagasi. Nagu eelnõu algatajate nimel kõnelenud Igor Gräzin sõnas nii komisjonis kui ka siin ettekannet tehes, ühtegi sisulist argumenti selle eelnõu vastu ei ole esitatud ja neid ei olnud ka komisjoni istungil.
Nende märkustega debatt piirdus ja mindi menetluslike otsuste juurde. Tehti ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda 6. juuniks. See oli konsensuslik otsus, selle poolt hääletasid Helmut Hallemaa, Jaak Madison, Lauri Luik, Marko Pomerants, Mart Nutt, Mihhail Korb ja Tiit Terik. Komisjon tegi arusaamatutel põhjustel ettepaneku eelnõu tagasi lükata. Selle poolt oli 5 isikut, vastu oli 1, erapooletuks jäi ka 1. Täpsemalt öeldes hääletasid eelnõu tagasilükkamise poolt Helmut Hallemaa, Marko Pomerants, Mart Nutt, Mihhail Korb ja Tiit Terik, vastu oli Jaak Madison ja erapooletuks jäi Lauri Luik. Tehti ettepanek määrata eelnõu ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liige Jaak Madison, see oli konsensuslik otsus. Sellega menetluslikud otsused piirdusid. Aitäh!

21:28 Esimees Eiki Nestor
Kas komisjoni ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Aitäh, Jaak Madison! Avan läbirääkimised, kõnesoove ei ole. Põhiseaduskomisjoni ettepanek on eelnõu 610 esimesel lugemisel tagasi lükata. Seda ettepanekut tuleb kodu- ja töökorra seaduse alusel hääletada.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele põhiseaduskomisjoni ettepaneku eelnõu 610 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Põhiseaduskomisjoni ettepaneku poolt on 32 Riigikogu liiget ja vastu 13, erapooletuks jäi 2. Eelnõu 610 on menetlusest välja langenud. Kohtume homme.

Istungi lõpp kell 21.31.